Türk Dünyasında Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın Kurultayı

15-18 ARALIK 2022 ANTALYA

TÜRK EĞİTİM-SEN GENEL MERKEZİ YAYINLARI

©Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi, 2023.

ISBN: 978-605-73776-6-1

Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi yayınlarının tamamının veya bir kısmının yayımcının yazılı izni olmadan herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır. Yayınların fikri sorumluluğu ve imla tercihi yazarlarına aittir. Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi yayınlarında yer alan başka kaynaklardan alınmış tablo, resim ve benzeri şeylerin yasal kullanım sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yayın Yönetmeni

Doç. Dr. Ali Osman Akalan

Editör

Prof. Dr. Yılmaz Yeşil

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Merve Turgut

İletişim Adresi:
Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi
Erzurum Mahallesi Talatpaşa Bulvarı No:160 Kat:6 Cebeci/ANKARA
Tel: 0 312 424 09 60 (8 Hat) Belgegeçer: 0 312 424 09 68
www.turkegitimsen.org.tr

Basım Yeri: Dinçler Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Bayındır 1 Sk. 6/12 Adilhan Iş Mrkz. Kızılay / ANKARA
e-mail: info@dinclermatbaacilik.com

SÖZ BAŞI

Türk Dünyası, Türk halklarının milli, kültürel ve tarihi kader bağları iler müştereklikliklerine dayanan bir kavramdır. Türk Dünyası, dünyanın değişik bölgelerinde yaşayan ve Türk dilinin yakın ve uzak kollarını konuşan devlet ve toplulukları içerir. Bu halklar Orta Asya, Orta Doğu, Asya, Avrupa, Balkanlar, Kafkasya başta olmak üzere geniş bir coğrafyada yer alırlar. Türk Dünyası kavramı ile tarihin cilvesi ile ayrı coğrafyalarda bulunmak durumunda olan bir milletin kollarının kader birliklerine vurgu yapmak bizim ana ereğimizdir. Türk halkları arasında dil benzerlikleri, gelenekler, folklor, müzik, yemek kültürü ve yaşam tarzı gibi ortak özellikler bulunmakta ve bir araya gelen akraba ve kardeşler bu ortaklıklar sayesinde çok kolay kaynaşabilmektedir.

Türk Dünyası, 20. yüzyılın başından itibaren Türk halklarının dayanışma ve işbirliğini artırmayı hedefleyen çeşitli inisiyatifler ve kuruluşlarla desteklenmiştir. Örneğin, Türksoy (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı), Türk Konseyi ve Türk Devletleri Teşkilatı gibi kuruluşlar, Türk Dünyası'nın kültürel ve siyasi birlikteliğini güçlendirmek için çalışmaktadır. Türk milletinin fertleri arasında karşılıklı anlayışı, işbirliğini ve ilişkileri teşvik etmek amacıyla yapılan çalışmalar pek çok alanda heyecan verici neticeler ortaya çıkarmıştır. Eğitim, kültür, sanat, ticaret, ekonomi, siyaset ve güvenlik gibi alanlarda gelişen işbirlikleri idari ve sosyal dayanışmayı güçlendirmektedir.

Türk Dünyası'nda kadınlar, çeşitli toplumsal, kültürel ve tarihsel dinamiklerden etkilenen farklı roller ve statülerde yer almaktadır. Kadınların yaşadığı deneyimler ve sosyal konumları, Türk Dünyası'ndaki coğrafi bölgeye, kültürel geleneklere ve idari yapının modernleşme süreçlerine bağlı olarak çeşitlilik gösterir. Geleneksel olarak Türk toplumlarında kadın ailenin temel taşı olmanın yanında geçmişten günümüze kadar hayatın her alanında başat rol oynamıştır. Kadınlar, evin idaresi, çocuk bakımı ve ailenin refahı üzerinde büyük bir sorumluluğunun yanında devlet idaresi, savaş meydanlarındaki mücadele, ordu komutanlığı, sanayi ve ticaret gibi aklımıza gelebilecek her alanda Türk milletinin hürriyeti, refahı ve huzuru için cansiperane mücadele etmiştir. Çalışma hayatında kadın; başarı ve empati çıtasının yükselmesine, toplumun bütün hassasiyetlerinin göz önünde bulundurularak özel hakların literatüre girmesine ve kanunların bu minvalde hazırlanması ile Türk aile yapısının korunmasına dair paha biçilemez bir katkı sağlamıştır.

Çalışma hayatının olmaz olması sendikalar ve onların güç birliği ve dayanışma sağlayabilmek amacıyla oluşturdukları üst birliklerdir. Tabandan üyeleri ve teşkilatları vasıtası ile gelen talepleri çağın gereklerine uygun, evrensel insan hakları çevresinde gerek duymaları halinde alan uzmanları ile masaya yatırarak çözüm noktasında çalışmalar yaparlar. Türk Eğitim Sen ve UAESEB bilimsel bilgiyi, aklın ve mantığın uygunluğunu bütün hareket alanlarına bir felsefe olarak rehber edinmiştir. Bu bakışla çalıştay, kurultay, kongre, bilgi şöleni ve kolokyumlar düzenleyerek elde etmiş olduğu verileri rapor ve kitaplar halinde hem Türk hem de Dünya çalışma hayatının, bilim ve insanlığın takdiri ve hizmetine sunmaktadır.

İşte bu anlayışla Türk Dünyasının pek çok bölgesinden gelen katılımcılarla Türk Dünyasında; Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın Kurultayı'nı gerçekleştirdik. Çok kıymetli fikir ve önerilerin ortaya çıktığı, Türk Dünyası'nda kadınların çalışma hayatına dair sorunlarına katkı sunacağına emin olduğumuz kurultaya büyük bir katılım sağlayan başta Türk Eğitim-Sen Kadın Komisyonları Başkanı Firdes IŞIK olmak üzere yurdumuzun dört bir tarafından gelen kadın komisyonu üyelerimize, Türk Kadın Hareketi Derneği Başkanı Sayın Mine BAYRAM ve yönetimine ve ülkemizin kıymetli bilim kadınlarına, Bursa Uludağ Üniversitesi'nden gelerek "Türk Dünyasında Renkler ve Desenlerle Kadın" başlıklı defileyi düzenleyen kıymetli hocamız Gizem Anşin GÜRTEKİN ve öğrencilerine teşekkür ediyorum. Türk Dünyası'nın dört bir tarafından gelerek bizleri onurlandıran katılımcılara, UAESEB'in kıymetli yöneticileri ile kurultayın her safhasını titizlikle takip eden ve bu harika organizasyonun kusursuz olarak tamamlanması için mücadele eden Türk Eğitim Sen Genel Başkan Yardımcısı Sayın Cengiz KOCAKAPLAN'ın şahsında bizleri her konuda destekleyen Türk Eğitim Sen Merkez Yönetim Kurulu'na ve teşkilatımızın her bir üyesine şükranlarımı arz ediyorum. Türk Dünyasında; Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın Kurultayı sonuçlarının hayırlı olmasını diliyor, emek veren herkesi saygı ile selamlıyorum.

Talip GEYLAN
UAESEB ve Türk Eğitim-Sen
Genel Başkanı

SUNUŞ

Türk milleti tarih sahnesine çıktığı andan itibaren kadınlar ilerlemenin ve gelişmenin en büyük itici gücü olmuşlardır. Türk kültüründe kadının rolü yalnızca aile ve ev ile sınırlı kalmamıştır. Türk devlet ve topluluklarında kadınlar devlet idaresi, avcılık, savaş, tarım, hayvancılık ve el sanatları gibi idari, ekonomik ve ticari faaliyetlerde yer alarak da önemli bir katkı sağlamışlardır. Bunun sözlü kültüre yansıyan örneklerini Türk mitolojisinde ve destanlarında kadın kahramanlar ve iyelerde sıkça görmek mümkünüdür.

Türk Dünyasında kadınların sosyal hayat ve çalışma hayatındaki rolleri yakın tarihten günümüze önemli atılımlar yapmış hatta son yıllarda, toplumsal ve ekonomik düzeyleri önemli ölçüde değişerek pek çok alanda parmakla gösterilecek başarılar sergilemiştir. Bununla doğru orantılı olarak Türk Kadınları, çalışma hayatına ve sosyal hayata daha aktif katılmaya başlamışlardır. Eğitim olanaklarının artması ve kadın haklarına eskiye nazaran daha fazla önem verilmesi, kadınların iş gücüne daha çok katılmasına ve toplumsal hayatta daha etkin roller üstlenmesine olanak tanımıştır. Kadınlar artık siyasette, sanatta, bilimde ve spor gibi farklı alanlarda da başarılı kariyerler yaparak hem temsil hem de sorunların çözümü noktasında gür sesleri ile Türk aile yapısına ve Türk Dünyası kadınlarına destek olmaktadır. Söz konusu gelişmeleri sevindirici bulup takdirle karşılamamamıza rağmen kadın hakları alanında lider ülke olma hedeflerimize varma yolunda ne yazık ki arzu edilen seviyeye ulaşmadığı değerlendirilmektedir.

Bu konuda hem kadın akademisyenlerin, sivil toplum kuruluşlarının hem de kadın inisiyatiflerinin hakkaniyetli ve çözüm odaklı tespitleri bizim için nirengi noktası olmalıdır. Çalışma hayatında kadınlar adaletli bir sistemin eksikliğini hissetmektedirler. Fırsat eşitliği eksikliği ve ayrımcılık gibi temel meseleler onları talepleri dile getirme noktasında istekli kılmaktadır. İş dünyasında yükselme şanslarına erişimde, yüksek yönetim pozisyonlarında temsil edilmede sıkça karşılaştıkları zorluklarla mücadele etmek zorunda kalan kadınların; sendikal bilinç ile hareket etmesi onların hedefledikleri çalışma ortamının tesisini de hızlandıracaktır. Aile sorumlulukları ile iş yaşamını birlikte götürmede zorlansalar da büyük bir özveri ile bunun üstesinden gelen Türk kadınları UAESEB ve Türk Eğitim-Sen çatısı altında faaliyetlerine devam ederek Türk Eğitim-Sen'e olan güvenlerini açıkça ortaya koymaktadır. Bu güvene layık olma noktasında büyük bir ihtimam

gösteren sendikamız düzenlemiş olduğu faaliyetler ile sendikal mücadeleye farklı bir soluk getirerek sendikal zemindeki talepleri akademik bilgi ile destekleyerek sorunlara ilişkin çözümlerin bütün altyapısını sağlam bir şekilde oluşturmayı hedeflemektedir.

15-18 Aralık 2022 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirdiğimiz Türk Dünyasının pek çok bölgesinden gelen katılımcılarla, açılış ve kapanış oturumları dâhil altı oturumda gerçekleşen, Türk Dünyasında; Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın Kurultayı'nı başarıyla tamamlayarak sonuçlarını sizlerle paylaşıyoruz. Kurultay'a destek veren Türk Eğitim-Sen Kadın Komisyonları üyelerimize, Türk Kadın Hareketi Derneği yönetimine ve ülkemizin kıymetli bilim kadınlarına, "Türk Dünyasında Renkler ve Desenlerle Kadın" başlıklı defileyi düzenleyen kıymetli üyemiz Gizem Anşin GÜRTEKİN ve öğrencilerine teşekkür ediyorum. Türk Dünyası'nın dört bir tarafından gelerek bizleri onurlandıran UAESEB'in kıymetli yöneticileri ile çalıştayın başarı ile gerçekleşmesi için her türlü desteği sunan Türk Eğitim Sen Genel Başkanı Sayın Talip GEYLAN başta olmak Türk Eğitim Sen Merkez Yönetim Kurulu'na ve teşkilat yöneticilerimize şükranlarımı arz ediyorum.

Cengiz KOCAKAPLAN
Türk Eğitim-Sen Genel Başkan Yardımcısı

Türk Eğitim-Sen Merkez Kadın Komisyonu Başkanı Firdes IŞIK'ın Açılış Konuşması

Alçak gönüllü, merttir, dik duruşlu
Gözler Şahin misali gök bakışlı
Yüreği ilmek ilmek Türk nakışlı
Siyün Bike yüzlüdür Türk kadını

Önünde ne engel durur ne de sur
Türkçe düşünür, Gök Türkçe konuşur
Kürşat gibi cesurdur Türk kadını

İnsanlığın ataları olarak kabul edilen Âdem ile Havva'dan beri "kadın" doğanın ve yaşam şartlarının tüm zorluklarına rağmen dünya üzerinde varlığını devam ettirebilmiştir. "Kadın", bu varlığını sürdürmek için sürekli bir mücadele içerisinde bulunmuştur. Bu mücadelenin boyutu, her toplumun kadına olan farklı yaklaşımıyla şekillenmiştir.

Dünya medeniyeti içerisinde, Türk kültür ve devlet geleneğinde "kadın" önemli bir değere sahiptir. Bu değerin ortaya çıkmasında şüphesiz Türk kültürünün sahip olduğu geleneksel bakış açısı büyük rol oynamıştır. Günümüz dünyasında ortaya çıkan hızlı teknolojik ve toplumsal değişimlerin etkisiyle Türk kültür ve geleneğinde "kadın", toplumun sağlam temeller üzerinde inşa edilmesi ve aile yapısının sağlıklı bir şekilde devam etmesi için çok önemli role sahiptir.

Bütün kavimlerde olduğu gibi Türk milletinin tarih sahnesine çıktığı anadan itibaren üretmiş olduğu değerler manzumesi tarihi seyir içinde istiflenmiş bulunmaktadır. Bu birikim katmanlar halinde bir milletin kimliğini oluşturan kültür kavramı ifade etmektedir. Kültür ise toplumda kadına verilen değer ölçüsünde gelişme göstermiştir. İlkçağ medeniyetlerinde kadına isim dahi verilmezken, Türkler kadına her zaman değer vermiş, siyasi ve sosyal hayatta önemli görevler emanet etmiş ve kadın gerek tabiatla, gerek düşmanla ve gerekse devletin ve milletin geleceğine ilişkin mücadelelerde hep başat rol oynamıştır.

Eski Türk devlet geleneğinde kadın ile erkek insani değerler açısından eşit haklara sahip olarak kabul edilmiştir. Bu eşitlik, tüm sosyal hayatı kapsamamakla birlikte genel olarak günümüze kadar devamlılığını sürdüren bir anlayışın temelini oluşturmuştur. Kadınlar, doğuştan gelen biyolojik ve fiziksel yaradılışlarının kat be kat üstünde erkeklere mahsus efor ve güç gerektiren işleri de tarih boyunca pek tabi yerine getirmiştir.

İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinde kadınlar anne olabilmeleri temelinde "gizli bilgilere sahip bir varlık" şeklinde değerlendirilmiştir. Toprak ana kavramı, toprağın çoğaltıp, yetiştirebilmesi gibi kazanmış olduğu kudsiyetin temelinde bu anlayış bulunmaktadır. Bu bakış açısı en kadim Türk tarihinde de Türk şaman anlatılarında da **en güçlü ve etkili şamanların kadınlar arasında olduğu şeklinde yer bulmuştur.**

Eski çağ ve Orta Çağda Türk kadını belli bir mekâna hapsolmaktan ziyade Avrupa'da yaşayan diğer kadınlara göre toplum içerisinde ve devlet yönetiminde oldukça aktif bir yere sahiptir. Bozkır kültüründe ve hayatın her gün çok çetin mücadelelere gebe olduğu dönemlerde yaşayan eski Türklerin kadına verdiği önemin en müstesna göstergesi Orhun Abideleri'nden Kültigin Abidesi'nde, yer alan şu cümlede gizlidir. **Bilge Kağan kitabesinde: "Tanrı Türk milleti yok olmasın diye babam İl-teriş Kağan ile anam İl-bilge Hatun'u yükseltti" diyerek** Tanrı'nın Türk milleti yok olmasın diye yarattığı kişiler arasında ikinci Göktürk devletinde kağanın eşi İlbilge Hatun'un adına yer verilmesi olarak örnek gösterilebilir. Böylelikle bir milletin yükselmesinde başarılı olmasında sadece kadınların ne denli önemli olduğu Türk milletinin tarihi ve kültürel genlerinde olduğu gibi ilk yazılı eserlerimize de nakşedilmiştir.

Gök Tanrı inanç dairesinde yer alan Türklerin dimağlarında var olan Türk kadının yükselmesinin Türk milletinin yükselmesinin parolası olduğu düşüncesi; 20. yüzyılın dâhisi, Yeni Türk Devleti'nin banisi büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün **"Ey kahraman Türk kadını! Sen yerde sürüklenmeye değil, omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın."** İle adeta aynı doğru ve paralellikte yeniden vücut bulmuştur.

Türk kadını anlatılardan gerçeğe milletimizin tarih ve kültüründe edinmiş olduğu bu yeri hep mücadele ederek, fedakarlık ederek, önemli kararlar alarak, kılıç çalarak, at binerek, destan yazarak, ferman çıkararak beceri ve zekası ile edinmiştir.

Bunu Şefkat tanrıçası Umay Ana mitinde,

Tomris Hatun'un Persleri mağlup ettiği zaferinde,

Çin ile yapılan ilk barış antlaşmasında Büyük Hun İmparatorluğu kağanı Mete Han'ın eşinin attığı imzada,

Dede Korkut Hikayelerinde Banu Çiçek'in eş seçiminde,

Kırgız Türkleri'nin Manas Destanı'nda,

Uygur reisi savaşlarla uğraşıyorken, annesi Uluğ Hatun'un halkın arasında çıkan karışıklıkları yatıştırmasında,

Nene Hatun'da Şerife Bacı'da, Peçeli Efe'de Vatanı korurken kahramanca şehit olan Polis Nazife'de, Binbaşı Aynur'da

Ülkenin evlatları iyi yetişsin diye okulunun boyasını badanasını kendi yaptırdığı köyde hain bölücü terör örgütü PKK militanları tarafından şehit edilen Neşe Alten'de

Türkiye sevdamız, ekmek için kavgamız şiarı Türk Eğitim Sen'in fazilet ve onur mücadelesinde en ön saflarda olan Türk Eğitim Sen'in kadın üyelerinin her bir ferdinde görürüz.

Günümüz toplumunda, bir başka kişiye bağımlı kalmadan, kendi kendine yetebilmek, kendi kararlarını verebilmek ve ezilmemek için kadınlar açısından çalışma hayatında var olmak oldukça önemli bir yere sahiptir. Kadınların ekonomik haklara sahip olmaları, toplumların ilerlemesi için oldukça önemlidir. Çünkü ekonomik haklara sahip olan kadınlar üretkenliği arttıracak, toplumsal ve ekonomik kalkınma sürecini hızlandırmaktadır. Ayrıca kadınların ekonomik haklara sahip olması ve kadın istihdamının arttırılması ailenin gelirini arttırıp, yaşam standartlarını yükseltmekte ve yoksullukla mücadeleyi kolaylaştırmaktadır. Bir başka bakışla toplumda aile yapılarının güçlenmesi, maddi şartlar veya mağduriyet gereği değil sevgi ve saygıya dayanan daha eşitlikçi daha demokratik aile birlikteliklerinin kurulması adına kadınların ekonomik haklara sahip olmaları hem kadınlar hem de toplum için oldukça önemlidir.

Bu bakış açısı Anadolu'da 13. Yüzyılda kurulan ahilik teşkilatının kadın kolu olarak faaliyet gösteren Bacıyanı Rum Teşkilatından itibaren belli bir sistem doğrultusunda kadınların meslek edinmeleri, bu meslek neticesinde

üretime katılmaları, kendi üretmiş oldukları ürünler ile iş hayatında yer alarak ülke ekonomisine katkıları ile neticeye ulaşan bir meslek kuruluşu olarak Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı'nın önderliğinde kurulan bu yapı ile vücut bulmuştur.

Günümüzde de ise çalışanların eğitilmelerinden çalışma hayatındaki sorunlara bu sürecin sözcüsü olan örgütler sendikalar yapılardır. Çalışanların; iş, kazanç, toplumsal ve kültürel konular yönünden kazanımlarını korumak, yeni haklar sağlamak ve onları daha da geliştirmek amacıyla aralarında yasalar uyarınca kurdukları birlik olarak ifade edilmektedir. Söz konusu Türkiye Kamu-Sen ve Türk Eğitim Sen olduğunda bunun yanında ülkemizde ve Türk dünyasında cereyan eden, Türk milletine ve Türk devletlerine karşı her türlü haksızlık ve hukuksuzluğa karşı çıkmayı temel amaç olarak görmeyi de ilave etmek gerekir.

Türk Eğitim Sen'in iddiası ve misyonu onu etkili ve yetkili kılmayı eğitim çalışanları, Türk kadını ve devleti için zorunluluk haline getirmiştir. Kadın çalışma hayatında var olmalı, etkili olmalı ve yetkili olmalıdır. Türk Eğitim Sen'in 251.809 üyesinden **116.319'u** kadın eğitim çalışanıdır. Bu Türk Eğitim Sen'li kadınlar için oldukça önemli bir kıvanç kaynağıdır.

Bizler Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte başlayan dönemde Türk kadınına verilmesi gereken önemi her fırsatta dile getiren Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün bizlere olan güvenini boşa çıkarmamış, Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan kadınların toplumsal ve siyasi bir takım özgürlüklere kavuşması konusunda harcadığı çabayı sürdürerek daha da ileri götürme azim ve kararlığına sahibiz.

Geçmişte birçok Batılı toplumda olmayan hak ve özgürlükler Atatürk'ün Türk kadınına verdiği yüce değer ile Türk kültürüne ve devlet yönetimine kazandırılmış. Böylelikle kadınlar toplumun her alanında söz sahibi olmaya başlamıştır.

Daha önce de ifade etiğimiz gibi Türk devlet geleneğinde kadın, batılı birçok kaynakta değersiz olarak bahsedilmesinin aksine, tarihin ilk döneminden beri her zaman toplum içerisinde özel yeri bulunan yüce bir değer olarak kabul edilmiştir. Bu değerin üzerine Türk kadınının tarihte eşine rastlanmamış olan cesareti ve asaleti eklendiğinde, Türk kültür ve devlet geleneğinde kadının sahip olduğu önem daha rahat bir şekilde anlaşılacaktır.

Tomris Han'dan Umay Ana'ya, İlbilge Hatun'dan Selcen Hatun'a, Altuncan Hatun'dan Süyün Bike'ye, İpar Hatun'dan Nene Hatun'a kadar devam etmiştir. Bu değer, günümüzde toplum ve devlet içerisinde en üst düzey görevlerde rol alan Türk kadınıyla devam etmiş ve daha da ileri götürülecektir.

Binlerce yıllık kökleşmiş özellikleri itibarıyla Türk kültür ve tarihi ile devlet geleneği içerisinde kadının toplumsal ve siyasi rolünü ifade edebilmek için kadının değer gördüğü her toplumun ilerleme kaydetmiş/kaydetmekte olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Bu nedenle eski Türk kültür ve devlet geleneğinden günümüze kadar gelen kadının toplumsal ve siyasi yaşam içerisindeki yerinin, günümüz dünyasında medeni birçok devlet tarafından ilham alınması gereken bir noktada yer aldığını bir kez daha ifade etmek gerekir.

Destanlar yazdı Nene hatunlar,
Ondokuz yaşında genç kızlar,
Vucudunda elli iki kurşun yaralar,
Hayran kalıyordu dahi düşmanlar
Tarih yazdı Türk kadını.

Mustafa'nın oldunuz anası,
Çıkmaz içimden acısı,
Oldunuz Mehmetçiğin bacısı,
Tarih yazdı Türk kadını.

Türk Dünyasının pek çok bölgesinden gelen katılımcılara hoş geldiniz diyor, kurultaya katılan Türk Eğitim Sen Kadın Komisyonlarına, Türk Kadın Hareketi Derneği yöneticileri ve ülkemizin kıymetli bilim adamlarına, Bursa Uludağ Üniversitesi'nden gelerek "Türk Dünyasında Renkler ve Desenlerle Kadın" başlıklı defileyi düzenleyen kıymetli hocamız Gizem Anşin GÜRTEKİN ve öğrencilerine teşekkür ediyorum. Türk Eğitim Sen ve UAESEB tarafından düzenlenen bu kurultayın hamiliğini yapan UAESEB ve Türk Eğitim Sen Genel Başkanı Sayın Talip GEYLAN ile kurultayın her safhasını tizilikle takip eden ve bu harika organizasyonun kusursuz olarak tamamlanması için mücadele eden Türk Eğitim Sen Genel Başkan Yardımcısı Sayın Cengiz KOCAKAPLAN'ın şahsında bizleri her konuda destekleyen Türk Eğitim Sen Merkez Yönetim Kurulu'na ve teşkilatlarına şükranlarımı arz ediyorum. Türk Dünyası Kadın Kurultayı'mızın hayırlı olmasını diliyor, emek veren herkesi saygı ile selamlıyorum.

İçindekiler:

"Türk Dünyasında; Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın" 15

Oturum Başkanı Prof. Dr. Yonca İldeş'in "Türk Dünyasında; Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın" Paneli Açılış Konuşması 17

Çalışma Hayatında Kadın / Firdes IŞIK 19

Türk Toplumlarında Kadının Önemi ve Konumu / Tenzile Rüstemhanlı 23

Türk Dünyası: Toplum ve Çalışma Hayatında Kadın / Aygül Mukaşheva 31

Türk Tarihinde Kadın / Mine Bayram 35

Oturum Başkanı Prof. Dr. Yonca İldeş'in Panel Kapanış Konuşması 39

Sendikal Örgütlenmede Kadının Yeri, Sorunları ve Çözüm Önerileri / Kadın İstihdamına Yönelik Çıkarılan Yasaların Eksiklikleri ve Çözüm Önerileri / Çalışma Hayatında Kadın Hakları 41

Çalışma hayatında kadın hakları / Zümrüd RZAYEVA 43

Çalışma hayatında kadın hakları / Nazgül KASENOVA 49

Çalışma Hayatında Kadın Hakları / Ayser LESKOVCI 53

Çalışma Hayatında Kadın Hakları Tynybekova Baktygul KACHIEVNA 57

Kadın İstihdamına Yönelik Yasaların Eksiklikleri ve Çözüm Önerileri / Arzu CAHANGIROVA 61

Oturum Başkanı Öğr. Gör. Sema SANCAK "Sendikal Örgütlenmede Kadının Yeri, Sorunları ve Çözüm Önerileri – Kadın İstihdamına Yönelik Çıkarılan Yasaların Eksiklikleri ve Çözüm Önerileri – Çalışma Hayatında Kadın Hakları" Oturumu Kapanış Konuşması 65

Kadına Yönelik Şiddet Ve Çözüm Önerileri / Çalışma Hayatında Kadınların Maruz Kaldığı Mobbing / Toplumsal Cinsiyet Rolü Çalışma Hayatında Kadın..... 67

Türk Kadın Hareketi Derneği Başkanı Sayın Mine Bayram'ın Kadına Yönelik Şiddet Ve Çözüm Önerileri, Çalışma Hayatında Kadınların Maruz Kaldığı Mobbing, Toplumsal Cinsiyet Rolü Çalışma Hayatında Kadın Oturumu Açılış Konuşması 69

Kadına Yönəlik Şiddətin Önlənməsi Və Çözüm Önəriləri / Zehra HÜSEYNOVA 73

Kadınların İş Hayatında Maruz Kaldıkları Mobbing (Psikolojik Baskı) / Aliya ABİYEVA 77

Kadının İş Hayatında Yeri Ve Uğradığı Mobing / Kadriye ÖZADMACA 81

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Öneriler / Rauşan SERİKOVA 89

Kosova Türk Toplumunda Kadının Yeri / Ümran AŞIKFERKİ 91

Ülkemizde Kadına Yönelik Şiddetin Hukuki Boyutu / İzen ÇİMEN 95

Sosyal Medya Ve Kitle İletişim Araçlarında Kadınlara Yönelik Duyarlılık / Kadın Erkek Fırsat Eşitliğinin Geliştirilmesi İçin Öneriler 117

Kadın erkek fırsat eşitliginin geliştirilmesi önəriləri / Afaq QASIMOVA.....119

Sosyal Medya Nedir? / Derya ÖLMEZ ARITÜRK 123

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği / Hatice Betülay HİMOĞLU 133

Oturum Başkanı Öğr. Gör. Sema Sancak'ın Sosyal Medya Ve Kitle İletişim Araçlarında Kadınlara Yönelik Duyarlılık, Kadın Erkek Fırsat Eşitliğinin Geliştirilmesi İçin Öneriler Oturumu Kapanış Konuşması 137

Geleceğin Türk Dünyasında Kadının Yeri / Geleceğin Dünyasında Kadına Biçilen Görevi 141

Geleceyin Türk Dünyasında Kadının Yeri / İlahe TALIBOVA.....143

Geleceyin Dünyasında Kadına Biçilen Rol / Leman ŞERİFOVA.....147

Zulüm Gören Türk İllerinde Kadın / Nedva HALİL İBRAHİM 151

“Geleceğin Dünyasında Kadına Biçilen Görev” / Mine BAYRAM.....155

Oturum Başkanı Prof. Dr. Yonca İldeş'in Geleceğin Türk Dünyasında Kadının Yeri, Geleceğin Dünyasında Kadına Biçilen Görevi Oturumu Kapanış ve Değerlendirme Konuşması 159

"Türk Dünyasında; Sosyal Hayat Ve Çalışma Hayatında Kadın” Kurultayı Sonuç Bildirgesi 163

Türk Dünyasında Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın Kurultayı Fotoğraf Albümü 171

PANEL

"TÜRK DÜNYASINDA; SOSYAL HAYAT VE ÇALIŞMA HAYATINDA KADIN"

Oturum Başkanı:
Prof. Dr. Yonca İLDEŞ
(Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi)

Firdes IŞIK
(Türk Eğitim Sen Merkez Kadın Komisyonu Başkanı)

Tenzile RÜSTEMHANLI
(Azerbaycan Türk Kadınlar Birliği Başkanı)

Aygül MUKAŞEVA
(Kazakistan Eğitim, Bilim ve
Yükseköğretim Çalışanları Sendikası Genel Başkanı)

Mine BAYRAM
(Türk Kadın Hareketi Derneği Başkanı)

Oturum Başkanı Prof. Dr. Yonca İldeş'in "Türk Dünyasında; Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın" Paneli Açılış Konuşması

Türk Eğitim Sen Genel Başkanım, Genel Başkan Yardımcıları, Türk Eğitim Sen'in ve Türk Dünyasının saygıdeğer kadınları, Türk Dünyasında; Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın Kurultayına hoş geldiniz

Ben görselle başlamak istiyorum ve teşekkür etmek istiyorum. Türk Dünyasında Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın başlığının sol tarafta bir kadın imgesi var. Vücudumuzda sol tarafta kalp vardır. Bu gerçekten hareketle görsel bize Türk dünyasının kalbi kadındır mesajını veriyor… Türk Dünyası tek bir vücut ise erkek Türk dünyası vücudunun sağ tarafını, kadın ise kalbin attığı sol tarafı oluşturur ve Türk erkeği ve kadınının omuzlarında yükselen Türklük şuanda başını yukarı doğru kaldırmış durumda ve Hani gök börü diye sorulduğunda cevap gözlerimizin önünde diyebiliriz: işte gökbörü…

Tekrar görsele döneceğim ve İsmail Bey Gaspıralı'nın "Dilde, fikirde, işte birlik" sözüne yer verilmesinin anlamını vurgulamak adına ilk dile getirdiği günden beri anlamını hiç yitirmediğini ve artık gerçek olduğunu belirtmek istiyorum.

Firdes Hanım "Türk Birliği kuruldu" dedi, evet kuruldu. Türk Birliği kuruluğuna göre bundan sonra biz Türk kadınları ne yapacağız? Türk birliğinin içerisinde Türk kadınının yeri ne olacak bugün bunları tartışacağız. Herşeyden önce işte birlik kurabilmemiz için fikirde birliğe ihtiyacımız var, fikirde birlik kurabilmemiz için de dilde birliğe ihtiyacımız var. Hangi dilde birlik sorusunu sormaya gerek olmadığından hareketle elbette ki ana dilde birliğe ihtiyacımız var demek istiyorum.

Kadın hayatın her alanında vardır. Yurt denildiğinde de kadınla simgeleriz biz ve ana yurt deriz, dilimiz de kadınla simgelenir ve ana dil deriz. Türk dünyasının karar verici aktörleri konumunda olan erkekleri ve kadınları da yetiştirenler de Türk analarıdır, Türk dünyasının kalbi Türk kadınıysa,

bundan sonra kurulan Türk birliğinin, yada gök börünün başını daha çok yukarılara kaldırabilmek için kadın ve erkek birlikte çalışmak durumundalar. Sayın Genel Başkanımız da söyledi; Türk dünyasında Kadın ve erkek eşittir, ne çocuğun istismarı vardır ne kadının istismarı vardır. Bu bizim kültürümüzün bir parçası değil. En başından bunu reddediyoruz.

Türk Eğitim Sen Genel Başkanına ve bu alanda çalışan bütün yöneticilere Eğitim öğretimin neferleri olan Türk kadınlarının haklarını savundukları için çok teşekkür ediyorum. Ortaya çıkan bütün sorunlarda vermiş oldukları, göstermiş oldukları çabayı takdirle karşılıyoruz. Eminim hepinizde bu sözlerime katılıyorsunuzdur. Ben çok fazla sözü uzatmak istemiyorum ama gerçekten görseli hazırlayanlara bir kez daha teşekkür ediyorum. Kurultaya imza atan siz Türk kadınlarına da bir kez daha teşekkür etmek istiyorum.

Evet, panelimizin katılımcıları Türk Eğitim Sen Merkez Kadın Komisyonu Başkanı Firdes Işık, Azerbaycan Türk Kadınlar Birliği Başkanı Tenzile Rüstehanlı, Kazakistan Eğitim, Bilim ve Yükseköğretim Çalışanları Sendikası Genel Başkanı Aygül Mukaşeva, Türk Kadın Hareketi Derneği Başkanı Mine Bayram. İlk sözü Sayın Firdes Işık'a bırakıyorum. Buyrun Sayın Firdes Işık…

PANEL KONUŞMALARI

Çalışma Hayatında Kadın

Tarihsel olarak kadınlar doğanın ve yaşamın zorluklarına rağmen insanlık tarihinde önemli bir rol oynamışlardır. Toplumların kadına olan yaklaşımı farklı kültürel, dini, sosyal ve ekonomik faktörlere bağlı olarak değişebilir. Kadınlar, çoğu zaman aile yapısının temelini oluşturmuş, toplumun yaşamını sürdürmesinde ve ev içi işlerde önemli bir rol üstlenmişlerdir. Kadınların doğaya ve yaşamın zorluklarına karşı gösterdikleri dayanıklılık ve direnç, insanlığın gelişimi ve ilerlemesi için önemli bir rol oynamıştır. Kadınların haklarına saygı göstermek, cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele etmek ve toplumun her alanında daha fazla kadın temsilini sağlamak, daha adil ve sürdürülebilir bir dünya oluşturmak açısından önemlidir.

Türk kültürü ve tarihi boyunca kadının yeri ve önemi gerçekten de öne çıkan bir konudur. Türk tarihinde, kadınlar sadece aile yaşamının değil, aynı zamanda toplumsal, ekonomik ve siyasi hayatın da merkezinde yer almışlardır. Örneğin, Göktürk Kağanlığı döneminde kadınlar hem siyasi liderlik rolleri üstlenmiş hem de toplumsal işleyişin içinde aktif olarak yer almışlardır. Osmanlı İmparatorluğu'nda da padişah anneleri ve bazı kadınlar siyasi ve sosyal etkileriyle tanınmışlardır.

Türk kültüründe kadına verilen değer, toplumun temel taşları olan aile ve ev içi yaşamın merkezinde yatmıştır. Ailenin korunması, çocuk yetiştirilmesi gibi sorumlulukların yanı sıra, kadının toplumun ahlaki değerlerinin korunmasında da kilit bir rolü olduğuna inanılmıştır. Geleneksel Türk toplumunda kadına saygı ve değer verilmesi önemli bir unsurdur. Ancak, modernleşme süreçleri, eğitim ve ekonomik fırsatların artması gibi faktörler Türk toplumunda da değişimlere yol açmıştır. Günümüzde kadınlar, eğitim, iş hayatı, siyaset ve sanat gibi alanlarda daha fazla görünürlüğe ve etkiye sahiptir. Türk milletinin tarih sahnesine çıktığı anadan itibaren üretmiş olduğu değerler manzumesi tarihi seyir içinde istiflenmiş bulunmaktadır. Bu birikim katmanlar halinde bir milletin kimliğini oluşturan kültür kavramı ifade etmektedir. Kültür ise toplumda kadına verilen değer ölçüsünde gelişme göstermiştir. İlkçağ medeniyetlerinde kadına isim dahi verilmezken,

Türkler kadına her zaman değer vermiş, siyasi ve sosyal hayatta önemli görevler emanet etmiş ve kadın gerek tabiatla, gerek düşmanla ve gerekse devletin ve milletin geleceğine ilişkin mücadelelerde hep başat rol oynamıştır.

Günümüz toplumunda, bir başka kişiye bağımlı kalmadan, kendi kendine yetebilmek, kendi kararlarını verebilmek ve ezilmemek için kadınlar açısından çalışma hayatında var olmak oldukça önemli bir yere sahiptir. Kadınların ekonomik haklara sahip olmaları, toplumların ilerlemesi için oldukça önemlidir. Çünkü ekonomik haklara sahip olan kadınlar üretkenliği arttıracak, toplumsal ve ekonomik kalkınma sürecini hızlandırmaktadır. Ayrıca kadınların ekonomik haklara sahip olması ve kadın istihdamının arttırılması ailenin gelirini arttırıp, yaşam standartlarını yükseltmekte ve yoksullukla mücadeleyi kolaylaştırmaktadır. Bir başka bakışla toplumda aile yapılarının güçlenmesi, maddi şartlar veya mağduriyet gereği değil sevgi ve saygıya dayanan daha eşitlikçi daha demokratik aile birlikteliklerinin kurulması adına kadınların ekonomik haklara sahip olmaları hem kadınlar hem de toplum için oldukça önemlidir.

Bu bakış açısı Anadolu'da 13. Yüzyılda kurulan ahilik teşkilatının kadın kolu olarak faaliyet gösteren Bacıyanı Rum Teşkilatından itibaren belli bir sistem doğrultusunda kadınların meslek edinmeleri, bu meslek neticesinde üretime katılmaları, kendi üretmiş oldukları ürünler ile iş hayatında yer alarak ülke ekonomisine katkıları ile neticeye ulaşan bir meslek kuruluşu olarak Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı'nın önderliğinde kurulan bu yapı ile vücut bulmuştur.

Sendikalar günümüzde çalışanların haklarını korumak, çeşitli konularda temsil edilmelerini sağlamak ve çalışma hayatındaki sorunları ele almak amacıyla kurulmuş örgütlerdir. Bu sendikalar çalışanların ekonomik, sosyal ve hukuki haklarını savunma, iş koşullarının iyileştirilmesi için mücadele etme, ücret ve çalışma saatleri gibi konularda görüş birliği sağlama gibi görevleri üstlenirler. Türkiye Kamu-Sen ve Türk Eğitim-Sen gibi sendikalar da özellikle kamu sektöründe çalışanların haklarını koruma, toplu sözleşme süreçlerinde temsil edilme ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi gibi konularda faaliyet gösterirler. Aynı zamanda, bu tür sendikalar sadece ekonomik ve çalışma hayatıyla sınırlı kalmayıp, toplumsal ve kültürel konularda da duyarlılık gösterebilirler.

Özellikle Türkiye gibi ülkelerde, sendikalar sıklıkla toplumsal ve siyasi meselelerde de aktif bir rol üstlenebilirler. Sendikalar, çalışanların sesini duyurmanın ötesinde, genel olarak adalet, eşitlik, insan hakları gibi değerleri savunabilirler. Bu, çalışanların yanı sıra genel toplumun refahı için de olumlu etkiler yaratabilir. sendikalar çalışanların haklarını korumak, çalışma koşullarını iyileştirmek ve temsil etmek amacıyla önemli örgütlerdir. Ancak sendikaların etkinliği ve etki alanı ülkeden ülkeye, sendikanın özel amacına ve toplumsal koşullara göre değişebilir.

Türk Eğitim-Sen'in kadın eğitim çalışanlarına odaklanan ve onların etkinliğini artırmayı amaçlayan bir perspektife sahip olduğu her kesim tarafından takdir edilmektedir. Bu tür sendikalar, cinsiyet eşitliği ve kadınların toplumsal ve iş yaşamında daha etkili ve yetkili bir rol oynamalarını teşvik etme amacıyla kurulabilirler. Türk Eğitim-Sen'in 251.809 üyesinin 116.319'unun kadın eğitim çalışanları olduğunu belirtmek, sendikanın kadınların çalışma hayatındaki temsilini ve katılımını önemsediğini gösteriyor. Kadınların sendikanın içinde aktif olması, onların toplumsal ve mesleki konularda daha fazla söz sahibi olmalarını sağlayabilir.

Kadınların çalışma hayatında varlık göstermesi ve etkili olması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için kritik bir unsurdur. Kadınların ekonomik bağımsızlığı, toplumun genel refahını artırabilirken, aynı zamanda kadınların farklı perspektiflerini ve deneyimlerini iş yaşamına katması da önemlidir. Sendikalar, kadın çalışanların iş yerlerindeki haklarını koruma, onların iş yaşamında karşılaştığı zorlukları ele alma ve onların eğitim, kariyer ve liderlik alanlarında daha fazla fırsat elde etmelerini sağlama misyonunu üstlenebilirler.

Türk Eğitim-Sen'in kadın eğitim çalışanlarına yönelik misyonu, kadınların toplumsal ve iş yaşamında daha fazla etkili ve yetkili olmalarını desteklemeyi amaçlayan bir anlayışı yansıtmaktadır. Çalışma hayatına katkıda bulunarak daha adil ve kapsayıcı bir toplumun oluşmasına yolunda önemli bir kilometre taşı olarak yer alabilirler.

Bizler Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte başlayan dönemde Türk kadınına verilmesi gereken önemi her fırsatta dile getiren Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün bizlere olan güvenini boşa çıkarmamış, Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan kadınların toplumsal ve siyasi bir takım özgürlüklere kavuşması konusunda harcadığı çabayı sürdürerek daha da ileri götürme azim ve kararlığına sahibiz.

Binlerce yıllık kökleşmiş özellikleri itibarıyla Türk kültür ve tarihi ile devlet geleneği içerisinde kadının toplumsal ve siyasi rolünü ifade edebilmek için kadının değer gördüğü her toplumun ilerleme kaydetmiş/kaydetmekte olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Bu nedenle eski Türk kültür ve devlet geleneğinden günümüze kadar gelen kadının toplumsal ve siyasi yaşam içerisindeki yerinin, günümüz dünyasında medeni birçok devlet tarafından ilham alınması gereken bir noktada yer aldığını bir kez daha ifade etmek gerekir.

Firdes IŞIK

Türk Eğitim-Sen
Merkez Kadın Komisyonu Başkanı

Türk Toplumlarında Kadının Önemi ve Konumu

Bugün, dünyanın yeni siyasi düzeninde, Türk Devletleri Birliği ütopik bir fikirden gerçek bir politik gerçeğe dönüştüğünde, özellikle dikkat edilmesi gereken konulardan biri, kadınların Türk dünyasındaki yeri ve gelecekteki gerçeklere hazırlanmasıdır.

Türk kadınının toplumda özel konumu olduğunu tüm tarihi kaynaklar onaylıyor. Kadının toplumdakı özel konumu islamiyetin gelmesinden sonra da birkaç yüzyıl muhafaza edilmiştir. Ortaçağ İtalyan gezgini Morco Polo, Türk kızlarının üstün konumundan, eş seçiminde özgür olmalarından, babalarının müdahelesi olmadan kendilerinin eş seçmesinden bahsetmiştir. Eski Türkler, özellikle de kadını kutsal sayan Şamanizm`in eğemen olduğu dönemlerde toplantılarda halka şeklinde otururlardı ve böylece kadın ve erkek için eşit haklar sağlanırdı. Özel törenlerde bir kadın ve bir erkek el ele tutuşarak dans eder, kadınlar erkeklerle birlikte kımız içerlerdi. Erken ve Orta dönemlerde Arap dünyasında ilk evladın kız olması uğursuzluk sayılarak diri diri gömülüyor, deve kadından daha değerli sayılıyor, kadınlar eşya gibi alınıp satılıyor, İngilterede 11. yüzyıla kadar kadınlar "pis" kabul edildiği için İncil`e dokunamıyor, Çinde boşanma hakkı sadece erkeğe mahsustu ve Erken dönemde kadınlar Buda dinine giremeyerek aşağılanıyordu. Tüm bunlara karşın eski Türklerde kadın Hakanla beraber devlet yönetiyordu.

Kazak Türklerine özgü ata sözünde "birinci zenginliğin sağlık, ikinci zenginliğin kadın" olduğu belirtiliyor. Kırgız Türklerine mahsus "Manas"ta kadının evin, ailenin namusunun bekçisi olduğu yazılmış. İslamiyetten önce Türk toplumlarında kadın olmadan karar verilmiyordu. Kadın erkeğin tamamlayıcısı olarak görülüyordu. Özel törenlerde ve diğer devletlerin elçilerini kabul ederken kadınlar Hakanların solunda oturur, tartışılan konularda elçi, devlet ileri gelenleri ve Hakanla birlikte düşüncelerini açıklarlardı. Kadın bazen diğer devletlerle Hakan adına pazarlıklarda bulunuyordu. Tarihi kaynaklarda Mete Han'ın eşinin Hun Devleti adına Çin ile barış antlaşması imzaladığı bilgisi yer almaktadır. Aynı zamanda Attila'nın eşi Arık Hatun da Avrupa'dan Hun devletine gelen elçileri kabul ediyordu.

Bu nedenle kadının erişilip dokunulması, koklanması, kısaca beş duyuyla algılanmasının imkanı yoktur. Yaratılış Destanı'nda, Allah'ın insanları ve dünyayı yaratması için fikir ve ilham kaynağı 'Ak Ana' adında bir kadındır. Oğuz Kağan'ın ilk karısı, karanlığı yararak gökten inen mavi bir ışıktan, ikinci karısı ise kutsal bir ağaçtan doğmuş insanüstü varlıklardır.

Yakutlarda 'Ak Oğlan' ağacın içinden çıkan nurlu bir kadın tarafından emzirilmiştir. İlk Türk yazıtlarından olan Bilge Kağan kitabesinde Kağan: "Sizler anam hatun, büyük annelerim, hala ve teyzelerim, prenseslerim…" hitabıyla söze başlar.

Tarihte birçok toplum, güçlü bir aile yapısına sahip olmadıklarından ötürü tarih sahnesinden yok olup gitmiştir. Ancak Eski Türk devlet geleneğinde durum tam tersidir. Eski Türklerin kadına verdiği önemi, o dönemde başka hiçbir topluluğun vermediğini ifade etmek abartı olmayacaktır. Bilinen en eski Türkçe kaynak olan Orhun Abideleri'nden Kültigin Abidesi'nde, Tanrı'nın Türk milleti yok olmasın diye yarattığı kişiler arasında ikinci Göktürk devletinde kağanın eşi İlbilge Hatun'un adına yer verilmiştir. Eski Türk devlet geleneğinde kadının siyasi konumu gösteren bu durum, Türk toplumunda kadına verilen değerin bir ifadesi olarak değerlendirilmiştir. Kadının mevkiine dair bir örnek vermek gerekirse; Bilge Kağan kitabesinde: "Tanrı Türk milleti yok olmasın diye babam İl-teriş Kağan ile anam İl-bilge Hatun'u yükseltti" ifadesi, Türk kültüründe kadının siyasi ve toplumsal değerinin ne kadar yüksek olduğunu göstermektedir.

Türk mitolojisi içerisinde kadınların lider bir profil taşıdıkları yönünde birçok anlatı yer almaktadır. Bunların en başında Türklerin anaerkil bir toplumsal yapıya sahip oldukları yönünde özelliklerin yer aldığı Umay Ana miti ve İskitlerin kadın hükümdarı Tomris Han'ın liderlik özellikleri ifade edilmektedir. Nitekim M.Ö. 500-600 yılları arasında yaşadığı değerlendirilen ve birçok kaynakta ilk kadın hükümdar olarak ifade edilen Tomris Han, eşinin ölümünden sonra "Pers kralına boyun eğmeyen" cesur bir Türk kadın hükümdarı olarak değerlendirilmiştir.

Tomris Han'ın hayatı ile ilgili kaynaklar genellikle Herodotos ile ortaya çıkmıştır. Bunun yanında Tomris Han ile ilgili anlatılara M.Ö. 2. ve 3. yüzyıl yazarlarından Marcus Iunianus Iustinus da kaynaklık etmektedir. Iustinus, İskit Kraliçesi Tomris Han'ın Perslerle olan savaşında oğlunu kaybetmesine rağmen duygusallıktan ve korkudan uzak hareket ettiğini, uyguladığı stratejilerle iki yüz bin kişilik Pers ordusunu başarılı bir şekilde yok ettiğini

ifade etmiştir. Tomris Han'ın bu savaşta gösterdiği cesaret, erkeklere örnek olacak bir nitelikte olarak ifade edilmiştir.

Türkler ilk dönemlerde göçebe olarak hayatlarını sürmeleri nedeniyle diğer devletler tarafından medeniyetlerini tam olarak sağlayamamış bir topluluk olarak görülmüşlerdir. Bu görüşe rağmen Türkler, her zaman kadına diğer topluluklardan daha çok önem ve değer vermiştir. Türklerde çocukların cinsiyetiyle ilgili ayrım yapılmaması, kadınlara karşı olan bakış açısını açıkça belli etmiştir. Türk devlet geleneğinde benzer şekilde aileyi babadan sonra temsil eden anne olmuştur. Bu sebeple annenin yeri, babanın akrabalarından her zaman daha değerli olmuştur. Bu dönemde kadının, toplum veya aile içerisindeki konumunu sarsacak davranışlardan genel olarak kaçınılmıştır.

Orhun kitabeleri de "Kağan ve Hatun buyurur" sözleriyle başlar. Türk kadınlarına verilen değerle alakalı İslam öncesi döneme ait bir çok kaynak bulunmaktadır. Bunlardan birisi de İslam öncesi İtil (Volga) Bulgarlarını ziyaret eden İbni Fadlan'ın eseridir. Fadlan eserinde Türk toplumunda kadının yerinin şaşırtıcı olduğunu itiraf etmekte ve şaşkınlığını açıkça belirtmektedir.

Fadlan, hatunun hükümdarın yanında oturduğunu ve bunun Türk geleneklerinin bir parçası olduğunu ve Türk kadınının asla erkeklerden kaçmadığını belirtiyor.

Diğer bir Arap seyyah İbn Batu şu şekilde not almıştır: "Burada öyle ilginç bir duruma şahit oldum ki, o da Türklerin kadınlara gösterdiği saygıdır. Burada kadınların kıymeti ve saygınlığı erkeklerden daha üstündür".

Türk milleti tarihinin hiçbir döneminde kadın erkek ayrımı yapmadığı gibi, zaman zaman kadın erişilmesi zor kutsal bir varlık olarak değerlendirilmiştir. Tarihin birçok devrinde ve birçok millette, hele hele de günümüzde kadın; cinsel bir obje olarak değerlendirilip, baştan çıkaran, erkekleri eğlendiren, şeytanî ve nefsanî duygulara hizmet eden varlık olarak takdim edilmeye çalışılırken, Türklerde kadın, çoğunlukla etrafına nur saçan, güzelliği ile gözleri kamaştıran, erişilmesi ve ulaşılması neredeyse imkânsız bir varlık olarak tanıtılmaktadır. Aynı şekilde geçmişte ve günümüzde aşağılanan, horlanan, ezilen, âdeta basit bir mal gibi alınıp satılan, köle muamelesi gören kadın, Türk tarihinde tam aksine oldukça farklı bir yere sahiptir. Türklerde kadın genel olarak, iffeti, ahlâk anlayışı, analık duygusu, kocasına sadakati, bilge ve alp kişiliği, idarî, siyasî, sosyal alanlardaki üstün becerileri, dik duruşu ile toplumun temel direği, hatta olmazsa olmazı olarak yerini almıştır.

İnsanlar zaman içerisinde kendi gereksinimlerine göre çevresindeki olgulara isimler vermiş ve o olguları verdiği isimler doğrultusunda kullanmaya başlamıştır. Bizler, bazen kelimelere öyle anlamlar öyle sorumluluklar yükleriz ki bu sorumluluk kelimenin her bir harfine yapışır ve onun bambaşka anlam kazanmasına neden olur. Öyle ki bu kelime kendi öz anlamını yitirerek yüklenen sıfatlarla, kalıplaşmış sözcüklerle anlatılır hale gelir. Kadın kelimesi de tıpkı böyledir. Çevremizdeki insanlara kadın ne demektir diye sorduğumuzda çoğu insan bizlere; kadın anne demektir, ev demektir, çocuk demektir, yemek demektir gibi kavramlar kullanırlar. Kimse kadının gerçekten ne olduğuyla öz'de ne anlam taşıdığıyla ilgilenmez çünkü onlara göre kadın, anlamından ziyade üstüne yüklenen sorumluluklarla vücut bulan bir kavramdır.

Kadın kelimesinin etimolojik anlamına baktığımızda karşımıza katun ve hatun sözcükleri çıkar. Hatun zaman içerisinde harf değişimiyle katun olmuşken katun da aynı şekilde kadın kelimesine dönüşmüştür. Katun kelimesi Türkçeye, hatun olarak gelmiştir ve ''han eşi'' anlamında kullanılmaktadır. Osmanlıcada ise ''yüksek sınıf kadını, hanım'' anlamına gelmektedir. Tıpkı katun, katın'da Hint-Avrupa dil ailesine bağlı İran kökenli antik bir dil olan Soğdcadan dilimize yerleşerek ''baş kadın, kraliçe, hanımefendi'' anlamlarında kullanılmaktadır.

Türk toplumunun nüfusunun önemli bir kısmını kapsayan kadınlar, yasal anlamda eşit sayılmasına rağmen bugüne kadar birçok alanda haksızlığa ve ayrımcı muameleye maruz kalmıştır. Bunun en temel sebebi ise kadının toplumdaki algılanma şeklidir. Toplumsal cinsiyet yönlendirmelerinden dolayı kadınların üstlendiği görev ve sorumluluklar da erkeklerden farklı olmuştur. Türk kültüründe kadının yerine değinilecek olursa; toplumun eski çağlarından günümüze azalarak gelen bir kadın erkeklere göre daha güçsüz ve değersizdir. , kadının en önemli rolü anne olmaktır. , kadın ev işlerini yapar, eşinin ve ailesinin bakımıyla yükümlü kişidir. algısı vardır. Bu uzun zamandır süregelen geleneksel ve ayrımcılığa yol açan algılar sebebiyle kadın çoğu zaman değersizleştirilmiş, kötü koşullu ve düşük ücretli işlerde çalıştırılmıştır. Hatta çoğu zaman kadınların çalışmaması gerektiği düşünülüp eğitim hakkı elinden alınmış, sadece ev işlerinden ve aile bakımını üstlenmek ile yükümlü tutulmuştur. Geçmişte ve günümüzde kadınlarımız bu algıya çoğu kez karşı çıkmış ve haklarını elde etmek için çeşitli kadın hareketi oluşumları ortaya koymuşlardır.

Türk ileri gelenleri dönemimizde de kadının toplumdakı konumuna büyük önem vermişler. Muhammed Emin Resulzade 1913'te şöyle yazmıştı: "Aile köleliği ve aile zulmü üzerine kurulan ulusların, aile özgürlüğü ve aile mutluluğu üzerine kurulan milletlerle asla savaşamayacağını, tüm İslam dünyası gibi Türkiye`nin de bilmesi gerekiyor. Kadın güçsüz ve haksızsa milletin yarısı hastadır."

Türkiye Cumhuriyeti`nin kurucusu Mustafa Kamal Atatürk kadınlarla ilgil olarak, "Bizim dinimiz hiçbir vakit kadınların erkeklerden geri kalmasının talep etmemiştir. Allah'ın emrettiği şey, erkek ve kadının beraber olarak ilim ve bilgiyi kazanmasıdır. Kadın ve erkek bu ilim ve bilgiyi aramak ve nerede bulursa oraya gitmek ve onunla donanmak mecburiyetindedir. İslâm ve Türk tarihi tetkik edilirse görülür ki, bugün kendimizi bir türlü kayıtlarla bağlı zannettiğimiz şeyler yoktur. Türk sosyal hayatında kadınlar ilim ve bilgi yönünden ve diğer hususlarda erkeklerden asla geri kalmamışlardır. Belki daha ileri gitmişlerdir." – demiştir.

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve Haydar Aliyev'in tarihsel geleneklere dayanarak kadının konumunu koruma politikasının sonucunda bugün Türkiye ve Azerbaycan'da kadınlar hem devlet yönetiminde hem de toplumun çeşitli alanlarında özel bir konum edinmiştir. Ancak yabancı ideolojilerin, dini ve siyasi misyonerlerin yürüttüğü propagandanın acı sonuçlarını da görüyoruz. Her kesce bilinen bir örnek sunmak istiyorum. Örneğin, bir başörtüsü. Başı örtme şekilleri de çeşitlidir. Başını siyah örtüyle kapatan çoğunlukla "tarikatçı", renkli başörtüsü takan "cemaatçi" olarak niteleniyor. Burada kadının giyim tarzının yafta olarak kullanıldığını görüyoruz.

Bir kadının giyim tarzının bir yafta olmaya nasıl aracılık ettiğini görün. Ve bu giyim tarzı, bir kadının zaten bir fikri olduğu anlamına gelir. Hatta bir erkeğin yanındaki kadına bakarak hangi ideolojik görüşe mensup olduğunu öğrenmek mümkündür. Türkiye'deki örneklerde bunu görmek daha kolay. Özgürlüğünüzün ne olduğunu söylediğinizde bazı kadınların bunu giyim tarzınızla ilişkilendirmesinin ne kadar küçük bir düşünce olduğunu görün.

Çok önemli bir konu haline gelen bir diğer sorun da şiddettir. Şiddet nedir? Şiddet zarar verir ve öyle bir zarar verir ki hayatın her alanında travmatik izlerini görürüz. Bir kadın şiddete maruz kalıyorsa bu travmanın izi doğal olarak hayatın her alanında kendini gösterir. İşte bu travmatik izler yüzünden kadın içine kapanıyor, kendine güvenmiyor, kadın istediği zaman daha aşağı hedefleri seçiyor, çünkü daha yüksek hedefleri seçmekten

aciz. Kendine güvenmeyen bir birey nasıl büyük işler yapabilir?! Kendine güvenen bir kadın harika şeyler yapabilir.

Kadınlar çaresizce sorunlarını dile getirerek başkalarının sorunlarını çözmelerini beklememelidir. Toplum olarak sorunlarımızdan biri de her şeyi hep başkalarından beklemek değil mi? Kendin yapacaksın! Kadınlar bir şeyi anlamalı ki birileri bu yol sizindir demeyecek. Soruna değil, çözüme odaklanmanız ve enerji harcamanız gerekiyor.

Sorunun temeli nedir? Eğitimsizlik. Birinci sırada, ikinci sırada ve üçüncü sırada temel sebep eğitim ve bilgi eksikliğidir. Kadınların eğitilmesi çok önemli çünkü kadın bilinçlenirse toplum da bilinçlenir. Kadın ileri giderse toplum ileri gider. Kadınların neden hedef olduğu sorusunu biraz daha derine inelim. Kimin hedefi, toplumun ilerlemesini kim istemiyor? Kim bir kadını aracı kılarak genç neslin bu kadar çok yıkımına neden olmak ister? Sorunun cevabı daha açık değil mi?! Zira zayıf ve cahil bir toplumu yönetmek çok daha kolaydır.

Kadınlar duyarlıdır, kadınlar yaratıcıdır, kadınlar savaşçıdır. Bu nitelikleri topluma nasıl kazandırırız? Bunun için kadının devlet yönetiminde, toplumsal ve siyasal yaşamda aktif yer alması gerekir. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin her vatandaşının ülkesinin kaderine ortak olmak anayasal hakkıdır.

Eşitliği sağlamak için her kadının sosyal ve politik hayatın ön saflarında olması gerektiğini söylemiyorum. Hayır. Bir kadın eğitimliyse, aklı, bakış açısı, yeteneği milletini temsil etmeğe yetiyorsa, o kadının toplumun sosyal ve siyasi alanında yer alma hakkı vardır. Yani kimde potansiyel varsa o önde olmalı. Bunun için de potansiyeli yüksek kadınlar yetiştirmek ve topluma kazandırmak gerekiyor.

44 gün süren Vatan Savaşı'nda Türkiye'nin manevi ve siyasi desteğiyle kazanılan tarihi Zafer, şehitlerimizin ruhlarını şenlendirdi. Kadınlarımız da ve genel olarak halkımız, "Tek millet, iki devlet" olduğumuzu bir kez daha kanıtladı. Uluslararası hukuk normlarının, kültür ve insanlık düşmanlarının, birliğimizin gücüyle hesaplaşması gerektiğini tüm Azerbaycan ve Türkiye vatandaşları kanıtladı. İşgal dönemi ve vandalizm fırsatları sona erdi. Sempozyumun değerli katılımcıları, 44 gün süren Vatan Savaşı'nda evlatları şehit olan anneler, kardeşleri şehit olan bacılar, eşleri şehit olan gelinler tabutu omuzladılar, sevdiklerinin şehadetiyle iftihar ettiler, eğilmediler, yıkılmadılar. Bu bizim tarihimizden gelen bir mirastır. Türk kadını tarih

boyunca her zaman kocasının, ağabeyinin, babasının yanında olmuş, onu desteklemiştir.

Bugün bu coğrafyada hiçbir büyük proje bizim rızamız ve katılımımız olmadan gerçekleştirilemez. Azerbaycan-Türkiye birlikteliğinin tüm Türk dünyasına yayıldığını söyleyebilirim. Büyük Atatürk, "Azerbaycan'ın sevinci sevincimiz, kederi de kederimizdir" derdi. Bugün aydın Türk kadın ve kadın kuruluşlarına tüm Türk dünyasının sevincini ve üzüntüsünü paylaşmak konusunda büyük bir misyon yüklendiği kanaatindeyiz.

Büyük Hüseyin Cavid şöyle derdi:

"Kadın gülerse ıssız çevremiz gülecek,

Sürüklenen insanlık, kadınlarla yükselecek."

Bizim coğrafyamızda güçlü olmak için bir olmamız gerekiyor. Büyük olmak için büyük düşünmek gerekiyor. Değerlerimizi ve ülkemizi seviyoruz, değerlerimizi ve ülkemizi sevmeden başka değer ve kültürleri sevemeyiz. Elbette resmi devlet sınırlarımız tarihi, kültürel coğrafyamız, Anavatan coğrafyamız ile aynı değildir. Resmi sınırlarımız dışında kalan soydaşlarımıza ve oralardaki tarihi ve kültürel anıtlarımıza sahip çıkabilmek için kadınlarımızın eğitimli, okur-yazar ve savaşçı olmaları çok önemlidir. Çünkü anneler genç nesilleri yetiştirecektir. Gaspıralı'nın "Dilde, düşüncede, işte birlik" sözünü hatırlatmak isterim. Eğitimli kadın, eğitimli çocuklar, eğitimli nesiller, olgun toplum demektir. Olgun bir toplumun olduğu yerde kadına şiddet olmaz. Kadına şiddete her zaman ve her yerde hayır dedik. Bu öncelikle kültürümüzden kaynaklanmaktadır.

Büyük işler yapmak ve Türk Dünyasına hizmet etmek için Türk Dünyasının tüm aktif kadınlarının yardımına ihtiyacımız var. Sahne bizim, seçim bizim. İnsanlar kendi tercihlerini yaşıyor. Gerçekten erkeklerle aynı düzeyde yönetime katılmak, karar verme sürecine katılmak ve toplumda istediğimiz değeri görmek istiyorsak, bunun için kendimizin çalışması gerekiyor. Bunu kimseden bir şey talep etmeden kendimiz başarmalıyız. Talep etmek acizlik demektir, ben alamam, sen ver. Alacaksın! Başaracaksın! Kazanacaksın! Öncelikle bu değeri hak edeceksiniz!

Tenzile Rüstemhanlı

ATEV ve Azerbaycan Türk Kadınlar Birliği Başkanı

Kullanılan Kaynaklar:

- Muharrem Ergin; "Orhun Abideleri", Boğaziçi Yay., Ankara, 1989, s.21,35.
- Emine Ayşe Serindağ, "Türk Toplumunda Kadın ve Hukuk"
- Saadettin KOÇ, "Türklerde Kadın ve Hüseyin Nihal Atsız'ın Tarihî Romanlarında Kadın Motifi", Erdem insan ve toplum bilimleri dergisi.
- https://sputniknews.com.tr/.

Türk Dünyası: Toplum ve Çalışma Hayatında Kadın

Değerli arkadaşlar,

Sayın Forum katılımcıları ve saygıdeğer konuklar!

Eğitim ve Bilim Sendikası'nın 600 bin üyesinin en içten selamlarını, iznizle, kardeş Türk halkının kadim yurdunda yapılmakta olan uluslararası forumun katılımcılarına iletmek isterim.

Davetleri, sıcak kardeşçe karşılama ve ilgilerinden dolayı Türk Eğitim-Sen Merkez Kurulu'na ve Merkez Kurulu Başkanı Sayın Talip Geylan'a derin şükranlarımızı sunarız.

Sevgili meslektaşlarım, çağımız muazzam toplumsal ve siyasal dönüşümlerin yaşandığı bir dönemdir. Bugün ülkelerimizin gündeminde, toplumsal cinsiyet politikası dahil, yepyeni nitelikte sorunlar yer alıyor. Bu sorunlar çözüme kavuşturulmadan toplumun daha fazla ilerlemesi mümkün değildir.

Son dönemlerde, toplumsal cinsiyet politikası, kadının toplumdaki konumu konularında köklü değişiklikler meydana geldi. Türkiye'nin, kadınlara seçme ve seçilme hakkını veren ilk ülkelerden biri olduğunu belırtmemiz gerekiyor. Dikkate değer bir başka gerçek de şu: 1993 yılında Türkiye'de Başbakanlık görevine getirilen Tansu Penbe Çiller dünyada Başbakan seçilen ilk kadınlardan biriydi. Bu da, ülkenin sosyo-politik yaşamında kadının özel bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Türk dünyasının temsilcileri olan, kokbori soyundan gelen bizler biliyoruz ki, "Kadın bir eliyle beşiği, diğeriyle Evreni sallar." Türk kadını eski çağlardan beri barış ve refahın sembolü, babaocağının bekçisi olarak görülmüş, gerektiğinde ise vatanının savunucusu olmuştur.

Sevgili meslektaşlarım! Bağımsızlık yıllarında Kazakistan, toplumsal cinsiyet politikasının uygulanmasında, kadınların hakları ve meşru çıkarlarının korunması konusunda ilerlemeler kaydetmiştir.

Bu dönemde Kazakistan, kadınların statüsü ve haklarıyla ilgili bir dizi temel uluslararası anlaşmaya katıldı ve onayladı. Sendikalar Federasyonu temsilcilerinin doğrudan katılımıyla 183 sayılı Anneliğin Korunmasına ilişkin ve 156 sayılı "Çalışan Erkek ve Kadınlara Eşit Muamele ve Fırsat Eşitliğine ilişkin ILO Sözleşmeleri onaylanmıştır.

Cinsiyet, aile ve demografi ile ilgili politika konusunda bütüncül bir kurumsal sistem oluşturulmuş, yasal çerçeve geliştirilmiştir..

2009 yılında, Erkekler ve Kadınlar için Eşit Haklar ve Eşit Fırsatların Devletçe Güvence Altına Alınmasına İlişkin Kazakistan Cumhuriyeti Yasası kabul edilmiştir.

Kazakistan Cumhurbaşkanı'nın 6 Aralık 2016 tarihli ve 384 sayılı Kararnamesiyle, 2030 yılına kadar Kazakistan Cumhuriyeti'nde Aile ve Cinsiyet Politikası Kavramı onaylanmıştır.

Sendikaların toplumsal cinsiyet politikasının temel amacı, devlet kurumlarının ve kamuoyunun dikkatini çalışan kadınların durumuna çekmek, kadınların çalışma koşullarının daha da iyileştirilmesi, ücret, iş sağlığı ve güvenliği konusunda, kadınların ekonoik ve sosyal faalıyette bulunduğu farklı alanlarda her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması konusunda tavsiyeler geliştirmektir. Halen sendikalar, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya, sendika üyesi kadınların haklarını ve meşru çıkarlarını korumaya ve onları sosyo-politik süreçlere aktif olarak dahil etmeye yönelik sendika yönetim kurullarının kararlarını uygulama yolunda gerekli çalışmalar yürütüyor.

Bugün Kazakistan işkolu sendikasının faaliyetinde, toplumsal cinsiyet politikasının uygulanması, eğitim alanında çalışan kadınların yasal haklarının ve mesleki çıkarlarının korunması öncelik teşkil etmektedir. Sendika örgütleri, günlük faaliyetlerinde toplu sözleşmeler ve anlaşmalar aracılığıyla kadın erkek eşitliği için uygulamalı güvenceler elde etme çabası içindedirler. Son yıllarda, sendikal yarışmalar, bilimsel ve uygulamalı konferanslar ve toplumsal cinsiyet politikasıyla ilgili forumlar düzenleme faaliyetleri yaygınlaştı. Ve en önemlisi, 2020 yılında Eğitim Sendikasının doğrudan katılımıyla kabul edilen Eğitimcinin Statüsü Hakkında Kazakistan Cumhuriyeti Kanunu, çoğunluğunu kadınların oluşturduğu eğitim çalışanlarının sosyal statüsünü yükseltmeyi, acil sosyal sorunlarını çözmeyi amaçlamaktadır.

Diğer ana faktör de şu: Eğitim alanında çalışan kadınlar, sendikanın faaliyetlerine aktif olarak katılıyorlar. Bugün kadınların oranı, sendika toplam üyesi sayısının %73›ünden fazladır. Kazakistan Sendikalar Federasyonu bünyesinde yer alan sektörel sendikamız, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyle uluslararası kuruluşlarla etkin işbirliği içindedir. Bütün bunlar, eğitim sektöründe çalışan kadınların sendikacılık hareketinde önemli rol oynadığını, erkekler ve kadınlar arasında hakeşitliğinin sağlandığını kanıtlamaktadır..

Öte yandan, bu alanda amaca yönelik devam eden çalışmalara ve gelişmiş yasal çerçeveye rağmen, kadın çalışma hakları alanında bazı sorunlu konular güncelliğini koruyor. Örneğin, eğitim alanında çalışan kadınların emeklilik yaşının düşürülmesi konusu Sendika’nın gündeminde yer almaya decam edıyor.

Sendikalar, kadınların emeklilik yaşının aşağı çekilmesi konusunu Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti nezdinde defalarca gündeme getirdiler ve bu konu Kazakistan Cumhurbaşkanı K. Tokayev’in özel denetimi altına alındı. Eylül 2022’de Kazakistan halkına hitaben yaptığı konuşmada Devlet Başkanı, kadınlar için emeklilik yaşının 63’ten 61’e düşürülmesi ve ayrıca 1 Ocak 2023’ten itibaren çocuk bakım yardımları ödenme süresinin 1 yıldan 1,5 yıla çıkarılması talimatını verdi.

Devlet Başkanının talımatı izerine, 2024 yılında Ulusal Fon’dan Çocuklara Programı yürürlüğe konacaktır. Buna göre, Ulusal Fon’un yıllık yatırım gelirinin yüzde 50’si 18 yaşına gelene kadar her çocuğun özel tasarruf hesabına aktarılacaktır.

Değerli meslektaşlarım, Forumumuz, ülkelerimizde emekçi kadınların durumunu incelemeyi, bu alanda mevcut sorunlara vurgu yapmayı, kadınların sosyal süreçlere yaygın katılımıyle durumu iyileştirmenin yollarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Ülkelerimiz sendikaları tarafından alınan ortak önlemlerin, istenen sonuçların elde edilmesini mümkün kılacağına ve ilan edilen ilkeler ile gerçek durum arasında bir uçurumun oluşmasını önleyeceğine inanıyoruz.

Konuşmamın sonunda tekrar şunu söylemek istiyorum: Türk halklarının tarihinde kadının toplumda özel bir yeri vardır. Büyük Bozkır kadınları, halklarımızın kültürel geleneklerinin, manevi ve ahlaki değerlerinin güvenilir koruyucularıydı. Bu nedenle bizim görevimiz, gelişme ve yaratma

yolunda ilerlerken, kadınların siyasete, toplumsal yaşamın her alanına katılımı için tüm koşulları yaratarak, bu değer ve gelenekleri daha da geliştirmektir.

Hepinize sağlık, çalışmalarınızda ve girişimlerinizde üstün başarılar diliyorum.

İlginiz için teşekkür ederim.

Aygül Mukaşheva

Kazakistan Eğitim,
Bilim ve Yüksek Öğretim Çalışanları
Sendikası Genel Başkanı

Türk Tarihinde Kadın

Anayasamızda kendisini bulan, demokrasi ve insan hakları evrensel ilkelerine bağlı; girişim, inanç ve düşünce hürriyetlerine saygılı, Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürk milliyetçiliğinin hedef ve prensiplerine sadakatle bağlı, Türk Milleti'nin milli birlik ve beraberliğini pekiştirici, sosyal dokusunu güçlendirici bir toplumsal yapıyı destekleyen, toplumda vicdani ve ahlaki değerleri hakim kılmak, Türk Kadınının demokrasi, sivil toplum ve laik hukuk devleti anlayışı doğrultusunda ekonomik ve sosyal konumunu güçlendirmek ve ülke ekonomisine katkılarını arttırmak amacıyla büyük bir öngörünün ışığında 2008 yılında kurulmuştur.

Bizler bu amacı gerçekleştirmek için kadınlarımızın kendi aralarındaki iletişim, iş birliği ve dayanışmanın geliştirilmesini önemsiyoruz.

Tam da bu niyetle, dayanışmayı arttırmaya yönelik faaliyetlerde bulunmak, bu çerçevede istihdam yaratacak girişimci kadınlara destek olmak , onların deneyimlerini genç kuşaklara aktarmak, kadının ülke genelinde sosyal hayattaki ve özellikle ülke ekonomisindeki konumunu güçlendirmeye yönelik faaliyetlerde bulunmak nihai amacımızdır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Dünyada gördüğünüz her şey kadının eseridir.' Sözünün ışığında, onun verdiği hakları ve imkanları korumak,gelecek nesillere aktarmak amacıyla yaptığımız tüm faaliyetler; Türk Kadınının sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamdaki rolünün güçlendirilmesi içindir.

Türk toplumunda kadın konusunda duyarlılık yaratmak ve bu bilinci arttırmak; kadının, ülke genelinde sosyal hayatta özellikle ülke ekonomisindeki konumunu güçlendirmeye yönelik faaliyetlerde bulunan derneğimiz, tüm çalışmalarını Türk toplumunun yüksek kültür ve miras değerlerinden örnek alarak gerçekleştirmektedir.

Tarihin eski çağlarına bakıldığında kadın, belirli bir daire içerisinde yaşamını idame ettirmemiş, Avrupada sınırlanan yaşamının aksine, Türk medeniyetinde toplumun temel direği olmuş ve devlet yönetiminde aktif bir görev üstlenmiştir. Türk Medeniyeti ile diğer medeniyetler karşılaştırıldığında görülecektir ki; kadına verilen önem ve sosyal hayatta kadınının yeri açısından Türk kadını daha imtiyazlı ve daha güçlü haklara sahiptir. Türk ulusunun en köklü yazılı kaynağı olan Orhun Abideleri'nden Kül Tigin Abidesinde; İl Bilge Hatun, tanrının Türk ulusunun varlığını devam ettirmek için yarattığı bir varlık olarak kabul görmüştür.

Kadim Türk medeniyet tarihinin ilk safhalarında olduğu gibi, Türk devlet geleneğinde kadın, sosyal hayatın her evresinde aktif özellikle siyasi arenada en önemli varlık olmuştur. Bu olgular kadına verilen önemi ve yüceliği açıkça ortaya koymaktadır.

Türk tarihine bakıldığında, kadının ön plana alındığı ve liderlik atfedildiği çoğu kez Türk mitolojisinde karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma, Umay Ana ve İskitlerin savaş kahramanı lideri Tomris Hatun gibi Türk mitolojisinde önemli yer tutan örnekler verilebilir. Öyle ki Tomris hatunun, kocasından sonra tahta geçmesi ve pers kralına boyun eğmeyen o kararlı ve güçlü duruşu, İskitlerin persleri mağlup etmelerini sağlamıştır. Bu başarının ortaya çıkmasına neden olan tüm etmenler cinsiyetçi bakıştan uzaktır.

Kadın-erkek eşitliği tekliğinde bakıldığında gösterilen başarı ve cesaret tüm Türk ulusuna örnek olacak cinstendir.

Türk tarihinde önemli bir yeri olan Göktürk yazıtlarına veya Uygur devleti dönemine bakıldığında ise "ana" kelimesi, her daim "baba" kelimesinden önde gelmiş ve önce yazılmıştır.

Türk tarihinde kadın; özgür, güçlü ve önem verilen bir olgudur. Devlet içerisinde kadınlara karşı yapılan dedikodu ve iftira dikkate alınmaz, kadınlar toplumun temelinde olan konumunu, değerini ve önemini kaybetmezdi.

Yine, Kadınların dul kalması sonrasında evlenmeleri için baskı yapılamamıştır. Çünkü o evin erkeği öldükten sonra varis olarak tüm yetki ve haklar kadına ait olmuştur.

Eski Türk devletlerinde yönetici olan Hakanın haklarına hatun da ortak olur ve devleti beraber yönetirlerdi. Devlet töreninde ve gerçekleşen tüm etkinliklerde, kadının önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koyan başkaca

bir tavır ise hatunun bu esnada hakanın hemen yanında oturması ve tavsiyelerini hakana iletmesi örnek olarak gösterilebilir.

Özetle, İslamiyet öncesinde, Türk kadınının hem devlet işlerinde hem de toplumsal yaşantıda önemli bir yere sahip olduğu açık bir şekilde görülebilir.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte kadının toplumdaki ve siyasal hayattaki yerinde büyük değişimler yaşanmıştır. Kadınlara birçok alanda özgürlük ve haklar tanınmış, yasalar ile güvence altına alınmıştır. Bu kapsamda, Türkiye Cumhuriyeti devleti kadın ve erkeğe sürekli olarak eşit muamelede bulunulması yönünde net bir tavır sergileyerek bunun topluma mal edilmesini başarmıştır.

Atatürk'ün bu konuda ifade ettiği; "kadınlarımız, erkeklerden daha çok aydın, daha çok feyizli, daha fazla bilgili olmaya mecburdurlar." Deyişi bu meseleye en güzel örnek teşkil etmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşu ile kabul edilen Türk Medeni Kanunu ile birlikte kadın ile erkek devlet nezdinde tamamen eşit konuma getirilmiştir. Ayrıca medeni kanun ile birlikte kadınların, erkekler ile eşit olarak miras alması yasallaştırılmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk sıklıkla, kadın ve erkeğin eşit olduğunu söylemlerini TBMM'de dile getirmiştir.

Atatürk'ün Türk kadına verdiği kıymeti, Konya'da Kızılay Kadınlar Şubesince düzenlenen çay etkinliği esnasında dile getirdiği şu sözlerden anlamak mümkündür: "(...) fedakârlıklarla yüklü milli mücadele hayatında, en fazla yüceltilmesi, anılması ve daima teşekkür ile edilmesi gereken bir emek vardır ki, o da, Anadolu kadınının göstermiş olduğu çok yüce, çok yüksek, çok kıymetli fedakârlıktır.

Dünyada hiçbir milletin kadını "Ben milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, Anadolu kadını kadar gayret gösterdim" diyemez. (...)

Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Kadınını sosyal ve siyasi arenada erkekler ile eşit seviyeye taşımak için getirdiği yeniliklerin başında ; Hayatın en temel alanı olan eğitim alanında yaptığı 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat kanunudur.

Sosyal ve siyasal hayatın en önemli hakkı, şüphesiz seçme ve seçilme hakkıdır. Dünya'da bir çok milletten evvel Türk kadını siyasi arenada yer almıştır. İlk etapta kadınlara sadece belediye meclislerinde seçilme hakkı tanınmış iken sonrasında 1934 tarihinde Türk kadınına milletvekili olarak seçilme hakkı verilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyetin getirdiği inkılapların en önemlisinin kadınlara verilen seçme ve seçilme hakkı olduğunu belirtmiştir.

Sonuç olarak Türk kadınları, kültür ve devlet geleneğinde her daim ulu ve muazzam bir varlık olarak adlandırılmış ve özel bir konuma sahip olmuşlardır.

Çünkü milleti oluşturan bireyin, ilk çevresel dairesi ailedir. Bu aileyi meydana getiren ve devamlılığı sağlayan ise kadındır. Kadın yaşarsa devlet de yaşar.

Değerli katılımcılar, özet olarak izah ettiğim GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK KADINI konulu konuşmamda; Türk kadınlarının ruhlarında, Orta Asya bozkırlarından gelen ve Kurtuluş savaşından günümüze kadar uzanan o yüce kudret bulunmaktadır.

Türk kadını tarih boyunca büyük işler başarmış ve daha da büyük işler başarma kudretine fazlası ile sahiptir.

TÜRK KADINI OLARAK, İNANDIĞIMIZ SÜRECE BAŞARAMAYACAĞIMIZ HİÇ BİR ŞEY YOKTUR..

SAYGILARIMLA

Mine Bayram
Türk Kadın Hareketi Derneği Başkanı

Oturum Başkanı Prof. Dr. Yonca İldeş'in Panel Kapanış Konuşması

Türk Kadın Hareketi Derneği Başkanı Sayın Mine Bayram'a konuşmalarından dolayı teşekkür ediyoruz. Evet, tarihin derinliklerinden günümüze Türklük var olsun diye çaba gösteren güçtür Türk kadını… Konuşmama başlarken demiştim ki -lütfen dikkat edin görsele diye- sol taraftasınız, yani kalpsiniz. Türkistan'ın kalbi Türk kadınıdır, kalp durursa hayat durur.

Bizler kızlarımızı ve erkek evlatlarımızı yetiştirirken, ben yıllar önce yine böyle bir konuşma salonunda konuşma yaparken dedim ki erkek evlatlarınızı severken aslan evladım diye seviyorsunuz kızlarınızı da hanım evladım diye seviyorsunuz. Hayır. Kız evladınız da aslan, erkek evladınız da aslan ve ben artık diyorum ki erkek evladınız da börü, kız evladınız da börü ve gök börü göründü, Türk ayağa kalktı ve bu ayağa kalkışın şahlanması için Türk kadınına, çok büyük bir görev düşüyor. Bunu nasıl yapacağız? Türk devletleri Teşkilatı, kadınları bir araya getirmek durumunda. Anneler bir araya gelmek zorunda. Eğitim, ki Türk Eğitim Sen çatısı altındayız şu anda, eğitimde çok ciddi sorunlarımız var. Eğitimcilerin haklarında çok ciddi sorunlar var. Milli Eğitimde sorunlar var, eğitim milli olmak zorunda, gerçekten milli olmak zorunda. Genel bir kural vardır. İnsan doğar, büyür, gelişir, ergenlik dönemi vardır, yetişkinlik dönemi vardır ve İnsanın insan olması için diğerine ihtiyacı vardır. Benim Yonca olmam için Tenzile Hanıma ihtiyacım var. Tenzile Hanım'ın, Tenzile Hanım olması için Yonca'ya ihtiyacı var. Bu kimliktir. Bütün dünyada yaşayan milletlerin kimlikleri var ve ben bir Türk kadını olarak diyorum ki eğitimi gerçekten milli yapalım. Eğitimciler olarak buna özen gösterdiğimizde -Türk Eğitim Sen üyelerinin buna özen gösterdiğini biliyorum ama- bütün ülke çapında bunu yapmak zorundayız. Benim evladım Türk'üm, doğruyum, çalışkanım diyebilmeli, İstiklal Marşı'nı gururla okumalı, çocuğuna Türkçe isim vermeli, Arap kültüründen soyutlanmış İslamiyeti öğrenmeli. Değerli katılımcılar bize tarihin derinliklerinden gelen kadın erkek eşitliğine dayanan Türklüğü anlattı.

1. OTURUM

Sendikal Örgütlenmede Kadının Yeri, Sorunları ve Çözüm Önerileri Kadın İstihdamına Yönelik Çıkarılan Yasaların Eksiklikleri ve Çözüm Önerileri Çalışma Hayatında Kadın Hakları

Oturum Başkanı:
Öğr. Gör. Sema SANCAK
(Van 100. Yıl Üniversitesi)

Konuşmacılar:
Zümrüd RZAYEVA
(Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı)

Nazgül KASENOVA
(Kazakistan Eğitim Bilim ve Yükseköğretim Çalışanları Sendikası)

Ayser LESKOVCI
(Kosova Türk Öğretmenler Derneği
Tynybekova Baktygul KACHIEVNA – Kırgızistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)

Arzu CAHANGIROVA
(Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı)

Çalışma hayatında kadın hakları

Ekspertlər hesab edirlər ki, əgər biz qadın və kişilərin hüquqlarının bərabərliyindən danışırıqsa, bu məsələdə ayrı-seçkilik etməməliyik. Müasir qlobal tendensiyalar göstərir ki, cəmiyyətin hər sahəsinin uğurlu inkişafında **digər faktorlarla yanaşı, gender elementinin nəzərə alınması olduqca önəmlidir. Bu isə qadınların və kişilərin bütün sahələrdə bərabərliyinin real surətdə təmin olunmasını ön plana çəkir. Təcrübə göstərir ki, demokratik inkişaf yolu seçən hər bir müasir cəmiyyətdə zamanın dinamikası yeni vərdişlər, bacarıqlar tələb edir. Bu da qadınları cəmiyyətin həyatında daha fəal iştirak etməyə sövq edir**

Qeyd edək ki, Azərbaycan qadını həmişə öz fədakarlığı, zəhmətsevərliyi, intellekti və ailəsinə bağlılığı ilə seçilib. Hazırda qadınlarımız həm ictimai-siyasi, həm də şəxsi həyatında zərif çiyinlərinə düşən ağır yükün öhdəsindən bacarıqla gəlirlər. Amma etiraf edək ki, qadınların iş həyatına atılmasına, karyera qurmasına cəmiyyətdə həmişə birmənalı münasibət olmur. Adətən, "qadın və karyera" fikri bir çox mühafizəkar ailələr tərəfindən qəbul olunmur, hətta elə ailələr var ki, qızların orta təhsil almasını da məqbul saymırlar. Düzdür, müasir dövrdə belə ailələrin sayı azalmaqda olsa da, həyat yoldaşının işləməsinə icazə verməyən kişilərin sayı kifayət qədərdir. Kişilərin bir çoxu belə düşünür ki, yalnız onlar karyera sahibi ola bilərlər. Qadınların vəzifəsi isə ev işləri görmək, övlad böyütmək, həyat yoldaşının qayğısına qalmaq və s. olmalıdır. Qeyd edək ki, bu kimi baxışları olan kişilər qadın işləyərsə, ev qayğısından azad olacaqlarından, övladlarının və özlərinin baxımsızlığından qorxurlar.

Mütəxəssislər isə hesab edirlər ki, bu davranışla kişilər ailəni əlavə gəlirdən məhrum edir və bu, öz növbəsində uşaqlarının sağlamlığı, təhsilinə investisiya imkanlarını azaldır. Bunlardan əlavə, uşaq bağçada, məktəbəqədər qruplarda və dayə ilə birlikdə valideynlərin daimi nəzarəti altında olmaqdan daha çox sərbəst olur. Digər tərəfdən, bir qadının işləməkdən imtina etməyə məcbur olduğu vəziyyət, onun ərindən tamamilə asılı olmasına gətirib çıxarır. O bütün şəxsi xərcləri onunla razılaşdırmalıdır. Hətta bir çox

hallarda ailə münaqişələri qadınların öz maliyyə resurslarının olmaması və alış-veriş üçün daim icazə almasının lazım gəldiyi səbəbilə baş verir. Deməli, işləməyən qadının hər zaman iqtisadi zorakılığa məruz qalma ehtimalı var. Ekspertlər hesab edirlər ki, qadınların işləməsinin müsbət cəhətlərindən biri də, onların özlərini inkişaf etdirməklə bərabər böyütdükləri uşaqların da dünyagörüşünün yüksək olmasına təsir göstərməsidir. İşləyən qadınlar hüquqlarını yaxşı bildiklərindən onları aldatmaq çətin olur, bu hal isə kişiləri daha çox narahat edir.

Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmin edilməsi daima dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri olub. Bu gün ölkəmizdə gender bərabərliyinin təmin olunması üçün bütün resurslardan istifadə olunur. Azərbaycan tarixinə nəzər salsaq görərik ki, cəmiyyətin inkişafının bütün mərhələlərində qadınlar kişilərlə bərabər dövlət quruculuğunda, siyasi qərarların verilməsində fəal iştirak edirlər. Ölkəmizdə milli qadın siyasəti tariximizin şanlı səhifəsi olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə dövlət statusu alıb. Həmin dövrdə ilk dəfə olaraq müsəlman Şərqində qadına seçmək və seçilmək hüququ verilib. Ümumiyyətlə, "qadın işləməlidirmi" sualının özündə gender bərabərliyi pozulur. Əgər biz qadın və kişilərin hüquqlarının bərabərliyindən danışırıqsa, ayrı-seçkilik etməməliyik. Qadının işləməsinə, karyera qurmasına şərait yaratmalıyıq. Düşünürəm ki, bu seçimi qadınlar özləri etməlidirlər, kişilər onlara hansısa məhdudiyyət qoymamalıdırlar. Ola bilər ki, hansısa qadın işləmək istəməsin, ailəsinə, uşaqlarına baxmaqla, övladlarını tərbiyə etməklə kifayətlənsin. Bir sözlə, özünü iş həyatında görməsin. Biz bu qadınlara da normal yanaşmalıyıq, cünki bu, onların öz seçimidir, seçimlərinə hörmət etməliyik. Amma ümumi götürsək, elə sahələr var ki, bizdə həmin sahələrdə işləyən qadınların sayı kişilərdən daha çoxdur. Məsələn, təhsil, səhiyyə, media sahəsində çalışan xanımların sayı kişilərin sayını üstələyir. Lakin bir daha təəssüflə vurğulayım ki, bəzi bölgələrdə ailələr nəinki qadının işləməsinə, hətta onların təhsil almasına da məhdudiyyət qoyurlar.

Ailədə qadının işləməsinin bir sıra müsbət tərəfləri var: "İlk növbədə, işgüzar xanımlar özgüvənli olurlar. Bu da ailədə olan uşaqların özgüvənli bir mühitdə yetişməsinə əlverişli imkan yaradır. Belə ki, valideyn özü oxumağının, aldığı ali təhsilin önəmini gördüyü zaman övladlarının da bu istiqamətdə düzgün şəkildə irəliləməsinə nail ola bilir. Eyni zamanda belə ailə mühitində uşaqlar öz fikirlərini sərbəst səsləndirə bilirlər. Əgər təhsilli bir xanım işləmək istədiyini bildirərkən həyat yoldaşından qadağa, sərhəd görürsə, bu ailəyə də yansıyır və qadın təhsillə bağlı məsələlərdə övladlarına düzgün istiqamət verə bilmir. Təbii ki, bu, o demək deyil ki, ailədə hər zaman iş

mövzusu ilə bağlı çaxnaşmalar olmalıdır. Amma kişilər unutmamalıdırlar ki, bu qadağanı həyat yoldaşından görən qadınlar bəzən özlərini aşağılanmış hiss edə, verilən qərarı sevgisizliklə əlaqələndirə bilərlər.

Ailədə olan zorakılıq, cəmiyyətdə bir çox stereotiplərin mövcudluğu, qadının üzərinə ailə yükünün düşməsi, qadında özünü qiymətləndirmə amilinin aşağılığı və digər amillər burda mühüm rol oynayır. Məsələn, qadının iqtisadi müstəqilliyi ilk növbədə təhsilidir, peşəsidir, özünün gəlirlərinin olmasıdır. Ola bilər ki, qadın işləmir, lakin kişi onun üçün müəyyən bir büdcə ayırır, həmin vəsaitlə özünün və uşaqlarının problemlərini həll edir. Bir də var ki, kişi ailədə bütün iqtisadi məsələləri öz əlində saxlayır, qadın ondan bəhrələnə bilmir. Bu da insan haqlarının, qadın hüquqlarının məhdudlaşdırılmasına gətirib çıxaran bir haldır ki, qadın sərbəst şəkildə nə özü, nə də övladları ilə bağlı heç bir qərar verə bilmir. Hər gün, hər saat, hər dəqiqə diqqətdə saxlanmalıdır bu mövzu! Mübarizəmiz ən azından hər birimizin ətrafında bu mövzuya laqeyd olan sonuncu adamı dəyişənə qədər davam etməlidir. Yaşından, cinsindən, sosial statusundan, siyasi mənsubiyyətindən asılı olmayaraq hər kəsi bu mövzu düşündürməlidir.

Hamımız bilirik ki, yaşadığımız, gördüyümüz, eşitdiyimiz, bu və ya digər şəkildə şahidi olduğumuz zorakılıq halları heç bir səbəb olmadan, birdən birə baş vermir. Zorakılıq bəzən ilk baxışda heç də zorakılığa bənzəməyən münasibətlərdən - laqeydlikdən, mühafizəkarlıqdan, qısqanclıqdan, etibarsızlıqdan - başlayır.

Hər bir zorakılıq halının başlanğıcını qoyan və onun kökündə dayanan səbəblər olur. Bəzən uşaqlıq dövründə, ailədə, məktəbdə, münasibətlərdə yaşanan kiçik bir etinasızlıq, zorakılıq, ayrı-seçkilik halı gələcəkdə yaşanacaq böyük faciələrin təməlini qoyur. Səbəbləri anlayaq ki, zorakılıqsız və bərabərhüquqlu cəmiyyətə nail olaq.

Dünyanın bir çox inkişaf etmiş ölkələrindəki tərəqqiyə baxmayaraq, sübutlar göstərir ki, bir çox qadın öz məqsədlərinə çata bilmir. Qadınlar və kişilər arasında qazanc fərqi, illər əvvəl olduğundan daha kiçik olsa da, hələ də əhəmiyyətlidir; qadınlar müəyyən sənaye və peşələrdə kifayət qədər təmsil olunmaqda davam edir və çoxlu qadın iş və ailə istəklərini birləşdirmək üçün mübarizə aparır. Gələcək irəliləyiş bərabər imkanlara maneələr və ağlabatan iş-həyat balansını dəstəkləməyən iş yeri qaydaları və normaları ilə əngəllənmişdir. Əgər bu maneələr davam edərsə, əhalinin qocalması və məhsuldarlığın zəif artımı artıq iqtisadi artıma ağır zərbə vurduğu bir vaxtda bir

çox vətəndaşların potensialını puç edəcək və iqtisadiyyatın istehsal gücünə ciddi ziyan vuracaq.

Azərbaycanda isə son 5 ildə öz biznesini quran qadınların sayında əhəmiyyətli artım müşahidə olunub. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnkişaf Proqramı (United Nations Development Programme - UNDP), Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi (AQUPDK), BMT-nin Əhali Fondu (UNFPA), Rasional İnkişaf uğrunda Qadınlar Cəmiyyəti (Women's Association for Rational Development - WARD) və İsveçrə Səfirliyi tərəfindən birgə keçirilmiş tədqiqata istinadən Azərbaycanda 150 minə yaxın qadın sahibkar fəaliyyət göstərir.

AR Əmək Məcəlləsi çalışan qadınlarımızın hüquqlarını aşağıdakı qanunlarla tənzimləyir:

125-ci maddəyə əsasən, hamiləlik dövründə və doğuşdan sonrakı dövr üçün işləyən qadınlara 126 təqvim günü (doğuşdan əvvəl 70 təqvim günü və doğuşdan sonra 56 təqvim günü) müddətində ödənişli məzuniyyət verilir. Doğuş çətin olduqda, iki və daha çox uşaq doğulduqda doğuşdan sonrakı məzuniyyət 70 təqvim günü müddətində verilir.

Kənd təsərrüfatı istehsalında çalışan qadınlara hamiləliyə və doğuşa görə məzuniyyət aşağıdakı müddətlərdə verilir:

normal doğuşda 140 təqvim günü (doğuşdan əvvəl 70 təqvim günü və doğuşdan sonra 70 təqvim günü);doğuş çətin olduqda 156 təqvim günü (doğuşdan əvvəl 70 təqvim günü və doğuşdan sonra 86 təqvim günü);

iki və daha çox uşaq doğulduqda 180 təqvim günü (doğuşdan əvvəl 70 təqvim günü və doğuşdan sonra 110 təqvim günü).

126-cı maddə isə uşaqları övladlığa götürmüş qadınların məzuniyyət hüquqlarını tənzimləyir.

İki aylığadək yaşında uşağı övladlığa götürən, yaxud övladlığa götürmədən böyüdən qadınlar doğuşdan sonra müəyyən edilmiş 56 günlük sosial məzuniyyətdən, həmçinin bu Məcəllənin 117-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş əlavə və 127-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qismən ödənişli məzuniyyətlərdən istifadə etmək hüququna malikdirlər.

Qismən ödənişli sosial məzuniyyət hüququ və ondan istifadə qaydaları 127-ci maddəyə əsaslanır.

Uşağa bilavasitə qulluq edən valideynlərdən biri, yaxud ailənin başqa üzvü uşağın üç yaşı tamam olanadək ona qulluq etməkdən ötrü qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məbləğdə müavinət verilən qismən ödənişli sosial məzuniyyət almaq hüququna malikdirlər.

Uşağa qulluq edən işçi yazılı ərizəsi əsasında qismən ödənişli sosial məzuniyyət hüququndan tam, yaxud hissə-hissə istifadə edə bilər.

Xalqın elmi və mədəni cəhətdən tərəqqi etməsi uğrunda çalışan "Əkinçi" qadın azadlığı və qadın təhsili ideyasını təbliğ edən ilk Azərbaycan qəzeti olmuşdur.

Gözəl şairimiz Hüseyn Cavidin dili ilə desək:

Qadın-günəş, çocuq-ay...nuru ay günəşdən alır,

Qadınsız ölkə çapuq məhv olur, zavallı qalır.

Qadın əlilə fəqət bəxtiyar olur şu cihan.

O bir mələk... onu təqdis edər böyük yaradan.

O pək sevimli, gözəl, incə, nazlı bir xilqət,

Onun ayaqları altındadır fəqət cənnət:

Qadın gülərsə şu issız mühitimiz güləcək,

Sürüklənən bəşəriyyət qadınla yüksələcək...

Zümrüd RZAYEVA

Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı
Rzayeva Zümrüd-Qaradağ Rayon
Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri

Çalışma Hayatında Kadın Hakları

Ülkemizde kadınların çalışma hayatına katılması için koşullar oluşturulmuş, kadınlara özel yasal koruma güvence altına alınmıştır. Ancak çoğu zaman çocukların doğumu ve yetiştirilmesi, ev düzeni ve diğer sosyal konularla ilgili kadınların sorumlulukları daha fazladır.

Örneğin, Kazakistan Cumhuriyeti İş Kanunu, kadınların ağır işlerde, zararlı ve/veya tehlikeli koşullarında çalıştırılmasına izin vermemektedir; işveren, ortalama ücretin ödenmesini sürdürmek koşuluyla, hamile bir kadını zararlı ve (veya) tehlikeli üretim faktörlerinin etkisi dışında başka bir işe transfer etmekle yükümlüdür; hamile bir kadın ile üç yaşından küçük çocuğu olan bir kadının, on dört yaşından küçük bir çocuğu (on sekiz yaşından küçük engelli bir çocuk) yetiştiren bekar bir annenin iş akdini feshetmek mümkün değildir.

Kadınlar, işe başladıkları ilk günden itibaren, Öğretmenin Statüsüne Dair Kanun'da yer alan belirli sosyal güvencelerden yararlanırlar:

- Standart öğretim yükünün sağlanması,

- Konut veya bireysel konut inşaatı için arsa sağlanması,

- Ücretli yıllık izin,

- Normal çalışma izniyle birlikte yılda bir kez olmak üzere bir resmi ücret tutarında sağlık iyileştirme ödeneği,

- Öncelikli olarak, öğretmenlerin çocuklarına ikamet yerindeki okul öncesi kuruluşlarda yer sağlamak.

Kırsal alanlardaki öğretmenlere %25 daha yüksek maaş ve tarife oranları, kamu hizmetleri ve yakıt alımı için bir kereye mahsus tazminat ve genç uzmanlara yaşama koşullarını oluşturma ödeneği veriliyor.,

Ancak olumlu tedbirlere rağmen, kadınların çalışmasına ilişkin ele alınması gereken birçok konu var:

1. Çalışan anneye verilen teminatlar.

Hamile kadınlar için belirli garantiler vardır - doğum öncesi, doğum sonrası ödenekler, bir çocuğun doğumuyla bağlantılı olarak bir defaya mahsus ödenek, 3 yaşına gelene kadar bir çocuğun bakımı için ücretsiz izin sağlanması, ayrıca çocuk 1 yaşına gelene kadar bakımı için yapılan ödemeler. Ancak 1 yıl sonra kadın yardımlardan yararlanamaz ve genç anne, çocuğu akrabalarının bakımına bırakarak veya nitelikli dadıların hizmetlerine güvenerek ebeveyn iznini kesmek zorunda kalır. Sendika, çocuğu olan bir kadının 3 yıllık döneminin tamamı için bu ödeneğin süresinin kademeli olarak artırılması için defalarca girişimde bulundu. 1 Ocak 2023 tarihinden itibaren Hükümet kararıyla bu ödeneklerin süresi bir buçuk yıl olacaktır.

2. Ayrıca, ilk sorun ikinciye yol açar: bir çocuğun okul öncesi bir kuruma yerleştirilmesi, yoğun nüfuslu bölgelerde yer olmaması nedeniyle bir kadın bunu 1 ila 3 yaş arası çocuklar için yapamaz. Öğretmen Statüsü Kanunu, öğretmen çocuklarının ikamet yerindeki okul öncesi kurumlara öncelikli olarak alınması konusunda bir madde içeyor, ne var ki çocuk ancak 4-5 yaşına geldikten sonra kaydı yapılabiliyor, oysa bu yaşta artık okula hazırlık sınıfına başlamalı.

3. Hastalık izni ödeneği.

Bu sorun genel olarak tüm çalışanları ilgilendiriyor, ancak kadınlar genellikle çocuk bakımı nedeniyle hastalık izninden daha sık yararlanıyor.

İş Kanunu›nun 133. maddesi uyarınca, geçici iş göremezlikle ilgili sosyal ödenekler işveren tarafından sağlanır. Bu sosyal ödeneğin üst sınırı ayda 15 Aylık Hesaplama Endeksi'den (45.945 tenge) fazla değildir. Bu yıl asgari ücret 60 bin tengedir, gelecek yıl 70 bin tenge olacak. Oysa 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren belirlenen hastalık izni ödeme limiti bugüne kadar değişmedi. Bu tutarın ne yaşam giderleri, ne de tedavi ve ilaç alımı için yeterli olmadığı açıktır.

Sendika defalarca geçici iş göremezlikle ilgili sosyal yardım miktarının artırılması önerisini gündeme getirdi. Olası çözüm seçeneklerinden biri şu olabilir: Devlet Sosyal Sigorta Fonu, hastalık izni masraflarını işverenle paylaşabilir ve sonuç olarak hastalık durumunda işçilere daha iyi bir koruma sağlanmış olur.

4. Kadınlar için emeklilik yaşı.

21 Haziran 2013 tarihinde, "Kazakistan Cumhuriyeti'nde Emeklilik Güvencesi Hakkında" Kanun kabul edildi. Yasa, emeklilik yaşının aşamalı olarak artırılmasını ve kadınlar için 2027'de 63 yaşına ulaşmasını öngörüyor. Buna göre, 2018'den itibaren 58 olan emeklilik yaşı her yıl 6 ay artırılacaktı. Birkaç yıl süren bu uygulama halk tarafından memnuniyetsizlikle karşılandı.

2022'de Kazakistan Cumhuriyeti Başkanı 2028'e kadar uygulamaya moratoryum getirdi. 2023'ten itibaren kadınlar 61 yaşında emekli olacaklar. Öte yandan, yaşam beklentisi önemli ölçüde azalıyor, çevre bozuluyor, genellikle kadının işyerinde ve evde olmak üzere çift yükü var, bu nedenle kadınlar için emeklilik yaşının düşürülmesi çözüm bekleyen sorun olmaya devam ediyor.

Kadınların çalışma hayatındaki sorunları çözmek için birlikte çalışmalı, çeşitli kadın kategorileri için sosyal destek biçim ve yöntemlerini geliştirmeli ve ailevi unsurları dikkate alan rahat çalışma koşulları yaratmaya çalışmalıyız. Kadınların statüsünün iyileştirilmesine ilişkin birçok sorunun çözümünde olumlu bir sonuç ancak bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde koordineli eylemlerle elde edilebilir.

Nazgül KASENOVA

Kazakistan Eğitim Bilim ve
Yükseköğretim Çalışanları Sendikası

Çalışma Hayatında Kadın Hakları

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. KTÖD nin yönetim kurulu üyesiyim. Kosova Türk Öğretmenler Derneği'ni temsilen burdayım. KTÖD Erol Kala başkanımızın ve tüm öğretmenlerimizin sizlere selamlarını iletmek istiyorum. Davetiniz için hem KTÖD ği adına hem de şahsi adıma teşekkür ediyorum. Sizlere birazcık derneğimiz hakkında bilgi vermek istiyorum. Kosova Cumhuriyeti çok etnikli toplum Türk, Arnavut, Boşnak ve Sırpların bir arada yaşadığı bir cumhuriyetir. Kosovamızın genelinde 210 tane Türk öğretmeni var ve hepsi de derneğimizin üyesidir. Öğretmenlerin %70'nin kadın olduğunu da burdan gururla söylemeden geçemeyeceğim. Derneğimiz 1994 yılından kurulup, faalyete başlamıştır. Zaman içersinde de sendika görevini de üstlenmiştir. Bu vesileyle de Uluslararası Avrasya Sendikalar Birliği üyesi de oldu. Aynı zamanda Türk Eğitim Sen'le de sıkı bir işbirliği içerisinde olduğumuzu belirtmek isterim. Bu vesile ile Türk Eğitim Sen'e ve Sn.Talip Geylan'a sonsuz teşekürlerimizi iletmek istiyorum. Sizlerin bizim yanımızda olduğunuzu bilmek, desteğinizi her şartta ve her koşlulda hissetmek bizim için çok büyük bir onur olduğunu bildirmekten çok mutluyum.

Böyle anlamlı bir günde sizlerin karşısında olmak gurur verici bir duygu. Keşke bu duyguyu bütün kadınlarımız gereken değeri görerek yaşayabilseydi.

Ezelden beri bütün toplumlarda kadınlara maalesef ki hak ve fırsat eşitliği sunulmamıştır. Buna Nobel ödülüne layık görülen ünlü bilim insanı Madam Curie (Küri) bile dahildir. Bugün insanoğlu olarak hala onun icatlarından yararlanıyoruz. Madam Curie kendisini hiç düşünmeden sırf gelecek nesillere katkı sağlamak için X ışınlarının tehlikesini bilmesine rağmen çalışmalarından vazgeçmemiş insanlık adına büyük bir fedakarlık yapmıştır.

Gördüğünüz üzere hangi toplum olursa olsun; kadınlar her zaman, hiç çekinmeden ellerini taşın altına sokmuşlardır. Kadınlarımız ister savaşlarda, ister evlerinde, isterse tarlada çalışıyor olsunlar onların topluma katkısı her zaman sonsuzdur. Çünkü kadın üretkendir. Kadın doğurgandır. Kadın eğitmendir, annedir, aynı anda bir çok işi tek başına yapabilen bir bireydir.

Şüphesiz ki Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'te bunun bilincindeydi ve kadınların gelişimi için, okuma yazması için biz kadınların daima önünü açmak için fırsatlar sunmuştur. Bugün çağdaşlığıyla övünen Avrupa ve Amerika dahil olmak üzere henüz kadınlara oy kullanma hakkı verilmemişken, Ulu Önderimiz dünyada ilk olarak bizim kadınlarımıza 1930'lu yıllarda seçme ve seçilme hakkını vermiştir.

Kosova halkı eğitimli ve bilinçli olduğu için kadınlara her zaman destek verilmiştir ve verilmektedir. Cumhur başkanımızın da bır kadın olduğunu unutmamamız gerekir. Ayrıca Kosova Cumhuriyeti'nin sembolu bile Kosova Türk Kadını sembolüdür. Her ne kadar kadınlarımıza destek verilse de yine de her toplumda olduğu gibi kadınlarımıza yapılan haksızlıkların da olduğu açıkça görülmektedir.

Bir milletin kalkınması her şeyden önce o toplumun kadınlarının kalkınmasından ve eğitiminin desteklenmesinden, kadının gelişiminden geçmektedir. Dünya nüfusunun neredeyse yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Dünyayı yönetende ezelden beri erkek egemen toplumu olmuştur. Peki bu erkek egemen toplumunu dünyaya getirip, daha anne karnındayken bile onun eğitimini, geleceğini düşünen anneler değilmidir? Hepimiz ataerkil bir toplumda büyüdük babalarımız çalışırken bizim eğitim ve öğretimimizle elbette ki annelerimiz ilgilendi. Bir annenin eğitim seviyesi ne kadar yüksekse çocuğuna katacakları da o kadar fazladır. Yani toplumda kadın eğitilip, gerekli değer verilip, önü açılırsa; o toplum o kadar gelişmeye, ilerlemeye ve yükselmeye meyilli olur. Bugün çağdaş toplumlara bakıldığı zaman kadın - erkek ayrımının olmadığı ülkelerde gelişmişlik düzeyinin ne kadar fazla olduğunu da görebiliyoruz. Kadın ve erkeklerin eğitici gücü ne kadar yüksekse ve ister kadın ister erkek olsun, fırsat eşitliği sunulursa toplumların o kadar ilerleme ve yükselme şansları olacak ve güç kazanacakalardır.

Ülkenin kalkınıp gelişmesi, refaha erebilmesi için kadının çok büyük bir unsur olduğunu unutmayıp, onları ön plana çıkarmamız, fırsat sunmamız gerekmektedir. Fırsat eşitliği sunulan bir toplumda fırsat eşitliği öncelikle aile içinde, sonrasında eğitimde sağlanmalıdır. Bundan daha bir kaç yıl öncesine kadar erkek çocuklarının eğitimleri desteklenirken, kız çocuklarımıza nasıl yuva kuracakları, nasıl iyi bir kadın olacakları öğretilmeye çalışılmış, kız çocuklarının eğitimi ev işi ve el işinden bir adım öteye gidememiştir. Halbuki zamanında bütün kızlarımıza da erkek çocuklarına sunulan fırsat eşitliği sunulsaydı toplumumuz çok daha öngörülü ve ileri de olabilirdi. Ne mutlu bize ki bu dönemde artık anne ve babalar daha bilinçli bir hale

geldiler ve çocuklarına eğitimde fırsat eşitliğini sunmaya başladılar. Bu sayılar arttıkça, yeni nesiller geliştikçe hem eğitimimiz, hem kültürümüz, hem dilimiz yaşamaya, var olmaya devam edecektir.

Şunu unutmayalım: Bizim toplumumuzdaki kadınlar genellikle bütün yükü üzerlerinde taşımaktadırlar. Çocuk doğurma, büyütme, onların eğitimi, yemek, temizlik, gerektiğinde psikolog, yol gösterici bir rehber olur kadınlarımız. Bundan dolayı her toplumun kadınlara sahip çıkması ve koruması gerekmektedir. Saglikli bir toplum yetiştirmek istiyorsak çocuklarımızın sağlıklı, bilinçli yetişmesi için görev yine kadınlarımıza düşüyor, çünkü bir nesil yetiştiren, eğitenler kadınlarımızdır.

Günümüzde kadınlarımızı ister siyasette, ister sağlıkta, ister eğitimde çeşitli iş kurumlarında görmek bizleri ziyadesiyle mutlu etmektedir. Bir kadın hangi işe el atarsa atsın, o işi layığıyla yapacağı değişmez bir gerçektir. Kadınlar her işin üstesinden gelebilen, güçlü, yürekli, merhametli, sevgi dolu, azimli ve tuttuğunu koparan varlıklardır. Kadının en temel hakkı özgür doğması ve erkekler ile eşit haklara sahip olmasıdır. Ayrıca her kadın fikir ve düşüncelerini özgür bir şekilde ifade etme hakkına sahiptir. Bu haklar her kadının temel hakkıdır. Kadınların temel haklarından biriside çalışma hakkıdır. Maalesef ki günümüzde hala kadınlarımızın bazıları çalışma hakkından yoksun bırakılmaktadır. Evinde ev işi yaparak çocuk büyütmektedir. Kadınlarımızın kendi ayaklarında durabilmesi için eğitimin önemli olduğu bir gerçektir. Bu nedenden dolayı Türkiye Cumhuriyeti'nde, kendi anadilinde üniversite okumak isteyen çok sayıda kız öğrencimiz olduğunu belirtmek isterim. Kontenjan sayısı az olduğu için Türkiye Cumhuriyeti'nde üniversite okumak isteyen ama okuyamayan gençlerimize umarız ileriki yıllarda kontenjan sayısı artırılır ve gençlerimize istediği bölümü kendi anadilinde okuma fırsatı sunulur. Eğitimlerini tamamlayıp meslek edinsinler, çalışsınlar. Özel de olsa kendi iş yerlerini kurabilsinler veya edindikleri meslekte çalışsınlar.

İşsizlik sayısı çoğu yerde olduğu gibi Kosova Cumhuriyeti'nde de yüksek. Heleki bizlere Türk toplumu olarak diğer topluluklardan sayımız az olduğu için işe girmek bizler için çok zor. İşsizlik nedeniyle gençlerimiz Avrupa ülkelerine göç etmektedirler. Bu da bizim için cidi bir sorun oluşturmaktadır. Çünkü Kosova Cumhuriyeti'nde sayımız günden güne azalmaktadır. 1999 yılından sonra Kosova Cumhuriyeti'nde devlet sektörleri tamamiyle ortadan kaldırıldı ve özel iş yerleri kuruldu. Özel iş yerlerinde daha fazla kadınlarımız çalışmaktadır. Çoğu çalışma yerinde çalışan kadınlarımız sigortasız

çalıştırılıp ağır işler yapmaktadır. Işveren işten çıkarmasın diye iş saatlerinden fazla çalışıp doctor izni alamayan kadınlarımızın sayısı çok. Çalışan kadınlarımıza da iş yerinde ayrımcılık ve gelir adaletsizliği yapılmaktadır. Bütün bunların yanında kadınlarımız aile içi şiddete toplumsal ve kültürel baskıya, iş yerlerinde cinsel tacize de maruz kalmaktadırlar. Hata son dönemlerde diğer topluluklarda eşleri tarafından öldürülen kadınlarımızın da olduğunu belirtmek isterim. Sigortasız çalıştırılan kadın sayısı erkeklere kıyasla daha yüksektir. Devlet iş yerlerinde çalışanlara ise gelir ayrımcılığı yapılmamaktadır. Dünyanın her yerinde kadınlara haksızlık yapılmaktadır. Avrupa Parlamentosu'nun ''Genişleme''başlıklı Komisiyon raporlarında; ''Kadın- erkek arasında fırsat eşitliği sağlanmadan tam üyelik olmaz'' denilmektedir. Eşitlik ilkesi Anayasa' nın 10. Ve 55. Maddelerinde de ifade edilmiş, 10. Maddede ''herkes, dil, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir''. 55. Maddenin kenar başlığı ''Ücrette Adalet Sağlanması '' şeklindedir. Cinsiyete dayanan ayrımcılık yapılmayacağı hususu Anayasa'da özel olarak belirtilmesine ragmen yine de erkekler kadınlara oranla daha fazla ücret aldığı bir gerçektir.

Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması, uygun şekilde eğitim, bilinçlendirme ve yasal düzenlemelere yönelik çalışmaların acilen yapılması gerekmektedir. Umarım kadınlarımızın bu sorunları en kısa zamanda ortadan kaldırılıp eşitlik sağlanılır. Unutmayalım ki kadın annedir, kadın abladır, kardeştir, kızdır.

Hepinize iyi akşamlar dilerken, konuşmamı Mustafa Kemal Atatürk'ün şu cümlesi ile bitirmek istiyorum.

"EY KAHRAMAN TÜRK KADINI! SEN YERLERDE SÜRÜNMEYE DEĞİL, OMUZLAR ÜZERİNDE GÖKLERE YÜKSELMEYE LAYIKSIN."

Hepinize teşekkür ederim.

Ayser LESKOVCI
Kosova Türk Öğretmenler Derneği
Temsilcisi

Çalışma Hayatında Kadın Hakları

Merhaba, değerli kongre katılımcıları!

Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası Merkez Komitesi Başkanı Asilbek Toktoguloviç Toktogulov'un en içten selamlarını ve Kongre'mize başarı dileklerini iletmeme izin verin!

Kırgızistan, bağımsızlığını elde ettiği 1991 yılından bu yana kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kayda değer ilerlemeler kaydetti, ancak sosyo-ekonomik eşitsizlik, kök salmış ataerkil görüşler ve büyüyen köktendincilik gibi önemli sorunlar hala mevcut. Çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik önemli ilerlemeler kaydedilmiş olsa da, bu süreci engellediği görülen bir dizi etken var. Toplumsal cinsiyet farklılıklarının ortadan kaldırılması bugün çalışma hayatında aşılması gereken en acil konulardan biridir. Küresel olarak, işgücü piyasasına katılma açısında kadınların önemli ölçüde daha az fırsatı var ve kadınların kaliteli istihdama erişimi hala sınırlıdır.

Kadın erkek eşitliği/eşitsizliği, uzun toplumal geçmişi olan bir sorundur. Sosyo-tarihsel koşullara bağlı olarak, farklı biçimlerde dile getirilmesine rağmen, özü değişmemiştir: Kadının kendini aile dışında gerçekleştirme konusundaki doğal arzusunu tanımak, kadının bu bakımdan erkeğe eşdeğer yeteneklere sahip olduğunu kabul etmek mümkün mü? Kadına erkekle eşit koşullarda toplumsal hayata katılma hakkının verilmesi gerekli midir? Toplumsal cinsiyet eşitliği sorununun günümüzde üzerinde durulan yönlerinden biri de çalışma ve istihdam alanında eşitliktir.

Burada toplumsal cinsiyet asimetrisi özellikle ön plana çıkıyor: Kadınlar, genel olarak, daha az prestijli sektörlerde çalışırlar, daha düşük ücretli görevlerde bulunurlar, daha az kazanırlar ve kariyer basamaklarını daha yavaş çıkarlar. Bu durum eşitsizlik ve hatta ayrımcılık olarak mı görülmeli, yoksa kimseye zararı dokunmayan doğal farklılıklar olarak mı?

Kuşkusuz ki, bu sorunun çözümü ve toplumsal cinsiyet eşitliği fikirlerinin yorumlanması, cinsiyet farklılıklarının doğası ve uygun cinsiyet davranış modelleri hakkında toplumda (veya bir birey tarafından) kabul edilen fikirlere bağlı olacaktır; örneğin, her cinsiyet için kendini gerçekleştirme ve sorumluluk alanlarını önceden belirleyen varsayımların kabulü veya reddi bu bakımdan rol oynar. Söz konusu alanlar her cinsiyetin doğasıyla uyumlu ve doğal olarak kendilerinde var olan içsel eğilimlerle orantılıdır. Kadın açısından öncelik aile, yuvanın sıcaklığını sağlama, ev halkının manevi huzurunu temin etme olarak belirlenir, erkek açısından ise öncelikli alan çalışmak, sosyal açıdan önemli değerler yaratmak ve ailenin geçimini sağlamaktır.

Kadınların çalışma hakları, yalnızca toplumun demokratikleşme düzeyi ile ilgili bir sorun değildir, toplumsal alanda toplumsal cinsiyet etkileşimi konusunda memnuniyetle karşılanan modellerle de sınırlı değildir. Kadının çalışma hakları, aynı oranda, ailenin yapısıyla ilgili bir sorudur, kabul edilen rol dağılımı ve bu rollerin bu şekilde değişmez niteliği ile ilişkilidir.

Bir kişinin, cinsiyeti ne olursa olsun, iyi bir lider olabilmesi için özel niteliklere sahip olması gerekir: güçlü bir karakter, elde edilen sonuçlar konusunda kişisel sorumluluk üstlenme, yüksek çalışma kapasitesi, girişkenlik, bir ekibe ilham verme ve liderlik etme yeteneği gibi. Bu nitelikler bir kişinin lider olma potansiyelini oluşturur.

Günümüz dünyasında, bu özellikler, yuvayı kuran ev kadınına ilişkin geleneksel klişeye uymasa da, kadınların doğasında da vardır. Bir kadın lider, bir ekibi yönetirken, daha nadir olarak otoriter yöntemlere başvurur, doğrudan zorlama yerine ikna yöntemlerini kullanır, mecbur etmektense, motive etmeye çalışır. Müzakereler sırasında bir kadın lider uzlaşma seçenekleri arar, çevredekilerin fikirlerine ters düşen mantıksız kararlara başvurmamaya çalışır, haklı gerekçeleri olan riskleri içeren, iyi düşünülüp tartılmış, dengeli kararlara bağlı kalır. Kadınlar, rutin süreçleri daha kolay oluşturur ve uygulamaya koyar, bir yerde birkaç yıl çalıştıktan sonra bile önemsiz görünen ayrıntılara daha fazla dikkat ederler.

1996'dan beri Kırgız Cumhuriyeti, taraf ülkeleri kadınlara ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılığı ortadan kaldırmaya ve eşit hakları teşvik etmeye zorunlu kılan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeye taraftır. BM sistemi, Kırgız Cumhuriyeti'nin

2021'de Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi'nin çalışmalarına ilişkin sunulan beşinci dönemsel rapora bağlılığını takdirle karşıladı.

5-8 Mart 1925'te Pişpek'te Komünist Parti Kara-Kırgız Bölge Komitesi tarafından düzenlenen Birinci Bölgesel Kadın Çiftçiler, İşçiler ve Köylüler Kongresi Kırgızistan'da kadın hareketinin başlangıcı sayılıyor. Kongreye 85'i Kırgız olmak üzere 105 kadın delege katıldı. Kongre, kadınlar arasında çalışmalar yapılması olanaklarını, kadınların yasal statülerini, eğitim durumunu, çalışma hayatına katılımını, kızların gençlik ve çocuk örgütlerine dahil olması konusunu ele aldı.

Kırgızistan Birinci Kadın Kongresi, kadınlarda özgüven duygusunun, yeni ve mutlu bir hayata olan inancın uyanışında büyük rol oynadı ve kadınların çalışma hayatına ve sosyo-politik faaliyetlere daha da etkin katılmasına katkıda bulundu. 2025 yılında ülkemizde kadın hareketi 100. yılını dolduracak.

Bağımsızlığın kazanılmasıyla kadınlar daha da yoğun çalışmalara giriştiler. Şu anda Kırgız Cumhuriyeti›nde yaklaşık 200 kadın örgütü faaliyette bulunmaktadır. Bunlardan biri olan Kırgız Cumhuriyeti Kadın Komitesi›ni 32 yıl boyunca Shatkul Isalievna Kudabaeva yönetmiştir. Komite faaliyetlerine katılan diğer kadınlar:

- Bankacı olan Sharipa Sadbakasovna Sadybakasova;

-Başsavcı, ardından Anayasa Mahkemesi Başkanı görevlerinde bulunan Çolpon Tursunovna Baekova;

- Kırgız Cumhuriyeti'nin Öğretmenlik Onur Ödülü sahibi Lidia Petrovna Katkova ve daha niceleri. Komite, kadın ve çocukların haklarını ve çıkarlarını koruma yolunda çalışmalarını sürdürmekte ve Kırgız Cumhuriyeti Başkanı Sadır Nurgojoeviç Japarov'un izlediği politikayı desteklemektedir.

Cumhuriyetimizde, Seçim Mevzuatı milletvekillerinin toplam sayısında kadınlara yüzde 30'luk bir kota öngörüyor. Bu sayede, Jogorku Keneş'te ve yerel yönetim organlarında kadın üyeler kadın ve çocuk hakları ve çıkarlarının korunması ile ilgili yasalar ve düzenlemeler sunuyor, bunların kabulü için çalışmalar yapıyorlar.

Sektör çalışanlarının sosyal haklarının korunması alanında Sendikamız, öğretim kurumları çalışanlarının ücretlendirme sisteminin iyileştirilmesi ve ücretlerin artırılması çalışmalarına odaklanmaktadır.

Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası Merkez Komitesi, sektör çalışanlarının hayati önem taşıyan sorunlarını ele alan yasal düzenlemelerin, devlet programlarının tartışılmasına ve geliştirilmesine yoğun olarak katılmaktadır. Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın katılımıyla çalışma gruplarında ve Jogorku Keneş'in ilgili komitelerinde kapsamlı bir şekilde tartışılan ücretler, emekli maaşları, sağlık hizmetleri, öğretmenlerin sosyal statüsünün iyileştirilmesine ilişkin bir dizi yasal düzenleme ile ilgili somut önerilerde bulunuldu.

Bu yöndeki çalışmalar devam edecek!

İlginiz için teşekkür ederiz!

Tynybekova Baktygul KACHIEVNA

Kırgızistan Cumhuriyeti Eğitim ve
Bilim Çalışanları Sendikası
Temsilcisi

Kadın İstihdamına Yönelik Yasaların Eksiklikleri Və Çözüm Önerileri

Məlum faktdır ki, bir ölkənin inkişaf səviyyəsində qadınların məşğulluğunun danılmaz əhəmiyyəti vardır. Qadınların iş həyatında fəal və ləyaqətli iştirakının təkcə fərdi qazanc deyil, həm də ailə və sosial transformasiyanı təmin edən fundamental dəyər olduğunu nəzərə alsaq, qadınların məşğulluğu məsələsi ümumi işdə nəzərə alınmalı olan məsələdir. Qeyd edək ki, iş həyatında və qərarvermə mexanizmlərində fəal iştirak edən qadınlar sosial siyasətlərin müəyyənləşdirilməsi prosesində gender bərabərliyi perspektivinin qurulması və sosial transformasiyanın təmin edilməsi baxımından həyati əhəmiyyətə malikdir. Qadınların dövlət qərarvermə mexanizmlərində iştirakını mövcud vəziyyətdən daha yüksək səviyyəyə çatdırmaq üçün Qadın və Kişilər üçün Bərabər İmkanlar Komissiyası dövlət qərarvermə mexanizmlərində qadınların sayının artırılmasını strateji hədəf kimi qəbul etmişdir. Sadalanan bütün səbəblərə görə qadınların məşğulluğunu prioritet təşkil edən siyasətlərin işlənib hazırlanmasına baxmayaraq, bu sahədə hələ də atılacaq mühüm addımlar var. Digər tərəfdən, bu gün qadınlar müxtəlif səbəblərdən, gender rollarının yaratdığı təzyiqlər və bunun nəticəsində qadınların ailədaxili məsuliyyətinin onların üzərinə düşməsi, işgüzar fəaliyyətin qeyri-kafi olması səbəbindən istənilən nisbətdə iş həyatında iştirak edə bilmirlər. İş həyatına giriş maneələrinin aradan qaldırılması, iş və ailə həyatını daha bərabər və uzlaşdıran siyasətlərin həyata keçirildiyi bir mühitin təmin edilməsi, ölkənin iqtisadi rifahı və sosial çevrilməsi həyati əhəmiyyət kəsb edir.

Bir ölkənin "inkişaf etmiş" kimi tanınmasının ən mühüm göstəricilərindən biri də həmin ölkədə qadınların iqtisadi və sosial həyatda kişilərlə bərabər və effektiv şəkildə iştirak edib-etməməsi, rifahdan nə dərəcədə pay almasıdır. Qadınların iqtisadi və sosial həyatda iştirakının ən mühüm meyarlarından biri onların məşğulluq səviyyəsidir. Diqqətlə araşdırıldığında, "inkişaf etmiş ölkələrin", demək olar ki, hamısında ortaq nöqtənin bu ölkələrdə yüksək qadın məşğulluq nisbətlərinin mövcudluğudur. 2011-ci ilə görə ən inkişaf etmiş ölkələrin daxil olduğu Avropa İttifaqında qadınların məşğulluq səviyyəsi 58,5%, ABŞ-da 62%, Yaponiyada isə 60,3% olmuşdur. Ölkəmizin üzv olduğu İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı ölkələrində qadınların

işçi qüvvəsində iştirak nisbəti 2010-cu ilin məlumatlarına görə, 64,9% təşkil etmişdir. Diqqət yetirilməsi lazım olan digər bir məqam isə qadınların məşğulluqda iştirakının təkcə maddi qazanc deyil, onların məşğulluqda iştirakının vəziyyətinin daha çox mənalar daşımasıdır. Qadınların pul gəliri əldə etməklə yanaşı, onların ayaq üstə durması, qərarvermə mexanizmlərinə çıxışı, özünə inamı və gələcəyi ilə bağlı daha inamlı qərarlar qəbul etməsi üçün onların məşğulluqda iştirakı da mühüm şərtdir. Xüsusilə vurğulanmalıdır ki, məşğulluqda iştirak edən qadınlar həm cəmiyyətdə, həm də ailədə daha yüksək statusa malik olacaq, qərarların qəbulu proseslərində daha effektiv iştirak edəcək və nəticədə onlar işin öhdəsindən gəlməkdə çox mühüm aktor olacaqlar. Əslində qadınların iqtisadi və sosial həyatda daha çox iştirakı təkcə qadınlara deyil, cəmiyyətin bütün təbəqələrinə fayda verəcək rifahın yaranması üçün ilkin şərtdir. Ona görə də bilinməlidir ki, əhalinin yarısını təşkil edən qadınların potensialından bəhrələnmədən rifah səviyyəsi yüksək olan, davamlı inkişaf məqsədinə çatan ölkəyə çevrilmək asan olmayacaq.

Azərbaycan qadınları ictimai-siyasi proseslərdə həmişə fəal olmuşlar. Onlar arasından görkəmli dövlət, elm, mədəniyyət və ictimai-siyasi xadimləri yetişmişdir. Respublikamız müstəqillik qazandıqdan sonra qadınların cəmiyyətdə rolu daha da yüksəlmiş və fəaliyyətləri genişlənmişdir. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev qadınların cəmiyyətdəki rolu ilə bağlı siyasətin səmərəli şəkildə həyata keçirilməsinə, onların dövlət quruculuğunda, elm, mədəniyyət, təhsil, səhiyyə, idmanda və s. geniş təmsil olunmalarına müstəsna əhəmiyyət verirdi. Elə bu siyasətin nəticəsi olaraq bu gün qadınlarımız təkcə respublikamızda deyil, ölkəmizin hüdudlarından kənarda da yaxşı tanınır, beynəlxalq qurumlarda ölkəmizi ləyaqətlə təmsil edir. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın dövlət üçün fəaliyyətləri buna bariz nümunədir.

Ölkəmizdə qadınların fəal ictimai fəaliyyətlə məşğul olmalarını çoxsaylı faktlar da təsdiqləyir. Qanunverici orqanın rəhbərliyində qadın təmsil olunur, parlamentin üzvləri arasında kifayət qədər zərif cinsin nümayəndələri var. Qadınların cəmiyyətdəki yeri və rolunun digər mühüm göstəricisi onların müxtəlif dövlət vəzifələrini tutmaları və ümumiyyətlə, aktiv əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmalarıdır. Qadın aktivliyini nümayiş etdirən ən müxtəlif məqamlar var ki, bu da yerli mentalitet, adət-ənənələr sarıdan özünü ən rəngarəng şəkildə büruzə verir. Azərbaycanda qadın ilk növbədə ailə ocağının qoruyucusu adı ilə assosiasiya olunur. Azərbaycan qadınına milli mənliyimizdə dərin kök salmış ənənələr məxsusdur ki, bu amil özünü tarix boyu

göstərib. Nəciblik, xeyirxahlıq, fədakarlıq, mətinlik, qayğıkeşlik, insanpərvərlik. Bu keyfiyyətlər Azərbaycan qadınına xas xüsusiyyətlərdir.

Cəmiyyətin bütün incəliklərini zərgər dəqiqliyi ilə təsdiq etmiş Ulu Öndərimiz Heydər Əliyev qadının rolunu və fəaliyyətini çox yüksək qiymətləndirir və deyirdi: "Qadın bəşərə yaraşıq, zinət, insanlığa şərəf, şan-şöhrətdir. Qadın ucalıq, ülvilik məbədidir, ismət, qeyrət, qüdrət rəmzidir".

Minnətdarlıq hissi ilə qeyd etmək olar ki, Ulu Öndərimiz respublikamıza rəhbəlik etdiyi illərdə nəinki qadınlarımızın xidmətlərini yüksək qiymətləndirirdi, həm də onların uca zirvələr fəth etmələrinə əlverişli mühit yaradırdı, onları daha məsul vəzifələrə irəli çəkirdi.

Qadın ana olmaqla bərabər, eyni zamanda cəmiyyətin əsas dayaqlarından biridir. Ulu öndər qadınları şahlıq kimi qiymətləndirdiyi halda, müqəddəs Ananı həmişə şahlığın tacı kimi nəzərdə tuturdu və deyirdi: "Ana ilahi qüvvə, ulu varlıqdır, alilik, adilik, aqillik zirvəsidir, yaradan, yaşadan, ərsiyə gətirən, kamala yetirəndi, saf duyğular, zərif hisslər, incə mətləblər timsalıdır".

Qadınlarımız bu gün ailənin, ocağın sədaqətli qoruyucularıdır. Azərbaycan qadınının mərd, qeyrətli, ağıllı və mədəni nümunəsi xalqımızın simasıdır. Çünki analar bəşəriyyətin ilk tərbiyəçiləridir. Qadın düyaya yeni nəsillər gətirir, onu böyüdür və tərbiyə edir.

Tariximizə bir çox parlaq səhifələr yazmış Azərbaycan qadınının milli-mənəvi dəyərlər sistemimizin təşəkkülündə və yaşadılmasında müstəsna rolu vardır. Qadın adını hər bir azərbaycanlı həmişə uca tutmuş, Ana məfhumunu Vətənin təcəssümü saymışdır. Azərbaycan qadınının gözəlliyi, sədaqəti, mərdliyi ana məhəbbətinin ülviliyi xalq yaradıcılığının nümunələrində, görkəmli sənətkarlarımızın əsərlərində dönə-dönə vəsf olunmuşdur. Böyük mədəni irsə malik olan Azərbaycan xalqı qadının ailədə və cəmiyyətdəki roluna daim böyük ehtiramla yanaşmışdır. Hər bir ailədə cəmiyyətə vətəndaş yetişdirilir. Ailə cəmiyyətin içində kiçik bir dövlətdir. Bu gün dünyaya gələn uşağı milli ruhda böyütmək, cəmiyyətə layiqli vətəndaş hazırlamaq baxımından biz qadınların üzərinə böyük məsuliyyət düşür.

Bu gün Azərbaycan qadını öz ağılı, biliyi, istedadı, milli-mənəvi keyfiyyətləri ilə dünya qadınları arasında yüksək yer tutur. İnanıram ki, Həcər qeyrətli Azərbaycan qadınları bu mövqeyi qoruyub saxlayacaq, öz keyfiyyətləri, uğurları ilə dünyanı həmişə heyrətə gətirəcəkdir.

Arzu CAHANGIROVA

Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı
Cahangirova Arzu – Pirallah Rayon
Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri

Oturum Başkanı Öğr. Gör. Sema SANCAK'ın "Sendikal Örgütlenmede Kadının Yeri, Sorunları ve Çözüm Önerileri – Kadın İstihdamına Yönelik Çıkarılan Yasaların Eksiklikleri ve Çözüm Önerileri – Çalışma Hayatında Kadın Hakları" Oturumu Kapanış Konuşması

Sendikalar üyelerinin hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi amacı ile kurulmaktadır. Kadın erkek tüm üyelerin çıkarlarını ayırım gözetmeksizin savunmaktadırlar. Ancak ülkemiz de sendikaya üye olan kadın sayısı çeşitli sebeplerden dolayı erkeklere göre oldukça azdır. Çünkü sendikal faaliyetler kadının toplumsal cinsiyet rolü gereği erkek işi olarak algılanmaktadır. Bunun yanı sıra kadının ev içi yükümlülüklerinin fazla olması da kadının sendikal faaliyetlere katılmasına engel olmaktadır. Kadın, ev içinde yaşlı, engelli, çocuk bakımının yanında evin bütün işlerini yapmak durumundadır. Bütün bunların yanısıra bir de dışarıda çalışmaktadır. Kadınların sendikal faaliyetlere aktif katılabilmesi için evde yaşayan bireyler tarafından yükünün hafifletilmesi gerekmektedir.

Kurultaya katılan ülkelerden birisi olan Azerbaycan'dan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı temsilcisiydi. Cemiyette kadının rolünün, hem aile hem de kadınların umumi işlerde olmasının önemli mesele olduğunu dile getirdi. Kadınların meşruluğunun stratejik olarak benimsendiğini söyleyerek, Kadınların meşruluğu için fırsat verilmesi, desteklenmesi, iştirakinin olması ve ayakları üzerinde durmasının şart olduğunu belirtilmiştir. Unesco çalışmalarında Aliyev'in eşinin olmasının kadına verilen önemi gösterdiğini ifade etmiştir. Azerbaycan kadını fedakardır, topluma yakışır şan şöhrettir, kadın anadır, ulu önder şahlığın tacıdır, ailenin koruyucusu ve toplumun ilk terbiyecisi olduğunu söyleyerek kadının önemine vurgu yapmıştır. Ailedeki rolü ile cennet ona verilen ikramdır derken madalyonun tersinin bambaşka olduğunu belirtmiştir. Yine aynı kurumun başka bir Azerbaycan temsilcisi, muhafazakar ailelerin kızlarını ortaokula bile göndermediklerini, kadınların aile içinde ekonomik şiddete maruz kaldıklarını, alışverişe çıkmak için izin almak zorunda olduklarını ve Azerbaycan'da kadın evine baksın çocuklarını büyütsün bakış açısının yaygın olduğunu belirtmiştir.

Kosova'dan katılan temsilciye göre Kosova'da Türk, Arnavut ve Boşnaklar yaşamaktadır. Kosova Türk Öğretmenler Derneği temsilcisi, ülkede kadınların her zaman taşın altına ellerini koyduğunu, erkek egemen toplumda annelerin sadece çocuk yetiştirdiğini, kız çocuklarına nasıl anne olunacağının öğretildiğini belirterek annelerin bilinçlendikçe daha başarılı çocuklar yetiştirdiğini ifade etmiştir. Bilinçli kadınları her alanda görmenin mutluluk verdiğini, öğretmenlik mesleğinin çoğunluğunu kadınların oluşturduğunu ayrıca onların uluslararası sendika üyeleri olduğunu belirtmiştir. Kadınlara fırsat eşitliği vermenin önemli olduğuna ve bu fikrin öncelikle ailede verilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Çalışma hakkının herkesin hakkı olduğunu, dünyanın her yerinde kadınlara haksızlık yapıldığını, Kosova'lı kadınların da bu haksızlığa uğradığını ve eşit işe eşit ücret alamadıklarını ifade etmiştir. Kadınların ağır işlerde çalıştırıldıklarını ve zaman zaman tacize maruz kaldıkları gibi cinsiyet ayrımcılığının bulunduğunu da dile getirmiştir.

Kırgızistan Cumhuriyet Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası temsilcisi ise, 1991de Kırgızistan'ın bağımsızlığını ilan etmesiyle birlikte kadın hakları ve toplumsal cinsiyet konusunda önemli kazanımlar elde edildiğini ancak hala sorunların olduğunu ifade etmiştir. Ülkede toplumsal cinsiyet eşitliğinin olması gerektiğini, eşitsizliğin bir sosyal problem olduğunu, bunlar konuşulsa da sorunun özünün aynı kaldığını ve kadınların çeşitli engellerle karşılaştığını dolaylı olarak ifade etmiştir. Kosova da kadınlar aile dışında erkekler gibi başarılı olabilirler mi? Bu durum ayrı mı ele alınmalı, yoksa doğal bir durum mu? diye kaygı duyulduğunu bunun için bir alt yapının sağlanması gerektiğini belirtmiştir. İş hayatında kadınların daha zor ve ağır işlerde çalıştırıldığını ifade ederek, Kosova'da 200'den fazla kadın teşkilatının olmasına ve bu teşkilatların başında mücadeleci kadın savcı ve başarılı kadınların bulunmasına rağmen kadınların toplumda yeteri kadar yönetici olarak görülmediğini ve kabul edilmiş rollerinin dikkate alındığını belirtmiştir. Ayrımcılığın ortadan kaldırılması için çaba harcandığını, BM yetkililerince komitenin çalışmasına yüksek değer verildiğini, çalışmaların devlet başkanı tarafından da desteklendiğini ve yasalarda "Kota" belirlendiğini ifade etmiştir. Bu sayede kadının önemli çalışmalarda rol aldığını, sendikada "Gelir Yasası" ve kadınlarla ilgili devlet programı hazırlanmasına katıldığını belirtmiştir.

2. OTURUM
Kadına Yönelik Şiddet Ve Çözüm Önerileri
Çalışma Hayatında Kadınların Maruz Kaldığı Mobbing
Toplumsal Cinsiyet Rolü Çalışma Hayatında Kadın

Oturum Başkanı:
Mine BAYRAM
(Türk Kadın Hareketi Derneği Başkanı)

Konuşmacılar:
Zehra HÜSEYNOVA
(Azerbaycantahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı)

Aliya ABİYEVA
(Kazakistan Eğitim, Bilim Ve Yükseköğretim Çalışanları Sendikası)

Kadriye ÖZADMACA
(Kıbrıs Türk Memur Sen)

Rauşan SERİKOVA
(Kazakistan Eğitim, Bilim Ve Yükseköğretim Çalışanları Sendikası)

Ümran AŞIKFERKİ
(Kosova Türk Öğretmenler Derneği)

İzen ÇİMEN
(Türk Kadın Hareketi Derneği)

Türk Kadın Hareketi Derneği Başkanı Sayın Mine Bayram'ın Kadına Yönelik Şiddet Ve Çözüm Önerileri, Çalışma Hayatında Kadınların Maruz Kaldığı Mobbing, Toplumsal Cinsiyet Rolü Çalışma Hayatında Kadın Oturumu Açılış Konuşması

Kadına yönelik şiddet tarihsel olarak çok eskilere dayanır. Geçmişten günümüze bütün toplumlarda, fiziksel olarak üstün olanların güçsüz ve zayıf olanlar üzerinde hâkimiyeti ve şiddeti uygulaması yaygın bir durumdur. Bu durum, geçmişte olduğu gibi günümüzde de varlığını sürdürmekte ve bundan kadınlar karşı cinslerine göre daha fazla etkilenmektedir. . Ancak, son yıllarda toplumlar arasında bilinçlenme ve eşitlik hareketlerinin yükselmesiyle birlikte, kadına yönelik şiddete karşı farkındalık artmıştır. Uluslararası kuruluşlar, hükümetler ve sivil toplum örgütleri bu konuda çeşitli önlemler almakta ve kadın haklarının korunması için çalışmaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele, eğitim, yasal düzenlemeler, destek hizmetleri ve toplumsal değişim gibi çok yönlü bir yaklaşım gerektirir. Toplumun tüm kesimlerinin bu konuda farkındalık geliştirmesi ve cinsiyet eşitliği ilkesini benimsemesi önemlidir. Aynı zamanda, kurbanlara destek sağlamak, şiddeti teşvik eden kültürel normları sorgulamak ve eğitim yoluyla gelecek nesilleri bilinçlendirmek de uzun vadeli çözümler arasında yer alır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede ilerleme kaydedilse de, hala daha çok çalışılması gereken bir alan olduğunu unutmamak önemlidir. Kadınların güvenliği ve hakları için toplumun her kesiminin birlikte hareket etmesi, kadına yönelik şiddeti sona erdirmek için gereklidir.

Kadına yönelik şiddet konusundaki hassasiyetinizi ve şiddeti reddetme duruşunuzu net bir şekilde ifade ettiğinizi görebiliyorum. Ne yazık ki, kadına yönelik şiddet dünyada ve ülkemizde hala büyük bir sorundur. Bu tür şiddet olayları, toplumun her kesiminde ve her seviyede görülebilmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için birçok önlem alınmış olsa da, hala daha çok çalışmamız gerekmektedir. Şiddetin önlenmesi ve kadınların güvenliğinin sağlanması için yasal düzenlemeler, toplumsal farkındalık, eğitim, destek hizmetleri ve erkeklerin de dahil olduğu toplumsal değişimler gerekmektedir.

Bu konuda toplumun her bireyi, kadına yönelik şiddeti kabul etmeyen bir tutum sergilemelidir. Şiddetin her türlüsü, kadına karşı fiziksel, psikolojik veya sözlü olsun, kabul edilemez ve suçtur. Şiddetin bir hastalıklı düşüncenin ürünü olduğunu ve toplumu derinden etkileyen bir sorun olduğunu fark etmek önemlidir. Kadına yönelik şiddeti önlemek ve sona erdirmek için herkesin sorumluluk alması gerekmektedir. Toplum olarak, şiddete maruz kalan kadınları desteklemeli, şiddeti teşvik eden kültürel normları sorgulamalı ve eşitlikçi bir toplumun oluşması için çaba sarf etmeliyiz.

Kadına yönelik şiddeti reddetme ve mücadele etme konusundaki kararlılığınız takdire değerdir. Birlikte hareket ederek, kadınların güvenli bir yaşam sürdürebileceği bir toplum oluşturmak için çalışmaya devam etmeliyiz. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 1999 yılında 25 Kasım'ı "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü" olarak kabul etmiştir. Bu tarih, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması için uluslararası toplumun dikkatini çekmek amacıyla belirlenmiştir.

25 Kasım, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda farkındalık yaratmak, toplumsal değişimi teşvik etmek ve şiddete maruz kalan kadınların haklarını korumak için çeşitli etkinliklerin düzenlendiği bir gün haline gelmiştir. Bu tarih, kadına yönelik şiddetin ciddiyetini vurgulayarak, hükümetleri, sivil toplum örgütlerini ve bireyleri harekete geçmeye teşvik etmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele günü, dünya genelinde çeşitli etkinliklerle kutlanır. Bu etkinlikler arasında panel tartışmaları, seminerler, farkındalık kampanyaları, yürüyüşler ve diğer toplumsal etkinlikler yer almaktadır. Ayrıca bu gün, kadın hakları savunucularının, göstericilerinin ve toplum liderlerinin bir araya gelerek kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda çalışmalarını desteklediği bir platform haline gelmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele günü, kadınların güvenlik, özgürlük ve eşitlik içinde yaşama hakkını vurgulayan önemli bir gündür. Bu tarih, kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesi için uluslararası çabalara ve toplumsal değişime olan ihtiyacı hatırlatmaktadır.

Yapılan tüm araştırmalarda cinsiyet ayrımcılığının, alkol ve madde kullanımının, kişilik özelliklerinin, çocukluk çağında yaşanan şiddetin ve istismarın, namus kültürünün, kadının toplum içindeki statüsünün, şiddetin toplum tarafından tanımlanma şekli ve medya etkileriyle ortaya çıkan bu istenmeyen durumda karşımıza farklı sebepler çıkıyor. Türk Eğitim Sen ve UAESEB'in Türk Dünyası kadınlarını ve onları temsil eden sivil toplum

örgütleri özelinde eğitim öğretim iş kolunda görevli duyarlı hanımları bir araya getirerek bu konuları masaya yatırması son derece önem arz etmektedir. Türk Dünyası eğitimcilerinin geleceğin öğrencilerini yetiştirdiği düşünüldüğünde Türk coğrafyasının her bir karışında Türk kadınının geleceğinin daha aydınlık olduğunu düşünüyor, Türk Eğitim Sen ve UAESEB'in üyelerinden yöneticilerine sonsuz şükranlarımı arz ediyorum.

Bu oturum da değerli arkadaşlarım bu konularla ilgili sunumlarını yapacaklar. Biz inanıyoruz ki bir gün "kadının kadın ile güçlendiği" bir toplum olacağız.

Sevgi ve saygılarımla

Kadına Yönəlik Şiddətin Önlənməsi Və Çözüm Önəriləri

Qadına qarşı şiddət günümüzün qlobal problemlərindəndir. Bu problem müxtəlif vəziyyətlərdə dünyanın bütün ölkələrində mövcuddur.

Qadınlara qarşı zorakılıq tarix boyu kişilərlə zəif cinslər arasında aparılan bərabər bölgülərin ədalətsizliyi nəticəsində yaranır. Müasir dövr də daxil olmaqla, bütün zamanlarda kişilər adətən öz mövqelərindən, eləcə də onlara verilən güc və səlahiyyətlərdən qadınlara qarşı sui-istifadə ediblər.

Qadınların əksəriyyəti belə şəraitdə əsasən susurlar. Yardıma ehtiyacları olduqları halda, onu qəbul etməkdən qaçırlar. Çox az hallarda onlar bu barədə polisə müraciət edir, məhkəmələrdə cinayət işləri açılır. Çünki onları bu yoldan çəkindirən bir sıra səbəblər var.

Birincisi, yaxınlarından, qohumlarından, iş yoldaşlarından utanırlar. Bundan başqa, ya bir sıra hallarda ailədə aldıqları tərbiyə, adət-ənənə onlara şikayətçi kimi çıxış etməyə imkan vermir, ya heç kəsin ona inanmayacağını, ya boşandıqdan sonra küçələrdə səfalət içində qala biləcəyini və sair bu kimi məsələlər qadınların qarşısında duran əsas mneaələrdir. Bəllidir ki, bir çox qadınlar ailələrini "dağıtdıqlarına" görə ata evi tərəfindən qəbul edilmir.

Regionlarda isə qadınlar, ümumiyyətlə, məhkəməyə müraciət etməkdən çəkinirlər. Düşünürlər ki, bu, milli adət-ənənəyə uyğun deyil.

Sadalananlarla mübarizə aparmaq üçün BMT tərəfindən bir sıra beynəlxalq sənədlər qəbul edilib və Azərbaycan dövləti də bu sənədlərə qoşulub.

Araşdırmalara əsasən, belə bir qənaətə gəlmək olar ki, dünyada qadınların 60 %-i öz ailələri tərəfindən zorakılığa məruz qalır.

Qadınlara qarşı hər hansı zorakılıq, şiddət yalnız qadın hüquqlarının pozulması demək deyil, eyni zamanda həmişə qadınlara münasibətdə uca tutduğumuz mənəvi dəyərlərə və ümumən ictimai inkişafa ziddir.

Qadın hörmət və ehtirama, diqqət və mərhəmətə, qayğıya layiqdir və ona qarşı zorakılıq, şiddət yolverilməzdir.

Qadınlara qarşı zorakılıq problemi müxtəlif vəziyyətlərdə dünyanın bütün ölkələrində mövcuddur. Bütün dövrlərdə qadınlar fiziki, psixoloji, iqtisadi, seksual, hüquqi zorakılığa məruz qalıb.

Bir sıra mütəxəssislərin gəldikləri qənaətə görə, dünyada qadınların 60 faizi öz ailələri tərəfindən zorakılığa məruz qalır.

Məsələn, ABŞ-da hər il 1900-ə yaxın qadın zorlanmaya məruz qalır, hər 15 saniyədən bir isə qadınlar ərləri tərəfindən döyülür. Avstraliyada qətl hadisələrinin 54 faizi ailə daxilində baş verir və bu cinayətlərin 90 faizinin qurbanı qadınlar və uşaqlardır.

Böyük Britaniyada da hər dörd qadından biri fiziki zorakılığa məruz qalır. Doğrudur, göstərilən statistika əsasən 4 il bundan əvvəlki mənzərəni əks etdirsə də, həmin ölkələrdə məsələ bu gün də aktuallığını itirməyib.

Bütün hallarda qadınlara qarşı zorakılıq insan hüquqlarının və qadınların əsas azadlıqlarının pozulmasıdır.

Ailədə şiddət görən qadınların və uşaqların müdafiəsi üçün dünyada bir sıra təcrübələr mövcuddur. Onların arasında ən effektlisi qadın sığınacaqlarının yaradılmasıdır. Qeyd edək ki, həmin sığınacaqlar şəhər bələdiyyəsi və QHT-lərin iri layihələri hesabına maliyyələşir. Orada psixoloq, hüquqşünas və sosioloqlar həmin qadın və uşaqlarla işləyir. Ailədə zorakılıq görən qadınların həmin sığınacaqlara müraciəti isə tam məxfi saxlanılır. Azərbaycanda da bu kimi sığınacaqlar mövcuddur.

Əsrlər boyu qadın azadlığı uğrunda mübarizə aparılıb. Qadın daima ailənin, hətta bir nəslin idarə olunmasında böyük rol oynamışdır. Qadınlar cəmiyyətin aparıcı qüvvələrindən biri olmuşdur. Yer kürəsində qadınların sayı 3 milyarddan çoxdur. Ancaq təəssüflə bildirmək istəyirik ki, dünya qadınlarının üçdə biri həyatı boyu ən azı bir dəfə şiddətə məruz qalmışdır. Bundan başqa, qadınlar dünyanın bir çox ölkəsində hələ də həyat yoldaşı seçmək, evlilik, boşanmaq və s. bu kimi hüquqlardan məhrumdur. Tarixən qadın haqqlarının müdafiə edilməsi ilə əlaqədər ilk addımlar maarifçilik dövründə atılmışdır. Maarifçililər qadının cəmiyyətdə rolunu dərk edir, qadınlarla kişilərin bərabər hüquqlarının olmasını irəli sürürdülər. Ötən əsrin 60-cı illərindən etibarən qadın azadlığı ilə əlaqədar "feminizm" termini işlənməyə

başlanmışdır. Bütün bunlardan sonra qadın azadlığı artıq yeni bir dövrə qədəm qoymuşdur. Cəmiyyətdə qadınlar olmadan inkişaf, dayanıqlıq, ümumiyyətlə, cəmiyyətin var olması mümkün deyil Çünki qadın bünövrə, başlanğıc deməkdir. Qədim türklər qadınlara həddindən artıq dəyər vermişdir. Baxmayaraq ki, hazırda şərqdə qadınların bir çox hüquqları əlindən alınmışdır. Bir sıra şərq ölkələrində qadınlara təhsil almaq, işləmək kimi imkanlar verilmir. Ancaq şərqdə Azərbaycan kimi bir ölkə də var ki, hələ qərbdə qadın azadlığı və hüquqları tam şəkildə özünü doğrultmadığı bir zamanda Azərbaycan ötən əsrin əvvələrində öz müstəqilliyini qazanan kimi, qadınların bir çox hüquqlarının olduğunu bəyan etmişdi. Həmçinin türk xalqlarında qadına həddən ziyadə dəyər verilməsi oğuz türklərinin "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanında öz əksini tapmışdır. Bundan başqa, Hacı Zeynalabdin Tağıyev iyirminci əsrin əvvələrində çətinliklərə baxmayaraq, qızlar məktəbini yaradaraq qadınların təhsil alması üçün şərait yaratmışdır. Qadının təhsil alması bir nəslin təhsilinə bərabərdir.

Qadına qarşı şiddətin azalması, qadının bərabərhüquqlu bir şəxsə çevrilməsində bir sıra vacib məqamlar var. Qadınların təhsil almasına, gələcək karyerasını öz istəyi ilə qurmasına şərait yaratmaq vacibdir. Erkən nikah qadınların nəinki azad şəxsiyyət, hətta kölə halına salınmasına belə gətirib çıxarır. Qadına qarşı şiddətin aradan qalxması yalnız o zaman baş verə bilər ki, qadın savadlansın. Öz azad seçimi ilə təhsil alaraq cəmiyyətdə özünə yer edən qadınlar həm gələcək savadlı nəslin, həm də öz həyatlarını özləri quraraq şiddətdən uzaq, hüquqları yerində fərd olur. Bu gün qadınlara qarşı şiddətin çox olduğu hər bir ölkə gələcəkdə öz varlığını belə təhlükəyə atmış olur. Qadın öz ayaqları üzərində dayana bilən varlıqdır. Və buna icazə verilməlidir ki, qadınlar öz işlərini qursun və dövlətin əsas işlərində çalışa bilsin. Ancaq bu məsələ illərlə geri planda saxlanılmış qadının necə qüvvə olması unudulmuşdur. Tarixə baxsaq, bu baxımdan görə bilərik ki, hələ illər əvvəl qərbdə qadınlara qarşı birmənalı baxış olmadığı zamanlarda böyük türk sərkərdəsi Həsən şah Bayandurlunun anası Sara xatun dəfələrlə diplomatik nümayəndə kimi fəaliyyət göstərmişdir. Hətta II Mehmetlə görüşdə Sara xatuna görkəmli Osmanlı padşahı "Ana" deyə xitab etmişdir. Ulu Öndər Mustafa Kamal Atatürk türkiyəli qadınlara təhsil almaq, azad qərarlar vermək və öz seçimlərini etmələri üçün seçim azadlığı vermişdir. Məhz qadınların savadlanması gələcəkdə cəmiyyətin güclü, ölkənin inkişafına səbəb olacaq amillərdəndir.

Şiddət heç bir canlı varlığa ediləcək insanı keyfiyyət deyil. Hələ qadına qarşı şiddətin edilməsi, ümumiyyətlə, insanlıqdan kənardır. Çünki qadın nə qədər güclü olsa, onun övladları da sabah vətənin keşiyində dayanan mərd əsgər, qanunları qoruyan güclü məmur olacaqdır. Qadın nə qədər savadlı olarsa, onunla bir həyatı bölüşən kişi də o qədər ağıllı olmağa məcbur qalacaq. Bu baxımdan qadınların erkən nikaha yox, təhsilə, öz azad seçimlərinə yönəlməsi çox vacibdir. Hələ İslamiyyətdən çox əvvəl qədim türklərdə qadın öz həyat yoldaşı ilə döyüş yoldaşı olub, öz torpağını qoruyan bir varlıq olmuşdur. Bu gün də bizim qadınlarımız işğalçılarla mübarizədə, Vətən torpağının qorunmasında öz sözünü deyən ər şəxsiyyətlərdir. Müasir dövrdə də məhz o qadınların davamçıları zəfər yolunda can qoyan igidlərin analarıdır.

Qadın cəmiyyətin, ölkənin yüklərini öz çiyinlərində aparan güclü varlıqdır. Qadına qarşı şiddət bilavasitə insanlığa qarşı edilmiş cinayətə bərabərdir. Qadınların şiddətdən uzaq qalması üçün onların təhsil almasında maneələri aradan qaldırmaq vacibdir. Qadın güclüdür və onun gücünü, borcunu yer üzündə ödəyə biləcək heç bir varlıq yoxdur.

Zehra HÜSEYNOVA
Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı
Hüseynova Zəhra – Azərbaycan Dillər Universiteti
Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri

Kadınların İş Hayatında Maruz Kaldıkları Mobbing (Psikolojik Baskı)

Bugün öğretmen olarak çalışanların neredeyse %80'ini kadınların oluşturduğu bir sır değil. İstatistiklere göre, işyerinde mobbinge en çok kadınlar maruz kalıyor.

İş hayatında mobbing üzerinde önemle duruluyor, çünkü kişiler işyerinde çok zaman geçiriyor ve her gün çatışma ortamıyle karşı karşıya kalan insan, sevdiği bir işte çalışsa dahi, cehennem azabı çekiyor.

Mobbing sözcüğü İngilizce to mob fiilinden türemiş olup, topluca saldırmak anlamına gelmektedir.)

- Mobbing, herkesçe bilinen bir olguyu ifade eden yeni bir sözcüktür. İşyerinde taciz, bir çalışana, zaman içinde işten ayrılmasını sağlamak amacıyle psikolojik şiddet uygulanması anlamına gelir.

- Mobbing uygulama biçimlerini şöyle sıralayabiliriz: iş süreciyle ilgili bilgi kanallarını tıkama, başarıları göz ardı etme, itibar zedeleme girişimleri, küçümseme, sindirme, haksız eleştiri, sosyal izolasyon ve asılsız bilgi yayma, manevi baskı ve hatta fiziksel etki uygulama, uzun süreyle hakaret ve taciz etme.

Uzmanlara göre, birkaç tür mobbing vardır: Tehdidin iş arkadaşlarından kaynaklandığı yatay mobbing; Yöneticinin astlardan birine baskı uyguladığı dikey mobbing (bossing). Mobbing türü ne olursa olsun, amirler sıklıkla bu sürece sessizce dahil olur ve hatta bazen mobbingi teşvik ve tahrik eder. Bu nedenle, böyle bir durumda mağdur kişi çok nadiren yardım görme imkanı bulur.

İş dünyasında mobbinge uğrayan kadınlar, çoğunlukla, çeşitli rahatsızlıklardan şikayet ederler, uzun süren etki sonucunda bu rahatsızlıklar fiziksel hastalıklara dönüşür ve trajik sonuçlara da yol açabilirler.

1998 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), kişi üzerindeki yıkıcı etkilerinden dolayı, mobbingi tecavüz ve cinayetle aynı kategoride değerlendirdi.

Bugün İsveç, Almanya ve Fransa'da mobbinge karşı özel yasalar kabul edilmiştir. Bunların özü, işverenin, çalışanlar arasında kadınlara yönelik psikolojik şiddetin meydana gelmesini önleyecek şekilde iş süreçlerini planlama ve organize etme yükümlülüğünde yatmaktadır.

Kadına yönelik mobbing sorunu ülkemizde yeni yeni araştırılmaya başlandı ve, görünüşe göre, bu nedenle resmi bir istatistik mevcut değil.

Ancak uzun yıllardır Kazakistan İşkolu Sendikası her yıl Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele gününde ve 25 Kasımdan İnsan Hakları Günü olan 10 Aralığa kadar 16 gün boyunca kadına yönelik şiddete karşı yoğun eylemlerin düzenlendiği küresel kampanyaya katılıyor. Kampanyanın temel amacı, halkı mobbing, aile içi şiddet konusunda bilgilendirmek, kadınları hakları konusunda bilinçlendirmek ve kadına yönelik suçların önlenmesini sağlamaktır.

Kadına yönelik mobbing de dahil şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması çağrılarıyle sözkonusu önemli kampanyayı destekleyen bu tür etkinlikler bu yıl sendikamızın tüm şubelerinde düzenlendi. Böylece, Kazakistan işkolu sendikası ve bağlı teşkilatlar, belirlenen sorunların ve çözümlerinin tartışılmasına olanak sağlamak amacıyla iki hafta süresince bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları gerçekleştirdi. Etkinlikler, yuvarlak masa toplantıları, seminerler, videospotlar, makaleler, broşürler vb. olmak üzere çok farklı nitelikteydi ve her biri, işyerinde mobbing de dahil olmak üzere her türlü şiddetin kabul edilemez olduğu konusunda bilinç oluşturmaya yönelikti.

Egemen Kazakistan'ın modern toplum cinsiyeti politikası, öncelikle toplum cinsiyeti eşitliğini sağlamayı ve kadınların işgücü piyasasındaki rekabet gücünü artırmayı amaçlamaktadır.

Bugün işkolu sendikasının 440.504 kadın üyesi bulunmaktadır. Sendika lideri olan kadınlar uluslararası konferans ve seminerlere katılıyor. Sendikada, emekçi kadınların sorunları ile ilgili bir komisyon kuruldu. İşyerinde kadınların çalışma koşullarını iyileştirmek amacıyle Sendika kadınların karar alma organlarında ve müzakere masasında temsil edilmesini sağlıyor.

Eğitim Sendikası her zaman çocukları ve gençleri eğiten ve yetiştiren öğretmenlerin çıkarları doğrultusunda mücadele etti ve bu mücadelesine devam ediyor. Bu nedenle, topluma karşı sorumluluk duygusuyla hareket eden Sendikamız, sektörde çalışan kadınların sosyal-ekonomik ve çalışma hakları ile mesleki çıkarlarını savunarak sosyal moral düzeyini yükseltmektedir. Sendikanın çalışmaları, aile ve iş arasında makul bir denge sağlamaya yöneliktir. Sendikacılık faaliyetleri, mesleki eğitim yoluyla çağdaş genç kadınların farkındalığını ve bilincini hakları ve kariyer fırsatları konusunda artırmaya yöneliktir..

Teşkilatlarımız arasındaki dostluğumuza çok değer veriyoruz ve emekçi kadınların hak ve çıkarları için yürütülen mücadelede ortak çabalarla başarıya ulaşacağımıza inanıyoruz.

Aliya ABİYEVA

Kazakistan Eğitim, Bilim ve
Yükseköğretim Çalışanları Sendikası
Genel Bşk. Yrd.

Kadının İş Hayatında Yeri Ve Uğradığı Mobing

Mobbing nedir?

- Mobbing, duygusal bir saldırıdır. Hedefi ise bir işyerindeki kişi veya kişiler üzerinde sistematik baskı yaratarak, ahlak dışı yaklaşımlarla performanslarını ve dayanma güçlerini yok ederek, işten ayrılmaya zorlamaktır.

Ayrıca "**sistematik biçimde uygulanan her tür kötü muamele, tehdit, şiddet, aşağılama gibi davranışlar"**

Mobing Tek seferlik olan bir şey değildir sistematik şekilde devam eden ve sürekli tekrar eden bir eziyet sürecidir……

Mobing Leymann'a göre; düşmanca ya da etik olmayan (ahlak dışı) iletişim kurması ve devam eden bu iletişim sonucunda, düşmanca davranışlara maruz kalan kişinin kendini yardıma muhtaç ve savunmasız hissetmesi durumudur.

Mobbingin Ortaya Çıkma Nedenleri Nelerdir

Kişisel Nedenler

Kişinin iç dünyasında hissettiği yetersizlik ve mutsuzluğun sebebi bir bakasından çıkartma isteği

Saldırganın kişiliği ve Psikolojik yapısı

Mobing uygulayan kişinin Narsistik kişilik yapısı, borderline kişilik yapısı veya antisosyal kişilik bozukluğuna sahip olması. Bu nedenle büyüklenmeci ve empatiden yoksun yapısı ile bir diğer kişiyi aşağılayarak küçük görerek ona sürekli eziyet ederek zulüm etmesi.

Örgütsel Nedenler

Sistemetik bir şekilde üstün alta zulüm ettiği bir örgütlenme şeklinin benimsenmesi

Kötü Yönetim

Yetersiz ve bilgi birikimi olmayan liderlik vasfına sahip olmayan sadece (patron olan) kişilerin yönettiği bir kurum.

Kurumsallaşmamış Kurumlar

Yeterli denetimin ve gözetimin olmadığı, çarpık yapılanma şeklinde adı kurum olan ama kurumsal olmayan iş yerleri.

Stres

Yönetimde olan kişinnin aşırı stresli ve kaygılı olması ve bunu diğer kişilere yansıtması.

Liderin duygusal zeka ve empatiden yoksunluğu

Kişilik yapılanmasına bağlı olarak yukarıda bahsettiğimiz yapılanmaların olması ve empati yoksunluğu nedeni ile yaptığı davranışın karşı tarafa ne hissettireceğini görememesi.

Monotonluk

Sürekli bir şekilde ayni şeyleri yapmak bir süre sonra insanı bıktırır ve sıkar bu nedenle bunun hırsını bir başka çalışandan alarak kendini tatmin etmeye çalışması halidir.

Mobing Sureci

Birinci Aşamada

Taraflar arası anlaşmazlık ve çatışmanın ortaya çıkması

İkinci Aşamada

Çatışmanın ilerlemesi ve saldırgan davranışların belirlenmesi

Üçüncü Aşama

- Kurumun tacize müdahale etmeyerek taciz sürecine katılması
- Mobing davranışları gizli değil, herkesin ortasında işlenmeye başlanmaktadır.
- Kurban, yaşadıklarını resmi ya da resmi olmayan yollarla personel yöneticilerine ya da diğer yöneticilere şikayet etmektedir.

Dördüncü aşama yardım isteme ve yanlış yakıştırmalarla veya tanılarla damgalama

- Tam anlamıyla bir depresyon içerisinde olan mağdur, mobing nedeniyle karşılaştığı sorunları çözebilmek için psikolog ya da psikiyatrdan destek almaya çalışmakta ve ilaç kullanmaya başlamaktadır.
- Ancak, kişinin iş arkadaşları bu durumdan haberdar olursa kişinin durumu hakkında geliştirilen yanlış yorumlar artmaktadır.

Beşinci aşama işine son verilmesi

- Kurbanın başka bir birime gönderilmesi, kovulması, istifa etmesi ya da ettirilmesi, erken emekliliğe zorlanması, işsiz kalması, yaşadığı rahatsızlıklar yüzünden çalışamaz hale gelmesi ya da daha büyük travmatik olaylarla (intihar, işyerine, tacizciye zarar verme, hatta cinayet) sonuçlanmaktadır.
- Mobbing süreci sonunda işyerinden uzaklaştırılan kişi üzerindeki sarsıntı ve travmadan, hem de çalıştığı işyerinden alacağı olumsuz referanstan dolayı kişinin bir sonraki iş hayatı da tehlikeye girmektedir.

Kadına Karşı MOBINGI ÖRNEKLEYECEK OLURSAK

- KADINI gruptan hariç tutma (DIŞLAMA),
- KADINI küçük düşürme, aşağılama, alay etme
- Kadınlın namusu ile ilgili dedikodu yapma,
- Kadına karşı meslektaşlarını kışkırtma,
- Etrafa yalan bilgi yayma, (İFTİRA)
- Kadını Tehdit ederek ve şiddet ile isteklerini yaptırmaya çalışmak
- **Kadının Kendini Göstermeyi ve İletişim Oluşumunu Engellemek**
- Kadının kendinizi gösterme olanakları kısıtlanır.
- Kadının sözü sürekli kesilir.
- Kadına bağırılır ve yüksek sesle azarlanır.
- Kadının Yaptığı iş sürekli eleştirilir.(siz kadınlar zaten hiçbir işi beceremezsiniz diye kadın etiketlenir….)
- Kadın sözlü ve yazılı tehditler alır.

Kadının İtibarına Saldırılar

- İnsanlar kadının arkasından kötü konuşur.
- Kadınla ilgili gerçek dışı söylentiler ortada dolaşır.
- Akıl hastasıymış gibi davranılır.
- Kadını gülünç duruma düşürmek için yürüyüş, ses ve jestleri taklit edilir.
- Dini ve siyasi görüşüyle alay edilir.
- Kıyafetleri ile ilgili eleştiriler alır.
- Özgüvenini olumsuz etkileyen bir iş yapmaya zorlanır.
- Çabaları yanlış ve küçültücü şekilde yargılanır.
- Kararları sürekli sorgulanır.
- Küçültücü isimlerle anılır.

Kadına yönelik yersiz sorular!!!

Seni işe aldık diyelim kilo verir misin?

Evli misin, nişanlı mısın, sözlü müsün, çocuğun var mı?

Yakın tarihte evlenmeyi veya çocuk yapmayı düşünür müsün?

Kadınla erkeğin iş yaşamında farklılaştırılması

Kadın ev işlerini yapmak zorunda gibi görülüyor, kadın çocukların ve eşinin ihtiyaçlarını karşılamak sonra evden çıkıp işe gitmek zorunda kalıyor, fakat erkek sadece işe gidiyor ve burada haksız adaletsiz bir rekabet ortamı ortaya çıkıyor.

- Hala bugün, ne yazık ki erkekler üretken alanda tanımlanır. Ücret karşılığı yapılan bu üretken işler, ev dışında, kamusal alanda yürütülen bu faaliyetler; erkeğe, hem gelir hem de sosyal statü sağlar.

- Günümüzde toplumların birçoğunda kadınların temel rolü, yeniden üretim faaliyetleri olarak görülmektedir.

- Daha çok kadınların ev-içi yeninden üretim faaliyetlerine referansla kullanılır. Ev içinde çoğunlukla kadınların yaptıkları bu işler 'çalışma' değildir. Herhangi ekonomik bir çıktı ile ödüllendirilmez, görünmez ve karşılıksız emek olarak nitelendirilir.

- Kadınların ya da erkeklerin yoğun olarak istihdam edildikleri sektörler, "kadın işi" - "erkek işi" ayrışmasını getirmektedir. Bu ayrışma, "cinsiyete dayalı mesleki ayrışma" olarak adlandırılmaktadır.

- Kadınların ikincil konumlarını ve olumsuz çalışma koşullarını yansıtan evrensel özellikleri bulunmaktadır.

Bunların arasında ;

- İşgücü piyasasında işe alınma, yükseltilme, işten çıkarılma, cinsel taciz ve mobbing, ücretlendirmede ayrımcı uygulamalarla karşılaşırlar.

- Ayrıca işyerlerinde hiyerarşinin alt sıralarında yer bulurlar, karar verme ve yönetimle ilgili üst pozisyonlarda daha az yer alırlar; mal ve hizmet üretiminde düşük nitelik gerektiren, monoton ve tekrara dayalı islerde çalışırlar.

- Sosyal güvenceleri olmayan, kolay vazgeçilen kişilerdirler.
- Daha çok belirli sektör ve mesleklerde yoğunlaşırlar.
- Çoğu zaman işle ilgili bazı özellikler sadece bir cinse atfedilmekte, diğer cinsin bu niteliklerden tamamen yoksun olduğu varsayılmaktadır.
- Kadınlar bir taraftan toplum tarafından kendilerine biçilen geleneksel eş ve annelik rollerini yerine getirmeye çalışırken diğer taraftan da meslek yaşamlarında erkek rakipleri ile yarışarak iki misli sorumluluk üstlenmektedir.
- Mesai saatlerinin fazlalığı ve özellikle annelere yönelik yasa ve yönetmeliklerin hem yetersizliği hem de uygulamadaki eksiklikler nedeniyle kadın özel hayat-iş hayatı dengesini sağlamada zorlanmakta ve mutsuz olmaktadır.

'Cam Tavan Sendromu' nedir ?

- Cam tavan genelde somut olmayan engelleri içerdiği için bu sorunu ortaya çıkaran unsurları da sınırlandırmak mümkün olmamaktadır.
- Cam tavan; kadınlar ile üst yönetim arasında yer alan ve onların başarılarına bakmaksızın ilerlemelerini engelleyen, açıkça görülmeyen, aynı zamanda pek de kolayca aşılamayan bir duvardır. ,
- "Cam tavan" kavramı 1970'li yılların başında cinsiyete, etnik köken ve dine dayalı ayrımcılığın en fazla hissedildiği alan olan terfilerdeki ayrımcılığı tanımlamak için ABD'de ortaya çıkmış.

Kadın ve erkeğin ücret farklılıkları

- Hizmet sektöründe kadın ve erkek çalışan arasında bir ayrımcılık yapıldığı, kadının erkekle aynı işi yapmasına rağmen daha düşük ücret aldığı düşünülmektedir.
- Kadın ve erkeklerin belirli iş kollarında yoğunlaşması, eğitimde ve iş tecrübesinde erkeklerin avantajlı konumu, kadınlara ödenen ücretin

de düşük olması sonucunu doğurmakta, kadın çalışanlar kariyerlerinde erkeklerle eşit ilerleseler bile, ücret konusunda ayrımcılıkla karşılaşmaktadırlar.

- Kıbrıs ve Türkiye'de kadınların işgücü piyasasında daha fazla sayıda yer almasına ve konumlarının göreceli olarak daha iyi olmasına rağmen, yapılan teorik ve ampirik çalışma sonuçları kadınların cinsiyete dayalı ayrımcılığa maruz kaldığını göstermektedir.

Kadının Çalışma Hayatında Yer Almasının Önemi

- İş hayatında yer alan kadının dünyayı görüş açısı evde oturarak dünyayı televizyondan gören kadının görüş açısından farklılaşır.
- Eğer kadın iş hayatında yer alırsa bu toplumdaki problemleri de yakından görür böylece toplumsal olaylarda karar almasını etkiler.
- Böylece kadını ilgilendiren durumlarda kadınların karar alması, sekreter savcı, doktor, mühendis, psikolog, siyasetçi gibi bölümlerde çalışması toplum tarafından kadına olan saygıyı da arttırır.
- Çalışma hayatında bulunan kadınlar yeni gelişmeleri takip edebilir. Bu gözlemleri aile ve çocuklarına aktararak yeni nesillerinde gelişmesine katkı sağlayabilirler.
- Çalışan kadın aile bütçesine katkıda bulunur.
- Ayrıca iş hayatında yer alan kadınlar planlama ve organizasyon konusunda ilerler.

Kadriye ÖZADMACA

Uzm. Klinik & Uzm. Adli Psikolog
Kıbrıs Türk Memur Sen Temsilcisi

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Öneriler

Sendika şiddete karşı!

Bugün, Kazakistanlı kadınlar toplumun her alanında başarılı bir şekilde çalışmaktadır. Kadın girişimci, kadın demiryolu işçisi, kadın politikacı. Zorluklar karşısında asla yılmazlar. Güçsüz kollarıyle, erkek eşleriyle birlikte bağımsız ülkemizin büyümesine ve refahına paha biçilmez bir katkı yaptılar.

Ama.. Ama bizler bazen unutuyoruz. Her ne olursa olsun, kadın kırılgan, zayıf bir yapıya sahiptir. Onun ruhunu ve bedenini incitmeye kimsenin hakkı yoktur.

Ne yazık ki, aile içi şiddete uğrayan kadın sayısı her geçen yıl artıyor, korku içinde yaşayanlar var, aile kavgası nedeniyle hayatını kaybedenler, feci bir şekilde vefat edenler var.

Toplum içinde eşi tarafından zulme uğramış, şiddet mağduru çok kadın var. İstatistikler gerçekten ürkütücü. Özellikle pandemi sırasında şiddet seviyesinin dramatik bir şekilde arttığını görüyoruz. Örneğin, 2020'de Kazakistan'da aile içi dayakla ilgili 130.000'den fazla şikayet dilekçesi verildi, yaklaşık 400 kadın hayatını kaybetti. Aile içi şiddete uğrayanların yüzde 54'ünün kadın, yüzde 6'sının çocuk, yüzde 40'ının ise yakınlarından şiddet gören erkekler olduğu ortaya çıktı.

Uzmanlara göre, ülkedeki aile içi şiddetin yüzde 70'i alkol kullanımından kaynaklanıyor. Aslında, trajik sonuçlara yol açan olayların çoğu alkol ve uyuşturucu kullanımından kaynaklanmaktadır. Bu alanda yapılan önleyici çalışmalar yetersizdir. Sosyal sorunlar da var. Örneğin, ödenemeyen krediler, işsizlik, yetersiz sosyal ödenekler ve sosyal gelirler. Toplumda ve ailede hakim zihniyetin etkisi de vardır.

Bu kapsamda, 10 Aralık 2009 tarihinde ülkede Aile İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir. Bu yasanın çerçevesinde, bugün suçluları kapsayan önleyici çalışmalar yürütülmektedir. Kanun dört tür aile içi şiddet üzerinde durmakta. Psikolojik, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddet. Ancak mevcut yasanın kabul edildiği tarihten bu yana yaklaşık 14 yıl geçti. Bu dönem içinde hem toplum, hem de kişiler değişti. Bu nedenle, yasanın hükümlerinde değişiklik yaparak bir hareketin sorumluluğunu ve cezayı artırma zamanı geldi.

Toplumdaki şiddet sorunu yalnızca bir kişiye, tek bir devlet organına değil, aynı zamanda her kişinin sorumluluğuna da bağlıdır. Çoğu zaman sessiz kalıyoruz. Birinin problemini bilmemize rağmen, ilgisiz ve kayıtsız davranıyoruz. Bunun da sorunun çözümüne engel olan etkenlerden biri olduğuna inanıyorum.

Ve en önemli konu ailede ve okulda çocuk yetiştirme meselesidir. Bazen lise öğrencilerinin ortaokul öğrencilerine saldırıda bulunduklarını ve şantaj yaptıklarını duyuyoruz. Bu içler acısı gerçek, ailede sevgi eksikliğini, okulda ise eğitim çalışmalarının yetersizliğini gösteriyor. Sağlıklı bir millet yetiştirmek istiyorsak, bu konuya özel bir önem vermeliyiz. Şiddetten söz açılmışken, bu olgunun köklerinin nerede olduğunu açığa çıkarmalıyız. Toplumun güçlü olmasını istiyorsak, ekonomik ve sosyal durumu güçlendirmemiz gerekir.

Şiddete karşı mücadele her zaman sendikanın önemli çalışma alanlarından biri olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

Eğitime büyük katkıları nedeniyle kız çocuklarına sosyo-ekonomik ve hukuki yardım sağlamaya her zaman hazırız. Aile İçi Şiddete Karşı 16 Gün Kampanyası çerçevesinde her yıl bölgenin tüm eğitim kurumlarında sendika komitelerinin girişimiyle eğitim seminerleri, yuvarlak masa tartışmaları, insan hakları savunucularıyla görüşmeler, annelerle toplantılar düzenleniyor. Böylece, şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması amacıyla şiddet sorunu ile ilgili kamuoyunun duyarlılığı artmış oluyor.

Rauşan SERİKOVA

Kazakistan Eğitim, Bilim ve
Yükseköğretim Çalışanları Sendikası

Kosova Türk Toplumunda Kadının Yeri

Çalışmak ve gelir elde etmek, erkekler için olduğu kadar kadınlar için de temel insan haklarındandır. Ancak tarih boyunca kadınlar çalışma hayatına katılma sürecinde erkeklere göre daha fazla engelle karşılaşmıştır. Oysa toplumda kadın-erkek eşitliği ve o toplumun uygarlık düzeyini belirten en önemli ölçüt toplumda kadının durumudur.Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına maruz kalan kadınlar, sosyal, siyasal ve ekonomik haklara sahip olmada eşitsizliklere uğramıştır.

Toplumun ilerlemesi için kadının ekonomik haklara sahip olması önemli bir rolü vardır.

Günümüzde kadınlar kendi ayakları üzerinde durabilmek, kendi kararlarını verebilmek, iş hayatına katılabilmek açısından önemli bir yere sahiptir.

Önceden çoğu toplumda kadınların çalışmalarına izin verilmediği gibi Kosova'da da durum aynıydı. Kosova, Güneydoğu Avrupa'nın merkezi konumunda ve Balkan Yarımadası'nın ortasında yer alan küçük bir ülkedir. Önemli bir konuma sahip olan Kosova, Orta ve Güney Avrupa, Adriyatik ve Karadeniz arasında ya da Batı Avrupa ile Asya ülkeleri arasında bir köprü görevini görür. Kosova Balkan Yarımadası'nda merkez bir vaziyette bulunması, orta çağda ve yeni zamanlarda ve şimdi de ticaret yollarının birleştiği mühim bir nokta haline gelmesine sebep olmuştur. Bu uygun coğrafi ve iklim koşulları, tarih boyunca Kosova'da birçok kavimlerin yerleşme ve devlet kurma girişimlerinde bulunmalarına neden olmuştur.

Bugün Kosova çağdaş bir ülke durumundadır. Birçok medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan bölgemiz Osmanlı döneminde her alanda ilerlemeler görülmüşse de kadınlara eğitim ve iş hayatı aileler tarafından uygun görülmemiştir. Kadın evine, ailesine, bağımlı olma mantığıyla, kız çocuklarına eğitim izin verilmez. Kadın evde halı dokur, el işi örgülerle uğraşır, geleneksel kıyafetler için özel dokumalar yapar, kimileri de eve ekonomik katkıda bulunmak için bu işlerle uğraşır. Ancak modernleşen dünyada kadının

toplumdaki rolü değişmeye başlar ve kadın çalışma hayatında hakkettiği değeri kazanmaya başlar. Sanayileşmeye başlayan bölgemizde iş gücüne fazlasıyla gereksinim duyulur ve kadınlar fabrikalarda çalışmaya başlar. Zamanında kadın-erkek ayrımcılığı kız çocuklarının eğitime ulaşmasını zorladığı için kadınlar memur ya da yönetici düzeyinde çalışamamış. Bunun eksikliği hissedilir ve aileler uygar bir toplumda yaşamanın kadınların da her işte çalışabilme yeteneğini anlar, kız çocuklarını okula göndermeye başlarlar. O dönemlerde Türk toplumu başka bir engelle karşılaşır. Osmanlı'nın Balkanları terk etmesiyle birlikte diğer yerlerde olduğu gibi Kosova'da da Türk dilinde eğitim yapılmaz. Bu topraklarda kalan Türkler için Türkçe ilkokul ve ortaokul kurumlarının devam etmesi yönünde hükümlerin yer almasına rağmen, I. Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı arasında Yugoslavya Krallığı bu taahütlere riayet etmemiş ve Müslüman halka anadilinde eğitim yapılmasını yasaklamakla, göçe zorlama politikaları izlemiştir. Öyleki, Osmanlı döneminde çok sayıda eğitim kurumlarından yararlanabilme imkanına sahip bulunan Kosova Türkleri, Balkan Savaşı sonrasında, ulusal kimliklerinin yadsınmasıyla birlikte bütün sahip oldukları eğitim-öğretim kurumlarından da birdenbire yoksun kalmışlardır.

Bundan dolayı aileler çocuklarını Arnavut dilinde ya da Sırp dilinde okutma zorundaydılar. Kendi ana dillerinde okumaları için direnen Kosovalı Türkler 20 Mart 1951 yılında bu haklarını geri alır ve Kosova'da Türk dilinde eğitim yeniden başlar. Artık aileler az sayıda da olsa kız çocuklarını da okula göndermeye başlar.

1952/53 öğretim yılında üç yıl süreli ilk Türk Kız Sanat Okulu açılmıştır. Bu okulda kız öğrenciler örgü, nakış, terzi gibi sanatları öğrenip çalışma hayatına hazırlanmışlar. Eğitimden söz etmişken bugün Kosova Cumhuriyeti'nde Türk dilinde ders veren 11 ilkokul, 7 lise ve üniversitelerdeki 200'ün üzerinde çalışanın % 80'inden fazlasını kadın öğretmenlerimiz oluşturmaktadır . Bunu 1951'de bin bir zorluklara rağmen çalışmaya başlayan öğretmenlerimize borçluyuz. Konumuz kadın olunca ilk kadın öğretmenlerimiz de anmadan geçemeyiz, Hamdiye Polis, Fatime Şerif gibi Türk toplumun değerli ilk kadın öğretmenleri geleceğin kız çocukları için örnek olmuşlar ve yeni bir dönemin başlangıcını hazırlamışlardır. Ancak o dönemlerde kız çocukları eğitimlerini liseye kadar sürdülebiliyordu. Aileler kız çocuklarını henüz üniversiteye göndermeye hazır değildi. Üniversiteler eski Yugoslavya'da Belgrat, Zagrep, Saraybosna gibi önemli yerleşim yerlerindeydi. Aileler kız çocuklarını uzaklarda okutma taraftarı değildiler. Bunu ilk Türk kızlardan başaran Müvedet Bako oluyor. Lisede öğretmen ve bir dönem müdür

yardımcılığını yapan öğretmenimiz kız çocuklarını üniversiteye hazırlamaya başlar. Öğretmen toplumun sayılan ve sevilen kişileri olduğu için aileler öğretmenlerin desteği ile kızlarını üniversiteye göndermeye başlar.

Öğretmenlikten başka üniversitelere gitmeye başlayan kızlar çeşitli bölümlerde okumaya başlar. Bunlarda birkaçı tıp üniversitesini bitirir ve ilk Türk doktorlarımız olur Dr. Besire Halo, Dr. Nehal Kiseri gibi.

Bilhassa 1990'lı yılların başında Türkiye Cumhuriyet'inin başlattığı Büyük Öğrenci Projesi ile öğrencilerimiz Türkiye'de okumaya başlar. Aileler için ana topraklarında ve ana dillerinde, güvenilendikleri ülkeye kız çocuklarını okutmaya gönderirler. Her geçen yıl Türkiye Cumhuriyeti'nde okumaya giden öğrencilerimizin sayısı artmaya başlar. Kendi ana dillerinde okuma fırsatı bulan kız öğrencilerimizin sayısı pek çoktur. Bunlardan kimileri doktor, eczacı, öğretmen, mühendis, mimar, araştırmacı v.s bölümlerde okuyarak mezun olurlar.

Toplumda Türk kadının rolü artık her alanda görülmeye başlar.Öğretmen, doktor, işçi, ev hanımları bile çeşitli etkinliklere katılmaya başlar, Türk kültürünü tanıtmak ve yaşatmak için çaba sarfederler. 1951'de eğitimin başlamasıyla birlikte Türk kültürünü yaşatmak için "Doğru Yol", "Gerçek" gibi Türk Kültür dernekleri faaliyetlere başlarlar. Açılan Türk derneklerinde kız çocukları halk danslarında oynar, şarkı-türküler söyler, tiyaro sahnelerinde rol almaya başlar. O dönemlerde başlayan bu küçük roller bugün çoğu kişi için çalışma hayatında gelir getirdiği için kadının yapamayacağı işin olmadığının göstergesidir. Bir zamanlar imkansız olanı bugün kadınlarımız başarıyla sürdürmektedir. Kadınlarımız bugün iş hayatına atılımış kendi atölyelerini, şirketlerini kurmuştur. Çalışma hayatında zor bir süreçten geçen kadınlarımız, bugün genç nesiller arasında mühendis, doktor, mimar, eczacı, yüksek lisans ve doktora bölümlerinde okuyanların sayısı bir hayli yüksektir.

Sosyal hayatta çeşitli derneklerde faaliyetlere katılan kadınlarımız vardır. Kosova'da şu an aktif olarak 5'in üzerinde kadınlar derneği etkinliklerini sürdürmektedirler. Bunun yanısıra siyasete atılan kadınlarımız da bulunmaktadır.

Kosova Cumhuriyeti Meclisi'nde bugüne kadar 4 Türk kadın millet vekilimiz seçilmiş ve görevlerini başarıyla gerçekleştirmiş, günümüzde de bir kadın vekilimiz bu görevde bulunmaktadır. Belediye Meclislerinde de 10' dan fazla kadınlarımız görev yapmıştır.

Ne yazık ki ekonomi şartlardan dolayı Kosova'da yaşamayı tercih etmeyen gençlerin sayısı son dönemlerde artmaya başladı. Başka bir sorun da işsizlik, üniversiteden mezun olan öğrencilerimizin iş hayatına atılmaları pek de kolay olmuyor.

20. yüzyıl sonlarından başlayan iş dünyasında kadının rolü büyük bir devrim yaratmıştır ve 21. yüzyılda her meslekte kadınlar ön plana çıkmaktadır. Ev kadınlığı rolü artık geride kalmıştır.

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürkü'ün sözüyle bitirmek isterim."Ey Kahraman Türk kadını sen yerde sürüklenmeye değil, omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın".

Ümran AŞIKFERKİ

Kosova Türk Öğretmenler Derneği
Temsilcisi

Ülkemizde Kadına Yönelik Şiddetin Hukuki Boyutu

Sayın başkanım, saygı değer Türk Eğitim-Sen üyeleri Azerbaycan, Kazakistan, KKTC, Kırgızistan, Kosova'dan katılım sağlayan kıymetli katılımcılar ve değerli misafirlerimiz hepiniz hoş geldiniz.

Bugün 16 Aralık; Kazakistan bağımsızlık günü kutlu olsun.

Benden önce yapmış oldukları sunumlarla kıymetli bilgilerini bizimle paylaşan tüm katılımcılara çok teşekkür ederim.

İnsan varoluşundan beri çeşitli sosyal davranışlar içinde bulunur. Doğası gereği çevresiyle, birbiriyle etkileşimde bulunmayı arzular. Bu sosyal davranışlar içerisinde aile bağları kurma, arkadaşlıklar kurma, yardımlaşma gibi birtakım olumlu aktiviteler var olurken diğer yandan saldırganlık gösterme de insanoğlunun davranışları içerisinde yer almaktadır. Diğer kişiye ya da varlığa zarar verme amacı taşıyan saldırganlık davranışı şiddet davranışının gösterilmesine neden olmaktadır. Şiddet, yaygınlığı arttıkça bireylerin üstünde yarattığı yoğun travma, stres, kaygı ve korku sebebiyle onların ruh sağlığını korumasını ve sürdürmesini de olumsuz etkileyebilecek bir risk faktörüdür.

Kadına yönelik şiddet, hem ülkemizde hem de Dünya'da önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Alınması düşünülen ve alınan önlemlere ve geliştirilen politikalara rağmen şiddetin halen sürüyor olması; uygulamaların hayata geçirilmesi aşamasında problemler olduğunu düşündürmektedir. Kadına yönelik şiddetin azaltılabilmesi ve en nihayetinde ortadan kaldırılabilmesi için siyaset, medya, sağlık, adalet ve eğitim sektörlerini içerecek biçimde sektörler arası önlem, uygulama ve yaptırımlara ihtiyaç vardır.

Sanmayın ki sadece Türkiye'de konuşuyoruz, tüm dünyada büyük bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Kabuk tutmayan ve kapanamayan bir yara. Yalnızca yaptırımlarla böyle bir yaraya derman bulunamayacağı çok açık ve aşikardır. Çünkü şiddetin önlenmesinde yaptırımdan ziyade ahlaki ve kültürel gelişmişlikle çözüm aranmaktadır.

Ah canım Türk Kadınım! Ellerinin hamuruna kurban olunası Türk Kadınım!

Mağdur olduğun bir olayda utanma, çekinme. Hakkını ara, hakkını bil hakkını kullan!

Utanacak olan sen değilsin. Utanması gerek suçun mağdurudur. Hiçbir suç tipinde mağdur utanmaz. Mağdur olan güzel kadın sen çok özelsin, sen çok güzelsin, sen çok değerlisin. Sen, sen veya sen hepimiz bu suçun mağduru olmuş veya olacak olabiliriz.

Güncel verileri sizinle paylaşmıyorum, çünkü ben şunu çok iyi biliyorum. 2022 yılında 1 kadın yalnızca kadın olması hasebiyle öldürüldü. Yetmez mi bu sayısal veri? Acıtmaz mı içimizi?

ÜLKEMİZDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN HUKUKİ BOYUTU

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafınca hazırlanan 2016-2020 Kadına Şiddetle Mücadele Eylem Planı Bildirisi'nde (2016) şiddetin türleri şu şekilde tanımlanmıştır:

Tabiatına Göre Şiddet Sınıflandırılması

Fiziksel Şiddet

Cinsel Şiddet

Psikolojik Şiddet

Ekonomik Şiddet

i. Fiziksel şiddet: Bireylerin vücut bütünlüğüne karşı yapılan her tür davranıştır. Bireylerin fiziki olarak bir zarar görmesi durumu uygun olmayan hayat koşullarında yaşamaya zorlama, namus ve töre cinayetinde kurban olma gibi durumları kapsamaktadır.

ii. Cinsel şiddet: Bu şiddet türü bir kişinin diğerini o kişinin rızası olmamasına rağmen cinsel birleşmeye zorlaması ya da cinselliği tehdit, baskılama ya da karşı tarafı kontrol altına alma eylemlerini içermektedir.

iii. Psikolojik şiddet: Bir bireyin mağdur kişiye bağırması, onu alaya alması veya küçük görmesi, korkutması, küfür etmesi; o kişinin nasıl giyineceği

konusunda baskı kurması, kimlerle görüşeceği konusunda otoriter tutum sergilemesi gibi bazı davranışlar psikolojik şiddetin yansımalarıdır.

iv. Ekonomik şiddet: Bireylerin iradesi dışında çalıştırılması, ekonomik özgürlüklerinin alıkonması, işe girmesinin ya da işinde çalışmasının, evin ya da kendisinin ihtiyaçlarını karşılamasının engellenmesi, dilendirilmesi gibi durumlar ekonomik şiddet örnekleridir.

Ülkemizde Kadına Yönelik Şiddetin Hukuki Boyutu

6284 sayılı "Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" ile başlığında görüldüğü üzere öncelikle ailenin korunması ele alınmıştır. Aile; anne, baba ve çocuklarının meydana getirdiği en küçük topluluktur. Toplum, ailelerden oluşmaktadır bu sebeple aile toplumun temeli olarak kabul edilir. Aile; sevgi, saygı, inanç, dayanışma, yardımlaşma ve vicdani duyguların temellerinin atıldığı yerdir. Aileyi bir okula benzetmek isabetli bir tanım olacaktır. Doğrusuyla ve yanlışıyla ilk öğrenme ailede başlar. Bu sebepledir ki sevgi saygının öğrenildiği kadar şiddet de ailede öğrenilir. Aile adı verdiğimiz bu ayrıcalıklı okulu faydalı şekilde kullanmak en mantıklı yöntemdir. Kadına yönelik şiddet, insanlığa ihanettir. Bu ihaneti durdurmak için her birey elinde geleni yapmakla mükelleftir.

Kadına yönelik şiddet; "kadınların cinsiyetleri nedeniyle maruz kaldıkları fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan her türlü eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit edilme, zorlanma veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakılmalarıdır."1

Kadın; annedir, kardeştir, eştir, evlattır yani kadın bir dünyadır. Kadınların toplumdaki yeri, saygınlığı medeniyetin göstergesidir. Sosyal hayatın dışında dini boyutta da kadınların önemi ile ilgili birçok bilgiye ulaşmak mümkündür.

Hz. Muhammed (SAV) kadınlarla ilgili bir hadisi de şudur ki: Kadınların haklarını yerine getirme hususunda Allah'tan korkunuz! Zira siz onları Allah'ın bir emaneti olarak aldınız." Kadınlar kelimesinin kullanılması bir tevafuk olmayıp sadece tek bir sıfat kullanılmamıştır.

Mustafa Kemal ATATÜRK ''Yeryüzünde gördüğümüz her şey, kadının eseridir." sözü ile kadının önemini vurgulamaktadır.

İlgili Mevzuat

Türkiye'de aile içi şiddetle ilgili ilk yasal düzenleme olan 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanundur. Ancak kadına yönelen şiddetin boyutları, medyanın bu konuda yaptığı haber sayısındaki artış ve mevcut kanunun yetersiz görülmesi nedeniyle yeni bir düzenleme ihtiyacı doğmuştur.2 Bunun üzerine 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun; 08.03.2012 günü TBMM Genel Kurulunda görüşülüp kabul edilerek 20.03.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun uygulanmasına dair usul ve yöntemler "Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik" ile düzenlenmiştir.

2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı"Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da yer alan düzenlemeler ışığında şiddete uğrama riski ile karşı karşıya kalan yahut şiddete maruz kalan kadınlar, yaşamını tehlikeye sokabilecek acil durumlarda öncelikle kolluk kuvvetlerine başvurabilecektir.

6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'"un getirdiği en önemli yenilik ise evli olmayan kadınlara da korunma talebinde bulunabilme hakkı tanınmasıdır. 4320 sayılı Kanun "evli" olan kadınlara korunma hakkı tanınmış idi. 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Tanımlar ve Kısaltmalar başlıklı 3. Maddesinde açıklandığı üzere koruma kararı; "şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarını korumak" amacıyla verilir.

6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkındaki Kanun" şiddeti ana başlıklar altında düzenlemiştir. Bu minvalde

Ev içi şiddet: "Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede; ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet"i

Kadına yönelik şiddet: "Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış"ı

Genel anlamıyla şiddet: "Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması

muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış"ı ifade etmektedir.

Görüleceği üzere 6284 sayılı kanun kapsamında şiddet mağdurları;

1. Aynı haneyi paylaşmasa da hane ya da aile mensubu sayılan kişiler: Genel anlamıyla, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre evli olan, resmi evlilik olmadan birlikte yaşayan, boşanmış eşler, çocuklar ve diğer aile bireyleri,

2. Medeni hali ne olursa olsun, sadece kadın olması sebebiyle şiddete uğrayan kadınlar,

3. Yasada şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiler ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişilerdir.4

Her şiddet türünün acı ve önlenmesi gerektiği tartışmasızdır. Elbette kadına yönelik şiddet toplum, kültür ve bireyler açısından farklılık göstermektedir. bireye göre değişmektedir.

Psikiyatristlerin "Kadına şiddet uygulayan erkekler" ile alakalı yapmış olduğu bir değerlendirmede,5 şiddet uygulayan erkeklerin genelde; "güvensiz, alkol kullanan, şiddet uygulamayı hak olarak gören, gelir ve eğitim düzeyi düşük, şiddet içerikli filmler/diziler izleyen, sevgisiz büyüyen, çocukluklarında şiddet gören veya şiddete tanık olan, davranışlarından sorumluluk duymayan" kişiler oldukları saptanmıştır.

Her ne kadar yapılan anketlerde, eğitim seviyesinin düşmesi ile şiddet gösterme eğiliminin paralellik gösterdiği görülmekte ise de bunun bir sebebinin de, eğitim seviyesi yüksek kişilerin maruz kaldığı şiddet olaylarını toplumda edinmiş oldukları saygınları kaybetme kaygısı ile saklaması olduğunu da unutmamak gerekmektedir.

Kadınlar Açısından Kurumsal Başvuru Süreci

A. Kadının Kurumsal Başvuru Kararı

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan bir raporda,6 Şiddete maruz kalmış ve bununla alakalı olarak kurumsal başvuruda bulunan kadınlarla yapılan görüşmelerde; başvuruların çoğunlukla kadınların psikolojik olarak tahammül olarak tükenmiş oldukları noktada ortaya çıktığı ortaya konmuştur. Nitel Araştırma Bulguları adlı bölümde kendileri ile görüşülen şiddet mağdurlarının hemen hemen hepsinin, şiddetle evliliklerinin erken dönemlerinde tanıştıkları, fakat düzelir umuduyla sürece tahammül göstermeye çalıştıklarını ortaya koymaktadır. Rapora göre; mağdurları başvuru noktasına "şiddetin ağırlığının ve bedensel zarar vermesinin" taşıdığı görülmektedir.

Görüşmelerde, bireylerin kurumsal başvuruda bulunmalarında en teşvik edici etkenin ailelerinin özellikle de annelerinin desteği olduğu gözlemlenmiştir. Ailesinden bu anlamda destek göremeyen yahut bunan inancı olmayan mağdurların, maalesef maruz kaldıkları şiddete sessiz kaldıkları saptanmıştır.

B. Başvurulabilecek Kurum ve Kuruluşlar

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, şiddeti önlemeye ve bu minvalde mağdura gereken desteği sağlamaya yöneliktir. 6284 sayılı kanunla, şiddete maruz kalan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan herkese ilgili makam ve kurumlara başvurabilme hakkı tanımıştır. Başvuruculaların kim olduğu konusunda bir açıklama yapmak gerekir ise, 6284 sayılı kanunun 7.maddesine göre başvuru için şiddete bizzat uğrama veya şiddete uğrama tehlikesi içinde şartı aranmamaktadır. Kişinin maruz kaldığı şiddete şahit olan yahut bunu öğrenen herkes kanunda tanınmış ilgili kuruluşlara başvuruda bulunabilmektedir. Başvurulan kurum ve kuruluşların öncelik sırası irdelendiğinde kolluk kuvvetinin mağdurlarının yarısından çoğunun ilk başvuru mercii olarak tercih edildiği görülmektedir.7 Hatta şiddet mağdurlarının yaralanması gibi bir durumla karşı karşıya kaldıklarında hastaneden önce karakola başvuruda bulundukları da görülmektedir. Yine başvurulan diğer kurum ve kuruluşlar arasında; Jandarma, savcılık, belediye, kadın danışma merkezi ve sivil toplum kuruluşları da yer almaktadır. Başvuruculaların ilgili kurum ve kuruluşları tercih etmesinde çoğunlukla televizyon programlarındaki bilgilendirmeleri referans aldığı gözlenmiştir.

1. İçişleri Bakanlığı

1.a.Polis Merkezleri ve Jandarma Karakolları

Şiddet mağduru veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunanlar, bulundukları yere en yakın polis veya jandarma karakoluna başvurarak şikâyette bulunabilirler. Kolluğun, 6284 sayılı Kanun gereğince "Gecikmesinde sakınca bulunan hal" kapsamında koruyucu ve önleyici tedbir kararı alabilme yetkisi bulunmaktadır. Kolluğa 6284 sayılı kanunla verilen bir diğer yetki ise; tedbir kararlarının tebliği, uygulanması ve tedbir kararlarının ihlali halinde ilgili merciine haber verilmesidir. Ayrıca kolluğun tedbir kararı ile korunan mağdurun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ilgili il veya ilçe müdürlüklerine yönlendirme ile de mükelleftir.

1.a.a.Kadına Yönelik Şiddetle İle İlgili Polis Birimleri

Merkez: Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı Aile İç Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü

Taşra Teşkilatı: İl ve ilçe merkezlerinde Polis Merkezleri

1.a.b.Kadına Yönelik Şiddetle İle İlgili Jandarma Birimleri

Merkez: Jandarma Genel Komutanlığı, Aile İç Şiddetle Mücadele Ve Çocuk Şube Müdürlüğü

İl Jandarma Komutanlığı: Çocuk Ve Kadın Kısım Amirliği

İlçe Ve Jandarma Karakol Komutanlıkları: Çocuk Ve Kadın Suçları İşlem Astsubayı

1.b. Mülki Amirlikler

1.b.a.Valilikler ve Kaymakamlıklar

Valilikler ve kaymakamlıklar da koruyucu tedbir kararları verebilirler. Bu kararlar çerçevesinde; şiddete uğrayan kadına ve beraberindeki çocuklara uygun bir barınma yeri, geçici maddi yardım, psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal destek, şiddete uğrayan kadının can güvenliği tehlikesi bulunması durumunda geçici olarak koruma altına alınması ve kreş imkânı verilmesini sağlayabilirler. 8

2. Adalet Bakanlığı

2.a.Aile Mahkemesi Hâkimliği

Şiddet mağduru veya şiddete uğrama riski olanlar, bulundukları il veya ilçenin Aile Mahkemesi hâkimliğine giderek, şiddeti önlemeye yönelik tedbirleri ve koruyucu tedbirlerin alınmasını isteyebilirler. Aile Mahkemesinin bulunmadığı yerlerde, Asliye Hukuk Mahkemesi hâkimine başvuruda bulunulabilir. Hâkim gerekli olan önleyici ve koruyucu tedbirlere karar verir.

2.b.Cumhuriyet Başsavcılığı

Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi altında bulunan kişiler, adliyede Cumhuriyet savcılığına da başvurarak şikayette bulunabilir ve gerekli tedbirlerin alınmasını isteyebilirler.

3. Sağlık Bakanlığı

Merkez: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Kamu Hastaneler Genel Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetler Genel Müdürlüğü

Taşra Teşkilatı: İl Halk Sağlığı Müdürlükler

Kurum/Kuruluşlar: Aile Sağlığı Merkez-ASM, Toplum Sağlığı Merkez-TSM Hastaneler: Acil servis, Krize Müdahale Birimi, Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi

4.Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili Birimleri

Şiddet mağduru veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunanlar, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il ve ilçe müdürlüklerine ve bulundukları yerde varsa ŞÖNİM'lere (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine) başvurabilirler.

5. Alo 183 Sosyal Destek Hattı

"ALO 183 Sosyal Destek Hattı" şiddete uğrayan ya da uğrama riski taşıyan, destek ve yardıma ihtiyacı olan kadın ve çocuklar için psikolojik, hukuk ve ekonomik danışma hattı olarak çalışmakta; bu kişilere hakları konusunda ve başvuracakları yerler hakkında bilgi vermektedir. 7/24 çalışmaktadır.9

6. Kades Uygulaması

KADES, kadınların ve çocukların maruz kaldığı şiddet, taciz gibi kötü eylemleri biraz da olsun engellemek adına kullanıcılara sunulmuş resmi bir uygulamadır. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış ve acil durumlarda ilk aklınıza gelecek acil müdahale uygulamasıdır.

KADES uygulaması, son yıllarda giderek artan kadına şiddet olaylarının önüne geçebilmek ve kadınlara yardım edebilmek amacıyla geliştirilmiş. Eşinden veya bir başkasından şiddet gören ya da şiddete maruz kalma ihtimali olan kadınlar, akıllı telefonları üzerinden yapacakları ihbarlarda hızlı bir şekilde bu iş için kurulan Kadın Acil Destek İhbar Sistemi'ne ulaşabiliyorlar.

Akıllı telefon kullanıcısı bir kadının, Google Play Store ve Apple Store uygulamasından indireceği "Kadın Destek Uygulamasını (KADES)", T.C. Kimlik Numarasını girerek ve sonrasından EGM serverlarından gelen aktivasyon kodu ile aktif hale getirebileceği uygulama ile aile içi ve kadına yönelik şiddet mağduru kadınların acil durumlarda cihaz konum bilgisini açarak bir tuşla 155 Polis İmdat Acil Çağrı Merkezine ulaşarak, yardım çağrısının yapıldığı olay yerine en yakın ekip veya devriyenin sevk edilerek olaya müdahalesi sağlanacaktır.10

7.Belediyeler Ve STK'lar

Ülkemizde nüfusu 100.000' aşan belediyelerin sığınma evi açma yükümlüğü bulunmakla beraber yerel yönetimlere bağlı 32, Aile ve Sosyal Politikalar bakanlığına bağlı 110 ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 ve diğer kamu kuruluşlarına ait olmak üzere toplam 145 kadın konuk evi 3.482 kapasite ile hizmet vermektedir. Kadın konuk evlerinde; kadınlara ücretsiz psikolojik, tıbbi, hukuksal ve ekonomik destek verilmektedir.

8.Barolar

Bütçesi Adalet Bakanlığı tarafından karşılanan Adli Yardım Merkezleri mağdur kişilerin başvurabileceği bir diğer kurumdur. Mahkemelerin harç ve yargılama giderleri ile, avukatlık ücretini karşılayabilecek durumda olmayan mağdurlar, ikamet ettikleri yargı çevresinde bulunan barolara bağlı Adli Yardım

Merkezlerine başvurarak, ücretsiz avukatlık hizmetinden yararlanabileceği gibi, yetersizliği birim tarafından tespit edilip, adli yardım hizmetinden yararlandırılanlar mahkemelerin harç ve yargılama giderlerinden de muaf tutulurlar.

Adli Yardım Merkezlerine başvuru için gereken belgeler: Kimlik, ikametgâh belgesi ve muhtardan alınacak fakirlik belgesinden ibarettir. Baroya bağlı Kadın Danışma Merkezi bulunuyorsa doğrudan bu merkezlere başvurmak da mümkündür. Bu merkezlerde ücretsiz hukuki yardım sağlanmaktadır.

Kanun Kapsamında Alınacak Tedbir Kararları

6284 sayılı kanunda tanımlanan şiddete maruz kalan veya uğrama tehlikesi olan herkes, ilgili kurum ve kuruluşlara başvurarak, kanunda öngörülen tedbirlerin uygulanmasını talep edebilir.

6284 sayılı kanunla iki tür tedbir düzenleme alanı bulmuştur. Bunlar koruyucu ve önleyici tedbirlerdir. Koruyucu tedbirler mülki amir ve hâkim tarafından verilebilirken, önleyici tedbirler ise yalnızca hâkim tarafından verilebilen tedbirlerdir.

6284 sayılı kanunun 8. Maddesine göre "Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir."

Mülki Amir Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

6284 sayılı Kanunun 6. Maddesine göre Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları şunlardır;

a. Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,

b. Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması,

c. Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,

ç. Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,

d. Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için, her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla, kreş imkânının sağlanması.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde barınma tedbiri ve koruma tedbirine ilişkin kararlar ilgili kolluk amirlerince de alınabilmekte, kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunmaktadır. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler ise kendiliğinden kalkar.

Mülkî amir tarafından 6284 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre, bu Kanun kapsamında korunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı şiddet mağduru olan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere delil veya belge aranmaksızın ilgilinin talebi, bakanlık veya kolluk görevlilerinin başvurusu üzerine ya da re'sen karar verilebilir. Kanunda sayılan bu tedbirler sınırlı sayıda olmayıp örnek kabilinden sayılmıştır. Mülkî amirin, takdir hakkı çerçevesinde uygun göreceği benzer tedbirlere de başvurabilmesi mümkündür.

Hakim Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

6284 sayılı Kanunun 12. Maddesine göre mahkemeler nezdinde, kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) İşyerinin değiştirilmesi.

b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.

c) Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 5726 sayılı Tanık Koruma

Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

Hakim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları

a) Hakaret ve Tehdit Yasağı: Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.

b) Evden Uzaklaştırma: Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.

c)Adrese Yaklaşmama: Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.

d) Çocukla Görüşmenin Refakatçi Eşliğinde Yapılması: Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.

e) Çocuklara Yaklaşma Yasağı: Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.

f) Eşyalara Zarar Verme Yasağı: Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.

g) İletişim Kurma Yasağı: Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi

ğ) Silah Teslimi: Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi. Silah taşıması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.

h) Alkol ve Uyuşturucu Kullanma Yasağı: Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması

ı) Sağlık Kuruluşuna Başvurma ve Tedavi: Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması

Sayılan tedbirler sınırlı olmadığı gibi hâkim bir veya birden fazla tedbire de hükmedebilir.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile Türk Medeni

Kanunu hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

Kolluk Tarafından Verilen Koruyucu Tedbir Kararı

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında koruyucu tedbir kararlarının alınmasında mülki amir, hâkim ve kolluk yetkileri tanımlanmıştır. Mülki amirlerin ve kolluk kuvvetlerinin yetkileri sınırlı iken uygulamada hakimlerin yetkileri çok daha geniştir.

6284 sayılı Kanun m.3/2'de gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde aynı maddenin birinci fıkrasında yer alan (a) ve (ç) bentlerindeki tedbirlere, ilgili kolluk âmirleri tarafından karar verebileceği düzenlenmiştir.

Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir:

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.

ç) Hayati tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkanının sağlanması.

Koruyucu tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan bir hal olduğunda - örneğin vaka yüksek riskli bulunduğunda- mülki idare amiri tarafından onaylanmak üzere ilgili kolluk amiri tarafından 48 saat süreli olarak alınabilmektedir. Mülki amir kararı onaylamadığında tedbir kararı kendiliğinden düşmektedir.

Kolluk Tarafından Verilen Önleyici Tedbir Kararı

6284 sayılı kanun, önleyici tedbir kararları alınması ile ilgili yetkiyi yalnızca hâkimlere tanımıştır. Ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk kuvvetleri de bu yetkiyi kullanarak hâkim onayıyla kesinleşecek olan geçici karar verebilmektedir.

a) Şiddet failinin/şüphelisinin mağdura yönelik olarak şiddet tehdidi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması;

b) Şiddet failinin/şüphelisinin ortak kullanılan konuttan veya bulunduğu yerden hemen uzaklaştırılması ve ortak kullanılan konutun korunan kişiye tahsis edilmesi; Şiddet failinin/şüphelisinin korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları ev, okul ve işyeri gibi mekânlara yaklaşmaması;

c) Şiddet failinin/şüphelisinin korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve (kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere) çocuklarına yaklaşmaması;

d) Şiddet failinin/şüphelisinin, korunan kişinin eşyalarına zarar vermemesi;

e) Şiddet failinin/şüphelisinin, korunan kişiyi telefon ve benzeri araçlarla rahatsız etmemesi;

f) Hangi surette olursa olsun (varsa) silahını kolluk güçlerine teslim etmesi;

g) Bağımlı olduğu maddeleri kullandığında veya bağımlı olmasa da aklını ve muhakeme gücünü tesir altına alan maddeler kullandığında korunan kişilere yaklaşmaması; bağımlılığın söz konusu olduğu durumlarda gerekli tedavilerin başlatılması;

Önleyici ve Koruyucu kararları, gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında ilgili kolluk amiri tarafından 24 saat süre ile sınırlı kalmak üzere verilebilir. Alınan önleyici ve koruyucu tedbir kararı hâkim tarafından onaylanmaması halinde başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın hukuki niteliğini kaybetmektedir. İşbu sebeple tedbir kararları verildiğinde, gecikmeksizin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı ilgili birimler bilgilendirilmelidir.

Teknik Yöntemlerle Takip

6284 sayılı Kanunun 12. Maddesi: "Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz…."şeklindedir.

Kanun metnin de belirtilen teknik araçlardan biri de Elektronik kepçedir.

Elektronik kelepçe; teknik yöntemlerle takip kapsamında, mağdur ünitesi ve alkol ünitesi ile uyumlu çalışan şiddet uygulayanın ayak bileğine takılan elektronik cihazlarıdır. Bu cihazların takibi ve denetimi ise Elektronik İzleme Merkezi tarafından yapılmaktadır. Merkez; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı bünyesinde kurulu, şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın elektronik yöntem ve araçlarla izlenmesi, gözetimi ve denetimi için oluşturulan elektronik izleme merkezidir.

"Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü" 'nün 2. Maddesi ile Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109 uncu maddesi kapsamında hakkında adli kontrol kararı ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında hakkında koruyucu ve önleyici tedbir kararı verilen şiddet uygulayanlara ve şiddet mağdurlarına Komisyon tarafından yapılan risk değerlendirmesi sonucunda Aile Mahkemelerince uygun görülen vakalarda 6284 sayılı Kanunun "Teknik yöntemlerle takip başlıklı 12.maddesine dayanarak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulu elektronik izleme sistemi altyapısı kullanılarak şiddet mağdurları ile şiddet uygulayanların takibi ve tedbir kararlarının ihlâli ya da ihlâli ihtimalinin doğması durumunda kolluğun olaylara müdahale etmesi sağlanarak şiddet mağdurunun korunması amaçlanmaktadır.

Hakim söz konusu duruma ve taleplere göre bir veya birden fazla önleyici koruma tedbirinin uygulanmasına karar verebilir.

Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Nafaka Tedbiri

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları başlıklı 5. Maddesinin 4. Fıkrasına göre Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise Türk Medeni Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 18.maddesine göre nafaka tedbirine hükmedilmesi halinde derhal karardan bir suret resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir. Maddenin 2. Fıkrasında, Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edileceği düzenleniştir. Ayrıca, icra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır.

Tedbir Kararlarının Verilmesi ve Uygulanması

Tedbir kararının verilmesi ve uygulanmasına yönelik düzenleme,6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun "Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik" başlıklı 8.maddesinde ve "Tedbir kararlarının bildirimi ve uygulanması" başlıklı 10.maddesinde yer almıştır. Buna göre;

Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir.

Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtarı yapılır.

Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır.

Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir.

Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın

ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.

Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

Tedbir Kararına İtiraz

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 9. Maddesine göre hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir. İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Tedbir Kararlarının İhlali

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 13. maddesine göre kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket

etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi on beş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

6284 sayılı Kanunun 14.maddesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına Şiddet Önleme ve İzlem Merkezlerinin kurulması görevi verilmiştir. Buna göre Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürüten şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurmakla yükümlüdür. Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılır ve destek hizmetleri verilir.

Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezlerinin Sağladığı Destek Hizmetleri

6284 sayılı Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır: (m.15)

a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.

b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adlî yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.

c) Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.

ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.

d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.

e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

Korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.

c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

ç) Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.

d) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

f) 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;

1) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,

2) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,

3) Meslek edindirme kurslarına katılmasına, yönelik faaliyetlerde bulunmak.

Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

Yurdumun her köşesinde yaşayan; evinde, köyünde, işyerinde, bağında, bahçesinde, tarlasında, tezgahında hayat ve varlık mücadelesi veren muhterem hanımefendilere saygılarımı sunuyorum.

Sağ olun, var olun. Cenab-ı Allah'a emanet olun.

İzen ÇİMEN

Türk Kadın Hareketi Derneği
Hukuk Koımisyonu Üyesi

3. OTURUM

Sosyal Medya Ve Kitle İletişim Araçlarında Kadınlara Yönelik Duyarlılık, Kadın Erkek Fırsat Eşitliğinin Geliştirilmesi İçin Öneriler

Oturum Başkanı
Öğr. Gör. Sema SANCAK
(Van 100. Yıl Üniversitesi)

Konuşmacılar:
Afaq QASIMOVA
(Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı)

Derya ÖLMEZ ARITÜRK
(Türk Kadın Hareketi Derneği)

Hatice Betülay HİMOĞLU
(Türk Kadın Hareketi Derneği)

Kadın Erkek Fırsat Eşitliginin Geliştirilmesi Önəriləri

Dəyərli xanimlar və cənablar, əziz dostlar! Hər birinizi salamlayıram. Bu gün Sizlərin qarşısında cıxış etmək mənimçün qürurvericidir. Mən öz çıxışıma sayın Mustafa Kamal Atatürkün və Ulu Öndər Heydər Əliyevin məşhur kalamları ilə başlamaq isdəyirəm.

"Azərbaycanın sevinci sevincimiz, kədəri isə kədərimizdir". "Azərbaycan və Türkiyə iki dövlət, bir millətdir".

Qalib Azərbaycanın nümayəndəsi olaraq qardaş türk dünyasının nümayəndələrinin qarşısında çıxış etmək həm qürurverici, həm də həyəcanlıdır. Mənim bugünkü toplantıda təqdim edəcəyim mövzu "Qadın-kişi bərabərliyi və bu bərabərliyin inkişaf yolları"dır.

Bəşər tarixi gender bərabərliyi uğrunda əzmkar mübarizələrlə də zəngindir: Sivil insan cəmiyyəti formalaşandan öz təbii hüquqları uğrunda əzmkar mübarizə aparan zərif cinsin nümayəndələri bu yolda ən müxtəlif çətinliklərə, psixoloji-mənəvi baryerlərə mətinliklə sinə gərib, ictimai həyatın ən müxtəlif sahələrində kişilərdən heç də geri qalmadıqlarını, müəyyən sahələrdə hətta onları üstələdiklərini əməllərində göstəriblər. Gender bərabərliyi - insan hüquqlarına yüksək ehtiram ifadəsidir. Gender bərabərliyi olan cəmiyyət - qadın və kişinin bərabər üzv olduğu cəmiyyətdir.

Əgər ölkə qadın və kişilərin hüquqlarını eyni qaydada qoruyursa və onlar arasında ayrı-seçkiliyə yol vermirsə, qadın-kişi bərabərliyi haqqında deyilənlər formal xarakter daşımırsa, deməli, orada gender bərabərliyinin təmin edilməsindən və nəticə etibarilə insan hüquqlarının qorunmasından danışmaq olar. Lakin, təəssüf ki, bugün bütün ölkələrdə qadın-kişi hüquqları eyni səviyyədə təmin edilmir. 21-ci əsrdə yaşasaq da, qadınlarla hələ də orta əsrlərdə olduğu kimi davranan, qadın və kişilər arasında cinsi ayrı-seçkiliyə yol verən, qadının söz haqqını əlindən alan, təhsil almaq, işləmək hüququna məhəl qoymayan ölkələr var.

Hələ bir əsr əvvəl Şərqdə ilk dəfə səsvermə hüququna sahib olan Azərbaycan qadını dövlətimizin verdiyi imkanlar sayəsində bugün nəinki ən yüksək səviyyədə belə təhsil alır, o hətta xarici ölkələrə təhsil almaq üçün göndərilir, sərbəst şəkildə əmək fəaliyyəti ilə məşğul olaraq idarəetmədə də yüksək pillələrə yiyələnə bilir. Gender bərabərliyinin təmini baxımından bir çox ölkələr üçün nümunəvi dövlət sayıla bilən Azərbaycanın qadınların idarəetməyə cəlbi ilə bağlı gördüyü işlər sayəsində bugün ətrafımızda rəhbər vəzifələrdə çalışan yüzlərlə qadın görə bilirik.

Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmin edilməsi dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir və bu sahədə mühüm tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Azərbaycanda dövlət qadın siyasətinin həyata keçirilməsi və gender bərabərliyinin təmin olunması istiqamətində mühüm nailiyyətlər əldə edilib: Ümummilli Lider Heydər Əliyevin "Azərbaycanda qadınların rolunun artırılması", "Azərbaycan Respublikasında dövlət qadın siyasətinin həyata keçirilməsi haqqında" imzaladığı sərəncamlar qadınların istənilən sahədə fəaliyyət göstərməsi üçün münbit şərait yaratdı. 2006-cı ildə Prezident İlham Əliyev "Gender - kişi və qadınların bərabərliyi təminatları haqqında" Qanunu imzalayıb. Qanuna əsasən Azərbaycan qadınları çox geniş hüquqi təminatlar əldə etdilər. Bu, kişi və qadınların dövlətin idarə olunmasında və qərar qəbul edilməsində bərabər təmsilçiliyinə, ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılmasına təminat verir. 2010-cu ildə isə "Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında" qanun qəbul edilib. Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, bu qanunun qəbul olunmasında respublikanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın danılmaz rolu var. Kişi və qadınlar üçün bütün sahələrdə bərabər imkanların yaradılması, gender stereotiplərinin aradan qaldırılması, qadın hüquqları ilə bağlı qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, əhali arasında gender bərabərliyi və qadın hüquqları haqqında məlumatlılığın artırılması məqsədilə "Azərbaycan Respublikasında Gender bərabərliyi üzrə 2019-2024-cü illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nın layihəsi hazırlanıb: "Bu gün Azərbaycanda qadınlar dövlətin yaratdığı bütün imkanlardan istifadə edir, rəhbər vəzifələrdə çalışır. Bu gün Azərbaycan qadını Birinci vitse-prezidentdir. Bu gün Azərbaycan qadını Parlament sədridir, ambudsmandır, millət vəkilidir, Dövlət Komitəsinin rəhbəridir, müəsisə rəhbəridir. Azərbaycan qadını müəllimdir. Azərbaycan qadını həkimdir. Azərbaycan qadını təhlükəsizlik, məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanlarında, eləcə də sahibkarlıq sahəsində fəal təmsil olunurlar. Elə mənim də təmsil etdiyim ATİAHİ RK-nin sahə həmkarlar təşkilatlarının sədrlərinin əksəriyyəti qadınlardır.

Azərbaycan qadını ölkə üzrə məktəb müəllimlərinin 71, həkimlərin 61, elmi işçilərin isə 50% ni təşkil edir. 2005-ci ildə parlament seçkilərində

qadınlar 11,2% təşkil edirdisə, 2020-ci ildə artaraq 18,2% olub. 2004-cü ildə keçirilən bələdiyyə seçkilərində bələdiyyə üzvü olan qadınlar 4% idisə, 2019-cu ildə 39%-ə çatıb. Burada bir maraqlı faktı da nəzərinizə çatdırmaq isdərdim ki, dünyada qızların, qadınların texniki elimlərə müraciəti elədə çox deyil - faiz etibarilə təxminən 14% dir. Azərbaycanda isə bu 30%-ə yaxındır. Bu faiz ildən ilə də artır. Mən düşünürəm ki, qeyd etdiyim bu göstəricilər qardaş Türkiyədə də belədir.

Bu gün Azərbaycan qadını elmdə və təhsildə öz sözünü deyir. Bir daha qeyd etmək istərdim ki, bütün bunlar bir tərəfdən dövlətimizin qadınlara olan dəstəyidirsə, digər tərəfdən isə qızların, qadınların elmə, təhsilə olan marağıdır.

Bütün bu qeyd olunanlarla yanaşı, biz qadın və kişi hüquqlarının qorunmasını, gender bərabərliyini daha da inkişaf etdirməliyik. Bunu necə edə bilərik? Əlbəttə ki, ilk növbədə qadınlarımıza daha çox təhsil verməklə. Yeri gəlmişkən, burada kiçik bir xatırlatma edim ki, Şərqdə qızlar üçün ilk məktəb Azərbaycanda Hacı Zeynalabdin Tağıyev tərəfindən XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində yaradılmışdır. Ona sual veriləndə ki, niyə məhz qızlar üçün məktəb? O cavab vermişdir ki, biz oğlana təhsil verməklə bir şəxsi qazanırıq. Lakin qızlara təhsil verməklə biz bütövlükdə cəmiyyət üçün təhsilli bir ailə qazanırıq. Yəni bütün bunların əsasında qadın və kişilərin hüquqlarının bərabərliyinin əsasında, qızların daha da irəli getməsinin əsasında dayanan ən böyük amil qızların təhsil alması, onların təhsilli olmasıdır. Əgər qızlar yaxşı təhsil alarlarsa, onlar cəmiyyətdə daha da irəli gedəcəklər.

Qadın kişi bərabərliyinin inkişafının əsasında ikinci amil olaraq - erkən nigahların qarşısının alınmasıdır. Öncə qızlar təhsil almalı, vaxtı gələndə isə ailə qurmalıdırlar.

Üçüncü amil isə bərabər şəraitlərin yaradılmasıdır. Azərbaycan və Türkiyədə bu şərait yaradılır. Lakin elə ölkələr vardır ki, orada qızlar və oğlanlar arasında istər təhsildə, istərsə də işdə ayrı seçkilik yaradılır. Lakin bu belə olmamalıdır. Təhsildə də, işdə də qızlar və oğlanlar bərabər hüquqlu olmalıdırlar.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Afaq QASIMOVA

Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı
Qasımova Afaq – Gəncə Dövlət Universiteti
Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri

Sosyal Medya Nedir ?

Nedir Bu Sosyal Medya ?

Kullanıcıların tamamen ya da kısmen açık profil oluşturmakla başladığı, iletişim kuracağı insanları seçip, düzenleyip, diğer insanları da gözlemleyebildikleri sanal sosyalleşme ortamlarıdır.

Nedir Bu Sosyal Medya

Geleneksel medyadan koparak, aynı zamanda tüm geleneksel medyaları içinde bulundurabilen "yeni medya" sistemi....

İnternet dolayımlı ilişki kurma, ilişkileri sürdürme, ses, görüntü ya da yazıyla düşünce, duygu, bilgi paylaşımına olanak veren renkli, hareketli, eğlenceli sosyal platform....

Sosyal medyanın hayatımızdaki yeri artık tartışılamaz bir noktada.

Ne bir dönem uzmanların sosyal medya üzerine olan tartışmaları ne de geleceğimiz sosyal medyada mı şekillenecek soruları eskisi kadar konuşulmuyor.Çünkü alıştık, kanıksadık.

Benim gibi y kuşağı olanlar ara sıra arafta kalsa da z kuşağının sosyal medya ile büyüdüğü ve ayrılmaz bir parçaları haline geldiği kesin.

Sosyal Medyada Neler Oluyor?

- Birebir iletişim kuruluyor
- Söylenmeyenler söylenebiliyor
- Duyulmayanlar duyulabiliyor
- Tavsiyeler alınıp verilebiliyor
- Haber alınıp verilebiliyor
- Eğleniliyor
- Sürekli güncelleniyor, yenileniyor

Sosyal Medyada Görünür Olmak Olmasak Olmaz mı?

Sosyal medyada görünür olmak;

- Sizin ulaşmak istediğiniz ya da size ulaşmak isteyenlerle **bağ kurmanızı** sağlar
- Eleştirileri ya da övgüleri görmenizi, duymanızı sağlar
- Kimliğinizi, imajınızı, itibarınızı doğru yönetme imkanı verir

Sosyal medyanın mekân, zaman, kişi ulaşılmazlığı sınırlarını kaldırması ile birlikte, aramızda binlerce kilometre uzaklık olan insanlarla bile iletişim kurabiliyor, hayatlarına tanık oluyor, işimizin reklamını yapıp, sesimizi duyurmak istediğimizde tek bir yumruk olabiliyoruz.

Az kelimeyle çok şeyler ifade eden cümleler oluşturabilen bir yazar ve şaire dönüşebiliyorsunuz.

Ürün, marka ve hizmetinizi birinci dereceden müşterilerinize çok ucuza tanıtabilirsiniz.

Anlamlı ve anlamsız veri yığından anlamlı ve faydalı bilgiler oluşturabilir.

Direk birinci derecede kaynağından bilgiye ulaşabiliyorsunuz.

Özel yetenekleri olan insanlara fırsat kapısı olabiliyor.

Sosyal Medyadan uzaklaştığında oluşan agresiflik ve depresiflik hali.

Kişisel, ailevi ve iş hayatınızdaki mahremiyetiniz deşifre olabilir.

Sosyal medya sizi asosyal bir insan haline getirebilir.

Sosyal medya dedikodu kültürünü arttırdı.

Narsisizme yol açar bilir.

We Are Social Temmuz 2022 Raporu:

Araştırmaya göre Temmuz 2022 itibarıyla 5,34 milyar insanın, akıllı telefon kullandığı ortaya çıktı.

Aktif sosyal medya kullanıcılarının sayısı ise 4,7 milyar olarak kayıtlara geçti.

Verilere yıllık bazda baktığımızda, akıllı telefon kullanıcılarının oranının önceki yıla göre yüzde 1,8, internet kullanıcılarının oranının ise yüzde 3,7 arttı.

PEKİ DÜNYA NÜFÜSÜ KAÇ: 7.8 MİLYAR!

Sosyal medya platformlarının kullanım sırası ve oranları

- Whatsapp %93
- Instagram %92
- Facebook %78
- Twitter %69
- Facebook Massenger %54
- Telegram %53
- TikTok %47
- Pinterest %40
- Snapchat %37
- LinkedIn %28

KADINLAR MI? ERKEKLER Mİ?

Kadınların sosyal medyayı erkeklerden daha aktif ve daha çeşitli yollarla kullandığını biliyor muydunuz?

Peki kadınların Facebook, Twitter, Pinterest, ve Instagram'ı daha sık kullandığını söylesek...

Üstelik kadınlar sosyal medya platformlarını her gün birden çok kez ziyaret ediyor.

Peki ya erkekler? Onlar ise sadece LinkedIn'e hakim.

Kadınların sosyal medyayı erkeklerden daha aktif ve daha çeşitli yollarla kullandığını biliyor muydunuz?

Peki kadınların Facebook, Twitter, Pinterest, ve Instagram'ı daha sık kullandığını söylesek...

Sosyal medya kullanımının cinsiyetlere göre dağılımına baktığımızda kadınların %71'i sosyal medya kullanırken, erkeklerin %62'si sosyal medya kullanıyor.

Üstelik kadınlar sosyal medya platformlarını her gün birden çok kez ziyaret ediyor.

Her ay 40 milyondan daha fazla kadın Twitter'ı ziyaret ediyor.

İnternet kullanan yetişkinlerin %16'sı Twitter kullanıyor ve bunların %62si kadınlardan oluşuyor.

Facebook kullanıcılarının yaklaşık %58'i kadın.

Kadınlar internetteki paylaşımların %62'sinin kaynağını oluşturuyor ve erkeklere oranla %8 daha fazla arkadaşa sahipler.

Sonuç itibariyle genel ortalamaya vurulduğu zaman kadınların %71'i sosyal medya kullanırken, erkeklerin %62'si sosyal medya kullanmış oluyor.

Bunun ötesinde kadınlar, sosyal medyada erkeklere nazaran markalarla çok daha fazla etkileşimde bulunuyor, sosyal medyadan çok daha fazla haber okuyor ve trendleri mobil cihazları üzerinden takip ediyorlar.

Kadınların aktif kullanıcı olması aklımıza ''peki ya neden en çok biz buradayız?'' sorusunu getiriyor.

Sesimizin yüzyıllar boyunca duyulmak istenmediği, varlığımızın gölgelendiği ya da ''cinsel bir obje'' olarak görüldüğümüz bir toplumda; sesimizi duyurmak, varlığımızı, gücümüzü göstermek bize iyi hissettiriyor.

Sosyal medyada kadın ile ilgili paylaşımların istatistiklerine baktığımızda birinci sırada ''kadın ve istismar'' , ikinci sırada ise '' kadın ve cinayet'' konusuna en çok değinilmesi, aslında bunu ispatlar nitelikte.

Sosyal medyanın adalet karar mercileri üzerinde kamuoyu baskısı oluşturmasına son yıllarda sıkça rastladığımızı düşünürsek, bu konuda sesimizin hiç tükenmemesini diliyorum.

AİLE YEMEĞİ!!!!

AİLE İÇİ İLETİŞİM!!!!

Sosyal Medyada Kadın Olmak

Sosyal Medyada 'Kadın' ile ilgili kullanılan hashtagler incelendiğinde listede yer alan hashtaglerin neredeyse tamamının kadın cinayeti ile ilişkili konular olması dikkat çekiyor.

2022 yılında #8MartDünyaKadınlarGünü etiketi 420 bin kere kullanılarak ilk sırada yer alırken, bunu takip eden #EmineBulut cinayeti en çok konuşulan konu başlığı oldu.

Emine Bulut cinayetini 94 bin paylaşım ile #kadiricinadalet, 78 bin paylaşım ile #CerenÖzdemir, 54 bin paylaşım ile #ŞuleÇetİçinAdalet takip ediyor.

Tüm paylaşımlar cinayet, istismar, taciz ve tecavüz olarak dört

konu altında incelendiğinde kadın ve istismar paylaşımları 2,5 milyon ile ilk sırada yer alıyor.

Kadın ve cinayet paylaşımları yaklaşık 1,5 milyon ile ikinci konu olurken; kadın ve tecavüz 1 milyon, kadın ve taciz paylaşımlarının ise 785 bin gibi büyük bir rakama sahip olduğu görülüyor.

Kadın ve cinayet paylaşımları öne çıkan konulara göre ayrıldığında ateşli silah içerikli paylaşımlar yüzde 31, kesici alet yüzde 28, darp yüzde 18 ile ilk sıralarda yer alıyor.

Sokakta kadın olmanın zor olduğu bu .güzel dünyada, sosyal medyada da kadın olmak daha da zor.

Türk Kadınlarının Sosyal Medya Alışkanlıkları

Kadınlar, sosyal medya'ya paylaşımları ve etkileşimleri ile yön veriyor. Sosyal medya, tıpkı bir mutfak gibidir! Sıcak yemek beklentisi tüm gün sürüyor.

Bu beklentiyi oluşturan da, şef önlüğünü giyip yemeği servise hazırlayanlar da yine kadınlar.

ÜRETEN DE TÜKETEN DE KADIN!

Son dönemde ise internet sitelerinin yanı sıra daha da butik olarak alışveriş yapmamızı sağlayan sosyal medyada e-ticaret alanları oluşmaya başladı.

Bu konuyu da özellikle kadınlarımız yakaladı ve değişimi fark eden pek çok kadın, kendi işini kurmaya karar verdi. Aslında bu yaptıkları en başta çok ciddiye alınmadı, nasılsa vazgeçer hevestir denerek destek bile görmediler.

Kadınlar her türlü anti-desteğe rağmen, erkekler dünyasında adlarını duyurdular ve yılmadan işlerini büyüttüler.

Hem teknolojiyi hem de yakaladıkları bu fırsatı o kadar iyi kullandılar ki, çalışan bile istihdam etmeye başladılar.

Reklamlarını kendileri hazırladılar. Başarıları zamanla takdir edilmeye bile başlandı. Şu anda Türkiye'de e-ticaret ortalamasının çoğu kadın patronlardan geliyor!

Tekstilden kozmetiğe, elektronikten alışverişe kadar birçok alanda günlük hayatımıza giren e-ticaret, artık özellikle genç girişimciler için yeni bir iş modeli haline geldi.

Kadınlar, teknoloji sayesinde sosyal medya üzerinden de girişimcilik örnekleri sergileyebiliyorlar.

Instagram ise son yıllarda e-ticarete kolaylıklar sağlayan bir sosyal ağ görünümünde. Ağırlıklı olarak kadınların ve özellikle de ev hanımlarının bu mecra üzerinden insanlara ulaşıp ürünlerini satabilmeleri önemli hale geldi.

Türkiye'de kadınlar sosyal medyada en çok nasıl görünüyorlar?

Sosyal medyada kadının görünürlüğü dünyada olduğu gibi Türkiye'de de çok çeşitli. Öncelikle kadın sosyal medyada tüketici olarak yani bir anlamda tüketim toplumunun öznesi olarak görülüyor.

Bu kafalardaki klişe imajı da yeniden üretiyor. Makyaj malzemesi ya da ayakkabı alan kadın gibi. Bir diğer boyut ise sosyal medyanın kadınlar için mücadele alanı olarak görülmesi. Bu eğilim dünyada da böyle. Bir aktivizm boyutu var bu işin. Özellikle son on yılda çok daha bilinçlenmiş bir kadın kullanıcı profili olduğunu görüyoruz.

Bilinçlenme derken neyi kastediyoruz?

Öncelikle sosyal medya kadınların bir anlamda kendi dertlerini kendi sorunlarını paylaşacakları, benzerliklerini bulabilecekleri, kadınlarla buluşup dayanışabilecekleri bir ortam sunmaya başladı.

Bu platformun avantajları ve dezavantajlarını beraber değerlendirmek lazım kuşkusuz.

Teknoloji hayranı olmak ya da onu yerden yere vurmak yerine sosyal medyayı analiz edip özellikle kadınların bu mecrayı nasıl etkin kullanabilecekleri üzerine kafa yormak gerekiyor.

Çünkü dünyada ve günlük hayatımızda kadınları ilgilendiren her sorunun sosyal medyada bir yansıması var.

Sosyal medya bir kamusal alan olarak kadınlara farklı imkanlar sunuyor mu?

Hem evet hem hayır.

Çünkü biliyorsunuz toplumda çok ciddi bir kadın sorunu yaşıyoruz.

Şiddet olsun, tacizler olsun, cinsiyetçi dil olsun...

Sosyal medya bu sorunların hepsini hatta daha büyütülmüş şekliyle görünür kılıyor.

Bu, işin dezavantajlı ve kötümser bakacağımız yönü.

Dolayısıyla kadınların sosyal medyada varoluş sebebi, cinsiyet fark etmeksizin, her insanda olduğu gibi varlığını göstermek ve kendini kabul ettirmek.

Birbirimizi en iyi anlayacak yine bizlerken ve başarılarımızda birbirimizle gurur duymamamız gerekirken sosyal medyada kadınlara yapılan eleştiri ve hakaretlerin yine kadınlar tarafından yapılması da bambaşka bir konu.

Kadının kadına olan psikolojik şiddetine sıkça rastlar olduk. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin tek taraflı yaratıldığına inanmıyorum. Hepimizi bir anne yetiştiriyor. Dolayısıyla bir kadının eli mutlaka hepimizin hayatına dokunuyor. O dokunan ellerden nesiller yetişiyor. Biz birbirimizi kollamazsak, değer vermezsek, en çok anlaması gereken bizlerken hala açık ararsak ya da bedenlerimizi bu kadar sorgularsak ve eleştirirsek bu devran hep devam edecek.

Sosyal medyanın geleceğini şekillendiren kadınlar olacaktır!

Sosyal medyanın geleceği mobil cihazları üzerinden şekilleniyor. Çünkü kadınlar telefonlarını ellerinden düşürmüyor, sosyal medyanın hakkını veriyorlar.Sizi benimseyen, gücünüze güç katan kadınlardan sakın çekinmeyin.

Yeter ki, anlatmaya çalıştığınız hikâyenizde, kadınlara kendilerini gösterebilecekleri nitelikli bir rol verin!

Sosyal medya sizi değil, siz sosyal medyayı yönetin! Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim...

Derya ÖLMEZ ARITÜRK
Türk Kadın Hareketi Derneği
Başkan Yardımcısı

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği

Türk Eğitim-Sen'in sayın yöneticileri,

Yurt dışından ve yurdun dört bir yanından gelen pek kıymetli hanımefendiler.

Günümüzde erkeklik ve kadınlık olguları sadece biyolojik bir ayrım olarak görülmemektedir. Kadın ve erkek olma, toplumun her alanında olduğu gibi özellikle çalışma alanında bireylere istihdam sağlanırken, iş alanlarını- makam ve mevkiilerin kadına göre -erkeğe göre diye bir sınıflandırma yapılması sonucunu doğurmaktadır.

Bu kapsamda ünlü düşünür Hayek'in de savunduğu gibi kadın erkek kavramları yerine birey kavramı kullanılarak cinsiyetçi yaklaşıma sebebiyet verebilecek söylemlerden kaçınılmalıdır. Tarihte filozofların cinsiyetçi ayrımlara ilişkin görüşleri, 1850'lerde kadın haklarını, siyasal ve ekonomik hayatta genişleten insan hakları bildirgesi ile ivme kazanmıştır.

Toplumsal cinsiyet toplum yapısı içerisinde sosyo-kültürel olarak cinsiyetlere verilen rollerdir. toplumsal cinsiyet toplum tarafından belirlenen ve kültürel zeminde öğrenilen bir olgu olmakla beraber evrensel olmayıp kültürel ve etnik yapılara göre değişkenlik gösterebilmektedir.Toplumsal cinsiyet ayrımının baş gösterdiği yerde eşitsizliğin sorgulanması, fırsat eşitliği olgusunu belirgin hale getirmiştir.

Konuşmamın ana başlığı kadın ve erkek fırsat eşitliğinin geliştirilmesi için öneriler olmakla beraber, öncelikle kavramsal olarak kadın erkek fırsat eşitliğinin ne olduğuna kısaca değinmek isterim.

Sosyolojik olarak toplumu ilgilendiren bir konu olan kadın erkek fırsat eşitliği, Fırsatları kullanma, kaynakların ayrılması ve kullanımında, hizmetlere ulaşmada bireyin cinsiyeti nedeni ile ayrımcılığa maruz kalmaması/ayrımcılık yapılmaması, bir başka söylemle hayatın her alanında eşit hak ve imkanlara sahip olma isteğidir.

Kadın ve erkek fırsat eşitliğinin sağlanması için öncelikle; kadının çalışma hayatında istihdamı sağlanırken mesleklere cinsiyet kimliği biçilmemeli, istihdam sağlanırken, pozisyon ve özellikle terfi durumunda cinsiyetin değil ehil liyakatın esas alınması gerekmektedir. kısıtlı yükselmelerin cinsiyetçi tavırla,kotalarla sınırlanmadığı bir işleyişin hayata geçmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda maalesef kadınların erkeklere oranla % 65 daha fazla mobbinge maruz kaldığı göz önüne alındığında bunların temelinde toplumsal cinsiyetçiliğe dayanan geleneksel öğreti ve tavırların olduğunu görmekteyiz.

Kadın - Erkek fırsat eşitliğini önlemek konusunda yapılması gereken hususları şöyle sıralayabiliriz:

- Bu konuda toplumu bilinçlendirmek için öncelikle bireylerin bilinçlenmesi gerekmektedir.her birey ilk öğretilerini ailede edinir. Bu yüzden ebeveynlerin çocuklarına, biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet kimliklerinin farklı olduğu gerçeğini öğretmesi gerekmektedir. biyolojik cinsiyetin :anatomik, toplumsal cinsiyetin ise kültürel pratikler olduğu öğretisini çocuğuna aşılayarak, bunun benimsenmesini sağlamalıdırlar.

- Çocuğun mayasını aileden aldığı hamurunun ise öğretmenleri tarafından yoğrulduğunu düşünen biri olarak bu konuda ebeveynler kadar öğretmenlere de büyük sorumluluk düştüğüne inanıyorum. Bu yüzden ebeveynlerin özellikle de öğretmenlerin toplumun yapı taşı olan bireyleri yetiştirirken, toplumsal cinsiyet ayrımcılığından uzak (toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı) bir anlayışla hareket etmeleri gerekmektedir. toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dayalı kalıp yargıların değişmesi yolunda ders kitaplarını ve müfredat içeriklerini eşitlikçi anlayışla geliştirilerek, Okullarda çocuklara kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesi ve nefret söyleminin önlenmesi için dramalı eğitimler verilmelidir. eğitimcilerin özellikle de Akademisyenlerin toplumsal cinsiyet ayrımcılığını ortaya koyan araştırmalarını yazılı metinlerle kamuoyuna duyurması, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik duyarlılık geliştirici eğitimler vermesi gerekmektedir.

- Kadının;fırsatları, kaynakları ve hizmetleri kullanma erişiminin önündeki engellerin kaldırılması, kadına yönelik hak ihlallerinin duyurulması ve kamuoyu oluşturulması için aktivist bireylerin demokratik haklarını kullanmalarının desteklenmesi gerekmektedir.

- Hükümetler, toplumsal cinsiyet ayrımcılığını önleyici politikalar geliştirmeli, politikalarının işlevselliği için,özel ve kamu sektöründe, çalışma süresi, eşit ücret, yükselme ve karar mekanizmalarına katılım gibi alanlarda liyakatın uygulanmasını zorunlu kılan,denetime tabi caydırıcı müeyyideleri olan mevzuat çalışmaları yapılarak hayata geçirilmelidir.
- İş hayatında fırsat eşitliğini sağlayacak kadın çalışan kotası, yöneticilik pozisyonunlarında kadın çalışanın tercih edilmesi gibi pozitif ayrımcılık yaratan düzenlemeleri- iş verene bir angarya olmaktan ziyade, gerek vergi muafiyeti gerek sigorta pirim ve kesenek gibi cezbedici fırsatlarla yasal düzenlemeler mevzuatlarda yerini almalıdır. Bu minvalde siyasi ve kamu karar mekanizmalarına kadın ve erkeklerin dengeli katılımlarının sağlanması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tüm plan, politika ve tedbirlere yerleştirilmesi kaçınılmazdır.
- Medyanın özellikle televizyondan sunulan programlarda toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulayan mesajların üretilmesine ve şiddet içerikli senaryoların dizi ve filmler olarak medyada yer almamasına özen gösterilmelidir.
- Sosyal pratiklerde mevcut olan hegemonik erkeklik anlayışının erkekler ve kadınlar üzerindeki örseleyici sonuçlarını önlemek için medya, sanat, kültür ve edebiyat eserlerindeki söylemlerin eşitlikçi anlayışla kaleme alınması gerekmektedir.
- Sivil toplum kuruluşlarının kadınların ataerkil sistemindeki rolünü artırmak ve bu kapsamda farkındalık yaratmak amacıyla, halka bilgilendirici seminerler düzenlemeli, harekete geçirici eylemlerin destekleyen eğitim çalışmaları yapmalıdırlar.

Özetle, Toplumsal cinsiyet eşitliğinin toplum nezdinde benimsenmesi için -aileden başlayarak tüm eğitim kurumlarında, çalışma hayatında, medyada kadının var olabildiği her alanda -yasalar önünde eşitliği geliştirecek, hukukun üstünlüğüne dayalı sosyal politikalar oluşturulmalı, uygulanmaları için topyekün bir çaba ortaya konmalıdır.

Kişisel düşüncelerimden ibaret önerilerimi siz kıymetli katılımcılara izah etmeye çalıştım. Kadın- Erkek fırsat eşitliğinin tam anlamıyla vücud bulduğu bir Türkiye'de buluşmak temennisiyle dinleme nezaketini gösteren kıymetli kadınlara teşekkür eder, saygılarımla selamlarım.

Hatice Betülay HİMOĞLU
Türk Kadın Hareketi Derneği
Denetleme Kurulu Başkanı

Oturum Başkanı Öğr. Gör. Sema Sancak'ın Sosyal Medya Ve Kitle İletişim Araçlarında Kadınlara Yönelik Duyarlılık, Kadın Erkek Fırsat Eşitliğinin Geliştirilmesi İçin Öneriler Oturumu Kapanış Konuşması

"Sosyal Medya ve Kitle İletişim Araçlarında Kadınlara Yönelik Duyarlılık - Kadın Erkek Fırsat Eşitliğinin Geliştirilmesi için Öneriler" konusunda sunumlar yapılmıştır.

Sosyal medya bir toplumda bilgi akışını sağlayan, çeşitli konularda haber veren bazen eğlenceli bazen sanatsal konularda akış sağlayan önemli bir araçtır. Sosyal medya günümüzde gündemi belirleyen olmazsa olmaz denecek kadar hayatın içinde yer alan bir araçtır. Aslında bu konu farklı birçok yönden ele alınabilir. Medyada çalışanlar arasında kadın erkek oranında eşitlikçi bir yaklaşım var mıdır? ya da medya çalışanlarının konuları ele alış biçimlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun davranılmakta mıdır? Bu yönüyle, medya özellikle kadın erkek eşitliği konusunda cinsiyetçi söylemleri sürdürülebilir olduğundan sorunlu bir alan oluşturmaktadır ve insanlar medyadan kolayca etkilenmektedir.

Bu oturumda, Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı temsilcisi konuyla ilgili önemli bilgiler verdi. Kadın Erkek Fırsat Eşitliğinin geliştirilmesine yönelik önerileri oldu. Kadın erkek ayırımı yapmayan ülkelerin daha başarılı olduğunu ancak bazı ülkelerde kadının söz hakkının elinden alındığına dikkat çekti. Azerbaycan'da devletin kadınlara sunduğu imkanlar sayesinde iyi durumda olduğunu, kadın hakları konusunda imzalanan kanunların etkisinin büyük olduğunu belirtmiştir. Ayrıca devlet başkanının eşi Mihriman hanımın Azerbaycan'ın büyük ruhu olduğunu ve bu konuda örnek teşkil ettiğini, kadın hakim ve öğretmenlerin her alanda olduğunu, bunun da devletin kadınların tahsiline verdiği önemden kaynaklandığını dile getirmiştir. Kızlara tahsil vermenin her açıdan önemli olduğunu belirterek cemiyete yararlı bireyler kazandırdığı gibi topluma yararlı çocuklar yetiştirmenin de önemine vurgu yapmıştır. Yüksek tahsil vermenin çok kıymetli olduğunu, çünkü erken evliliği önlediği gibi kadınların toplumda yer almalarını sağlayan önemli bir yapıyı oluşturduğunu ifade etmiştir.

Türk dünyasının anaları birleşsin yüksek dünya görüşlü kadınlar yetişsin diyerek eğitimin önemine dikkat çekmiştir.

Türkiye'den Türk Kadın Hareketi Derneğinin temsilcisi, sosyal medyanın doğru ve etkin bir şekilde kullanılmasının faydalı ve sosyalleşme konusunda önemli bir alan olduğunu belirtmiştir. Sosyal medya ile görünür olmanın öneminden bahsederken benlik algısının da sosyal medya üzerinden oluşturulduğunu ifade etmiştir. İnsanın bazen ünlü olmak, bazen de haber almak için sosyal medyayı kullandığını, hatta zaman zaman agresif kullanarak kırıcı olabildiğini belirtmiştir.

Medyanın iyi taraflarının olduğu gibi kötü tarafının da olduğunu belirterek, profiliniz, ev adresiniz, tatiliniz, gittiğiniz yerlerin paylaşımı gibi birçok bilginin sizi hedef haline getirebileceğini ve daha sonra insanları üzen paylaşımların ortaya çıkabileceğini ifade etmiştir. Sosyal medya da reklam ve ticari paylaşımlarda kadınların çok kullanıldığını ve bu durumun kadınları metalaştırdığını söylemiştir. Kadınların sosyal medyayı erkeklerden daha çok hatta aynı anda birkaç uygulamayı kullandıkları gibi e- ticareti de yaygınlaştırdıklarını dile getirmiştir.

Sosyal medya ile insanların komin yaşama geri döndüğünü, İnsanların yaptıkları her şeyi paylaştıklarından dolayı anında herkesin her şeyden haberi olduğunu, özel günlerini, iş yerlerini, yemek için gittikleri restorantı, yediği yemeği, yattığını, kalktığını sürekli paylaştıklarını belirtmiştir.

Medyanın kötü yanlarından birinin de kadın erkek algısını değiştirmeye çalışması olduğunu ifade etmiş ve kadınların sıfır beden, erkeklerin ise kaslı, boylu poslu olması lanse edilerek, cılız erkeğe yaşama şansı bırakmadığı gibi 3 doğum yapmış bir annenin de bu olumsuzluktan nasibini aldığını belirtmiştir. Bir başka konu ise, son yıllarda şiddetin türlerine yeni bir şiddet türünün eklendiğini, dijital şiddetin sosyal medyada hızla artış gösterdiğini ve İnsanların birbirlerine kötülüğü bu mecradan yapmaya başladığını belirtmiştir. Bu platformda tehditlerin boyutlarının çok arttığını ve dijital şiddetten kadınların erkeklerden daha çok etkilendiğine dikkat çekmiştir. Özellikle eşiyle, flörtüyle veya en yakınlarıyla, birlikte çektirdikleri biraz cinsel içerikli fotoğrafların tehdit unsuru olarak kullanıldığını, ısrarlı takip, mesaj ve yazışmalardan da kadınların olumsuz olarak etkilendiklerini söylemiştir.

Türk Kadın Hareketi Derneğinden başka bir konuşmacı ise, cinsiyetçiliğin aslında toplumsal cinsiyet olduğunu, ülkemizde bunun yaygın olduğunu, kadınların fırsat eşitliğinden yeterince faydalanamadığını açıkça ifade etmiştir. Fırsat eşitliğinin, fırsatları kullanmada, hizmete ulaşmada, karar mekanizmasında, istihdamda, eğitimde kullanılmasının ne denli önemli olduğunu belirtmiştir. Mesleklerin cinsiyeti olduğunu, yaygın olarak ülkemizde de görüldüğünü, aslında kadınların her mesleği başarı ile yapabileceğini ve toplumsal cinsiyet rolünden kaynaklanan sorunların ortadan kaldırılması gerektiğini söylemiştir. Kadınların sendikada yeterince yer almadığını özellikle yönetim kadrolarında yer almayışlarının cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle olduğunu da ifade etmiştir.

Sonuç olarak; kadınların hem bizim ülkemizde hem de Türk dünyasındaki çeşitli ülkelerde birçok sorunla mücadele ettiklerini, ancak son yıllarda ülke genelindeki zihinsel dönüşümlerle bir takım hakların devlet tarafından verildiğini ve devletlerin uluslararası sözleşmelerden etkilendiğini söylemek mümkündür. Dünyanın her yerinde kadınlar ataerkil yapının getirdiği olumsuzlukları yaşamaktadır. Bu olumsuzluklar sosyal medyada, kadın istihdamında, karar mekanizmasında, üst düzey yönetimde, eğitimde ve daha birçok alanda varlığını hala sürdürmektedir.

Yine de kadınlar olarak umudumuzu yitirmeden çok çalışarak ve kendimizi geliştirerek hem kamusal alanda hem de ev hayatında başarılara imza atmak mümkündür. Bu konuda ülkelerin birbirinden olumlu yönde etkilendiği de görülmektedir. Yapılan bu kurultayda olduğu gibi ülkeler arasında fikir alışverişinin sağlanması, kadının güçlenmesine olumlu katkılar sunmuştur. Türk Dünyasında Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın konulu kurultaya yüzlerce kadın katılarak birbirlerinden olumlu yönde etkilenmiş ve kendilerini geliştirerek oldukça başarılı bir kurultay geçirmişlerdir. Katılımcılardan gelen olumlu geri dönüşler bunu açıkça göstermektedir.

Öğr. Gör. Sema SANCAK
Van 100.Yıl Üniversitesi

4. OTURUM

Geleceğin Türk Dünyasında Kadının Yeri
Geleceğin Dünyasında Kadına Biçilen Görevi

Oturum Başkanı:
Prof. Dr. Yonca İLDEŞ
(Hacettepe Üniversitesi)

Konuşmacılar:
İlahe TALIBOVA
(Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı)

Leman ŞERİFOVA
(Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı)

Nedva HALİL İBRAHİM
(Irak Türkmen Eğitimciler Öğretmen Örgütü)

Mine BAYRAM
(Türk Kadın Hareketi Derneği)

Geleceyin Türk Dünyasında Kadının Yeri

Türk qadınının gələcəyin dünyasında yerinə keçməmişdən əvvəl hamınızın diqqətini keçmişə, tarixə çəkmək istəyirəm. Belə ki, keçmişi bilmədən, ondan dərs çıxarmadan hər hansı bir gələcəkdən danışmaq mənasızdır. Söhbət isə qadından və xüsusən də türk qadınından gedirsə, demək, bu bizim özümüzlə və birbaşa gələcək amalımız olan Turanla bağlıdır.

Öncəliklə onu qeyd etmək istərdim ki, ailə bu gün olduğu kimi qədim türklərdə də önəmli və önəmli olduğu qədər də dəyərlidir. Türklərdə ailənin təməlini qadın təşkil edir. Türk qadını ailəsində söz sahibi olmuş və ərinə, igidinə daima dəstək olmuşdur. Bu, hələ miladdan öncə də belə idi. Avropada, Afrikada, Ərəbistanda qadınlar kölə kimi satılsa da, türk qadını daima hürr, azad olmuşdur. Qədim türklərdə qadın ailədə söz sahibi olduğu qədər siyasi və iqtisadi əlaqələrdə, dövlətin idarəsində də söz sahibi olmuşdur. Qadınlar gözəl qılınc oynadar, at minər və güləşərdilər. Qadınlar savaşda da iştirak edərdi. İndi bunu oxuyanların çoxu mənim irqimi övdüyümü zənn edəcəklər, amma bu, gerçəkdir və bu gerçəkləri mən sizə tarixi qaynaqlarla bildirəcəyəm.

Qədim Türk atalar sözündə belə deyilir: "Birinci zənginlik sağlıq, ikinci zənginlik yaxşı qadındır". Türklər qadına yüksək dəyər verir demişdik və bunu qədim türklərin tək evlilik etməsində də görürük. Yəni bir qadınla evli olduqları zaman ikinci bir qadın almazlardı. Hun tükləri dönəmindən başlayaraq qadın kişi ayrımı edilməzdi. Hunlarda qadını kişinin tamamlayıcısı sayılır və qadınsız heç bir şey edilməzdi. Hətta elə ki, Xaqanın əmirnamələrində "Xaqan buyurur" ifadəsi yalnız yer alırdısa və Xaqanın Xatununu, yəni xanımının adı qeyd edilməsə, o, əmirnamə keçərli olmazdı, qəbul edilməzdi. Yabancı ölkələrin elçiləri yalnız xaqanın hüzuruna çıxmazdılar. Elçilərin qəbulu əsnasında xatunun da xaqanın yanında olması mütləq idi

Bəzən də xatunlar tək başına elçiləri qəbul edirdilər. Örnək olaraq Avropa Hun ölkəsinə gələn elçilər Atillanın xanımı Arıq Han tərəfindən qəbul edilir və dövlət işləri ilə əlaqədar görüşürdülər. Qəbul törənlərində, ziyafətlərdə,

şölənlərdə xatun xaqanın sol tərəfində otururdu. Siyasi və idarə görüşləri dinləyər və fikirlərini söyləyərdi. Türkiyəli yazar Gökalp bu mövzunu belə qeyd edir: "Əski irqlərin heç biri türklər qədər qadına haqq verməmiş və sayqı göstərməmişdir"

Asiya Türklərində Göktürklərin tarixi və yaşamları ilə əlaqədar ən önəmli qaynaq Orhun kitabələridir. VII yüz ildən başlayaraq Orhun Kitabələrində dövlət işlərini bilən "Katunlardan" yəni xatunlardan söz edilir. Orhun kitabələridə də Xaqan və Xatun buyurur sözləri ilə başlayır. İslamdan öncə də Türk qadınlarına verilən önəmlə əlaqədar çox mənbələr var, bunlardan biri də hələ İslamdan öncə İtil (Volqa) bulqarlarını səyahət edən İbni Fadlan öz əsərində türk toplumunda qadının yerinin heyrətləndirici olduğunu etiraf etməkdə və heyrətləndiyini gizlətməməkdədir. Fadlan xatunun hökümdarın yanında oturduğunu, bunun türklərin adəti olduğunu qeyd edir. Türk qadınının əsla kişilərdən qaçmadığını qeyd edir. Başqa bir ərəb səyyahı İbn Batu belə yazır: "Burda qəribə bir hala şahid oldum ki, o da Türklərin qadınlarına göstərdiyi hörmətdir. Burda qadınların qiyməti və dərəcəsi kişilərdən daha üstündür".

Farslarda qadın kişiyə itaət etməyə məcbur edilirdi. Bir kişinin birdən çox qadınla evlənməsi normal idi. Qan bağlılığının nigaha mane olmaması səbəbi ilə Sasani İranında farslar anaları və bacıları ilə nigaha girə bilirdilər, hətta buna təşviq edilirdi. Cahiliyyə ərəblərin də qız uşağı diri-diri gömülməsi bir gərçəkdir. Qız uşağına sahib olmaq şərəfsizlik hesab edilirdi.

Azərbaycan Türk Oğuz yurdudur və biz qədim tarixə malik olan Oğuz Türkləriyik. Biz Türklərin tarixində qadın, xatun və ya xanım dəyərli və əvəz olunmazdır. Dünya tarixinin səhifələrini aramla incələsək türklər qədər qadına dəyər verən, qadını ucaldan ikinci bir millətin olmadığını açıq aydın görərik.

Hətta dünyada öz demokratiya əsasları ilə öyünən Amerika Birləşmiş Ştatlarında belə qadınlara aktiv seçki hüququ 1920-ci ildə ABŞ Konstitusiyasına 19-cu dəyişikliklə verilməsi qərara alındı və bir il sonra qanunverici orqan tərəfindən ratifikasiya olundu. Bu, ABŞ-ın Müstəqillik Bəyannaməsindən nə az nə çox düz yüz otuz il sonra baş verdi. Əlbəttə, burada söhbət təkcə ağ dərili qadınların aktiv seçki hüququndan gedirdi və qaradərililər bundan onilliklər sonra fundamental siyasi hüquqlarına qovuşdular. Müqayisə üçün demək istəyirəm ki, İslam və Türk Dünyasında Krım Xalq Cümhuriyyəti 1917-ci ildə, Yaxın Şərqdə isə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 1918-ci ildə qadının seçki hüququnu tanımışdır.

Qadınların təhsilli olması çox vacibdir, çünki qadın şüurlanarsa, toplum şüurlanar. Qadın irəli gedərsə, toplum da irəli gedər.

Mən demirəm, sırf bərabərliyi təmin etmək üçün illa hər qadın ictimai-siyasi həyatda öndə olmalıdır. Xeyr. Əgər qadın savadlıdırsa, əgər qadının intellekti,onun dünyagörüşü, qabiliyyəti millətini təmsil etməyə yetirsə, o zaman o qadının cəmiyyətin ictimai-siyasi sferasında yer almaq haqqı vardır. Yəni potensial kimdədirsə, öncəlik onda olmalıdır. Bunun üçün də potensiallı qadınları yetişdirmək və cəmiyyətə qazandırmaq lazımdır.

İndi əminliklə hər zaman Türk milləti qədər qadına dəyər verən ikinci bir millətin olmadığını çəkinmədən yenidən qeyd edə bilərik.

Büyük işlər görmək və Türk Dünyasına layiqli xidmət edə bilmək üçün Türk Dünyasından olan bütün aktiv qadınların hamısının köməyinə ehtiyacımız var.

İlahe TALIBOVA
Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı
Talıbova İlahə – Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi
Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri

Geleceyin Dünyasında Kadına Biçilen Rol

Cəmiyyətin qadınlara verdiyi rollar, qadınlara aid sosial-mədəni təriflər, kodlar ailə və cəmiyyət tərəfindən formalaşır. Qadın tarixin müxtəlif mərhələlərində cəmiyyətdə təkcə bioloji varlıq kimi mövcud olmaq sərhədini aşaraq ictimai status qazanıb, sosial varlıq kimi müxtəlif funksiyaları icra edərək tərəqqiyə gedən yolda töhfələr verib. Cəmiyyətin davamlı inkişafı və tərəqqisi əhalinin yarısını təşkil edən qadınların həyatın bütün sahələrində, təhsildən tutmuş siyasətə qədər fəal iştirakı, qərar qəbul edən orqanlarda iştirakı ilə mümkündür. Hər birimizə məlumdur ki, sosial inkişafın qarşısındakı ən böyük maneə gender bərabərsizliyidir. Bəzən bu balanssızlıq qanunlara, ənənələrə və ya inanc sistemlərinə aid edilir. Bununla belə, qadınlar hər sektorda çox uğurlu, məhsuldar, uzaqgörən və aparıcı rollar oynaya bilərlər. İş həyatında qadın və kişi bərabərliyi bütün dünyanın, o cümlədən inkişaf etmiş iqtisadiyyatların mövzusudur. Bunun əsas səbəbi sosial əzbərləmə və aradan qaldırılmalı olan məcburiyyətlərdir. İqtisadi həyatda və iş dünyasında qadınların güclənməsi bu gün bəşəriyyətin ən mühüm gündəm mövzularından biridir. Son illərdə gender bərabərliyi yalnız qadınların mübarizəsi deyil, insan hüququ olduğu üçün daha geniş bir seqment tərəfindən qəbul olunmağa başlayıb. Qadınlar iş həyatında getdikcə daha çox söz sahibinə çevrilir və şirkətlərinin istiqamətlərinin müəyyən edilməsində fəal rol oynayırlar. Çoxsaylı bacarıqlara malik qadınların sayəsində iş yerlərində müxtəliflik artır, fərqli baxışlar və effektiv biznes üsulları ortaya çıxır. Gələcəyin dünyasında qadının rolunu artırması üçün onların xarici faktorlardan asılı olmayaraq öz daxili güclərinə diqqət yetirmələri, öz qorxularını bir kənara qoyub lazımi əzm və mübarizə ruhunu nümayiş etdirdikdə şərtlərin bərabər olduğuna inanmaları çox vacibdir. İş dünyasının əsas gündəminin dəyər yaratmaq olduğunu nəzərə alaraq dəyər yaratmağa və varlıqlarını cəsarətlə göstərməyə yönəltməlidirlər. Qadınların nəyə qadir olduqlarını bilmələrini, qərəzlərdən uzaq bərabər imkan yaratmalarını və şərtlər bərabər olduqda müsbət ayrı-seçkilik etmələrini sosial inkişaf üçün son dərəcə kritik hesab edirəm. Daha güclü cəmiyyət üçün qadınların məşğulluq nisbətini yuxarıya doğru dəyişməli və bu inkişafı sürətləndirməliyik. Çünki qadınların iş

qüvvəsində iştirakı cəmiyyətlərin iqtisadi və sosial həyatının davamlılığı üçün bir zərurətdir. Bundan yola çıxaraq deyə bilərik ki, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə arzu olunan rifah səviyyəsinə çatmağın yolu həyatın bütün sahələrində qadınların olmasından keçir. Qadınların məşğulluğunu artırmaq, qeydiyyatdan keçməyən qadın işçilərini azaltmaq və qadınların iş həyatında daha çox iştirakını təmin etmək üçün karyera dəstəyi lazımdır. İş həyatına yeni başlayan qadınlara məqsədlərinə diqqət yetirməkdən heç vaxt əl çəkməmələrini tövsiyə edirəm. Fərqlilik yaratmaq üçün yola çıxsınlar və səfər zamanı ayaqlarına ilişən daşların üstündən büdrəməkdən qorxmasınlar. Məşhur lider Nelson Mandelanın dediyi kimi, "Həyatda ən böyük izzət heç vaxt yıxılmamaqda deyil, hər yıxılanda ayağa qalxmaqdadır".

Hazırda bütün türkdilli ölkələrdə qadınların cəmiyyət və dövlət həyatında rolu müşahidə olunmaqdadır. Azərbaycan nümayəndəsi olaraq xüsusilə qeyd etməliyəm ki, Azərbaycan hələ bir əsr öncə Qərb ölkələrinin bir çoxundan əvvəl qadınlara səsvermə hüququ verən dövlət olub. Ölkəmizdə qadınlarla iş sahəsində və gender bərabərliyinin təmin olunmasında uğurlu işlər və nəticələr əldə olunub.

Bu gün qadınlarımızın müxtəlif dövlət strukturlarında çalışması zərif cinsin nümayəndələrinə göstərilən diqqət və qayğının, böyük etimadın bariz nümunəsi kimi qiymətləndirilir. Amma bütün bunlara baxmayaraq, qadınlarımız

dünyamızın bütün strukturlarında, ictimai-siyasi proseslərdə, mədəni-kütləvi tədbirlərdə daha aktiv, fəal iştirak etməklə geniş imkanlar əldə etməyi düşünürlər. Gələcəkdə qadınların rolunun artırılması məqsədinə nail olmaq üçün nə etməliyik, qarşımızda hansı öhdəliklər var? Əlbəttə ki, ilk növbədə biz dünyanı daha ədalətli və bərabərhüquqlu cəmiyyətə çevirən ciddi dəyişikliklərin həyata keçirilməsi üzərində birgə işləməliyik. Qadınlar və qızların təhsilə, səhiyyə xidmətlərinə, layiqli işə bərabər çıxış imkanlarının və siyasi-iqtisadi qərarların qəbulu proseslərində iştiraklarının təmin olunması dayanıqlı iqtisadiyyatı canlandıracaq və cəmiyyətə və insanlığa böyük fayda gətirəcəkdir.

Müasir dünyamızda istənilən cəmiyyətin sürətli inkişafının təmin edilməsinin kökündə duran əsas məqamlardan biri tək güclü yox, həm də zərif cinsin nümayəndələrinin ictimai fəallıq dərəcəsindən və bunun üçün yaradılan şəraitdən bilavasitə asılıdır. Bəşər tarixi sübut edir ki, tərəqqisində qadınların da rol oynadıqları cəmiyyətin inkişaf dərəcəsi daha sivilizasiyalı,

modern, sürətli xarakterə malikdir. Ümumiyyətlə isə, onu qeyd edim ki, qadınların istənilən prosesdə aktiv iştirakını təmin etmək üçün ona stimulverici bir ruh lazımdır. Əgər qadında bu stimul varsa, o daha çox geniş, əhatəli fəaliyyətlə məşğul olacaq. Milli-mənəvi dəyərlərimizdən, əxlaqi keyfiyyətlərimizdən bəhs edərkən qadınların üzərinə düşən böyük yükü, təbii ki, anlamaq çox çətindir. Çünki istənilən bir qadın çalışdığı sahədə mənsub olduğu ailənin mədəni keyfiyyətlərini, demək olar ki, qorumaqla məşğuldur. Digər bir tərəfdən, zərif cinsin nümayəndələrinin müxtəlif sahələrdə aktiv fəaliyyətinin təmin edilməsi də onlara verilən stimulla bağlıdır.

Son olaraq qeyd edim ki, gələcəyin elm və texnologiya dünyasında xanımların daha vacib rol almalarını arzu edirəm.

Konfransın fəaliyyətinə uğurlar arzu edirəm!

Leman ŞERİFOVA
Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı
Şərifova Ləman – Bakı Mühəndislik Universiteti
Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin Sədri

Zulüm Gören Türk İllerinde Kadın

Sayın başkan, değerli katılımcılar, değerli hocalarım, değerli gazeteçiler ve sosyal midyada çalışanlar hepinize güzelim Kerkük'ten Irak Türkmen eğitimcileri, örgütü adına kucak dolusuna selam getirdim...

Tabii bugün hanımefendiler, beyefendiler diyemiyorum Sadece Hanım kardeşlerim Diyemiyorum. Sadece hanım kardeşlerim diyorum. Sizleri en kalbi dugularımla sevgiyle. Saygıyla, muhabbetle selamlıyorum. Bu kurultayı düzenleyen ve buna vesile olan, emeği olan, katkısı olan tüm kardeşlerimize teşekkürlerimi iletiyorum .

Değerli kardeşlerim ;

Bugün yakın çevremiz başta olmak üzere, dünyanın pek çok yerinde çok büyük acılar yaşanıyor, çok büyük. yıkımlar yaşanıyor. Savaşlar sonucu gerek ülkemizde olsun gerek diğer komşu ülkelerde olsun insanlar kendi ülkesinin terk etmek zorunda kaldı, aileler dağıldı, Ocaklar yıkıldı, insanlar mağdur oldu. Tüm bu felaketlerin yükünü en çok sırtlalanlar ve sırtla yanlar hiç şüphesiz kadınlar. Ayrımcılığa karşı mücadele ederken diğer yanda ayırım gözetilmeksiniz insan hayatı ve insan onuru hunu ça, alçaka, çiğneniyor Avrupa'daki,Amerika'daki kadında, Suriye'deki, Irak'taki, Türkiye'deki kadın değil mi? Psikoloji taciz yapmak suçda, evini, köyünü, mahallesini bombalarla başına yıkarak, Kaıdını öldürmek, mağdur etmek suç değil mi? Kadının önce yaşama hakkına saygı duyulmalı. Önce kendi kültürel ve sosyal hayat alanı içinde kadının O sürdüğü mücadeleyle destek vermeyen, kusura bakmasın, boş konuşuyor.

Hayatı her an tahdit altında olan evi başına yıkılmış bulunan veya her han bu tehlikeyle yaşayan aile fertlerinin her birinin geleceğiyle ilgili eşinde duyan bir kadına, siz kadınlar Günü›nü anlatamazsınız. Çünkü o kadın her varlık yokluk mücadelesi içinde . O kadın kendisiyle verilmesini, Çiçek uzatılmasını Istemiyor, o kadın her şeyden önce huzur istiyor, güven istiyor, yaşama hakkına saygı gösterilmesini istiyor.

Kadınlara seçme ve seçilme hakkı, çalışma hakkı ve genel insan hakları kapsımında yer alan tüm haklara noksansız erişme olanlığı yakalayan Türk kadınının geleceğimiz noktadaki durumu tabi ki kabul edilmez. Burada bir yanlışlık olmalı ve derhal düzeltilmelidir. Kadın ve erkeğin, fizik ve tabi farklıkları dışında eşit olarak yaratılmıştır. Bir kul olarak farkılıkar ancak fizik yani cinsiyet farklılığıdır.

Ülkemizdeki, Türkiye›de ve dünyada kadın erkek eşitliğinde yaşanan sorunlar için gözüm yasal düzenlenmektedir ve bunun yanında bir eğitim sorundur. Eğittim demişken birazda kadının çalışma hayatındaki haklarına değinelim.

Daha önce evinin dışında yer almamış, ancak Çalışma hayatına girince artık ailesinden başka insanlar için üreten kadın elbette ki o dönemin kafa yapısınca kolay kabullenilmedi. Ancak savaşlar neticesinde artık bir ekonomik zorunduluk hâline gelince çalışan kadının toplumda yer edinişi ivme kazandı. Başlangıçta çalışan kadın tepki gösteren Zihniyet, bu sefer meslekleri" kadın işi " ve "erkekişi " olarak ayırmakta gecikmedi. Ancak kadının iş gücüne katılımı ekonomik ve sosyal yaşamına sürdürülebilirliği açısından bir gereklilik Türkiye gibi gelişen ülkelerde istenilen refah düzeyin ulaşmaının yolu sadece ve sadece kadının hayatını her alanına dâhil olmasından geçiyor. Dünya genelinde var olan ekonomik krizler ve adaltetsiz büyüme kadınların iş hayatına katkı sağlamasıyla güçlübilecek.

Ekonomik kalkınmanın temel taşlarından olan toplumsal cinsiyet eşitliğini sadece ülkelerin değil, küresel ekonomininde iyileştirilmesi için atılması gereken ilk adım . Tabii ki bir anda değiştirebileceğimiz eşitliği hemen sağlayabileceğimiz bir durum yok karşımızda. Değişime önce kendimizden başlamalı, dilimiz yerleşen kalıplardan, bilinç altıımıza yerleşen ön yargılardan kurtulmalı, kadın ve kız çocuklarının güçlendirmek ve eğitmek için yapılan sosyal sorumluluk odaklı projelerde yer almalıyız. Tablonun son yıllarda daha fazla değişmesini umarak öngürleriyle bizi her zaman etkilemiş ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözünü bir kez daha hatırlamak ve sözünü son vermek istiyorum " insan topluluğu kadın ve erkek denilen iki cins insandan mürekeptir . kabil midir ki, bu kütlenen bir parçasını ilerletilim, Ötekini ihmal edilm de külenin bütülüğü ilerleye belirlesin? Mümkün müdür ki bir cisim yarsı toprağa zincirlere bağlı kaldikça öleki kısımı göklerle yükselebilsin?"

İslamiyet Öncesi Arap toplumuna baktığımızda da kadının durumunu ne kadar vahim olduğunu görebiliriz . Öyle ki O dönemde kız evlat büyük bir utunaç kaynağıdı ve bir çok kişi doğan kız evlatlarının diri diri toprağa gömüyordu .Türk toplumunda böyle ilkel davranış hiç yaşanmadıysa da kadının zaman içinde değersizleşliği herkesin malumudur . Ancak osmanlı Devletinin yıkılışından sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti ,kadınlara yeni hakları da beraberinde getirdi . Örneğin Seçme ve Seçilme hakkı tüm kadınlara datanında . Toplum içindeki Yerinin iyileşmesi konusunda yeni çalışmalar yapıldı. Maalesef günümüzde bile kadına yeterli kadar değer verilmemektedir Ataerkil bir toplum olan ülkemizin büyük bir kesiminde kadınlar hala evinde oturan çoçuk yetiştiren ev temizliği yapan insanlar olarak görümektedir . Bir çok erkek tarafından Cinsal bir obje olarak görülmekte ve kendilerine hor bakılmaktadır. Neredeyse her gün Yaşanan kadın Cinayetleri bunun en büyük göstegelerindendir. Durum öyle bir hal almış ki artık kadınlarımız bile durumu kabulenmiş . ve kız evlat farklı bakmaktadır .

Örneğin sokaklardan evine gelmeyen erkek Çocuğunun ses çıkmasını bile kabul etmemektedir . Veya hala kız çocuklarının okumaması gerektiğin inanan kadınlar bulunmaktadır.

Kadınlar, toplumun en önemli bireyleridir. Onlar kormak, hak ettikleri değeri vermek hepmizin görevidir onlar kız bizimen Sevdiğimiz annelermiz, eşlerimiz kardeşlerimizdir Dünyada en çok Savdiğimiz insan, Yani annemiz bir kadın iken, kadınlara değer vermemek akıl erdirilecek bir şey değildir .

"Saygılar"

Nedva HALİL İBRAHİM
Irak Türkmen Eğitimciler Öğretmen Örgütü Temsilcisi

"Geleceğin Dünyasında Kadına Biçilen Görev"

Kadın, Türk kültürünün tarihi dönemlerinde hem kendi hem de karşılaştıkları farklı kültürel çevreyle konumu ve değeri değişkendir. Değişime rağmen Türk kadını her daim daha çok mücadeleci, güçlü ve karakterli olmasıyla öne çıkmaktadır.

Gelecekteki Türk Kadının anlatmak için geçmişteki Türk Kadınını hatırlamak gerekir diye düşünüyorum ..

Eski Türk kültüründe kadın oldukça büyük öneme sahiptir. Kadın ve erkek birbirinden ayırt edilmemektedir. Nitekim konu, çocuklar bakımından ele alındığında kız çocuk ile erkek çocuk arasında farkın olmadığı; kız babası olmak isteyen ve bunun için Oğuz beylerinin duasını isteyen kişilerin olduğu bilinmektedir (Gökalp, 1989: 26). Bu dönemde atlı-göçebe yaşam şekliyle var olan toplumsal yapıda kadın, erkekten farksız değildir. Kadın, o dönemin toplumsal yapısını öne çıkaran destan ve efsanelerde erkek gibi ata binmekte, ok atıp kılıç kullanmakta, gerektiğinde düşmanla savaşmaktadır. Böylece ideal erkek tipi olarak alp tipine benzemektedir. Bu eserlerde kadın algısı, yerleşik yaşam şekline geçen toplumun yarattığı kadın algısı gibi aşk ve hazzın merkezi olarak bulunmamaktadır (Kadın Ansiklopedisi, 1984: 403). Görülmektedir ki kadim Türk kültüründe kadın, canlı ve güçlü bir konumda yer almaktadır. Kadın; hatun olarak devlet yönetiminde hakanın yanında bulunmasıyla, hakanın savaşa gittiğinde devleti yönetmesiyle, şölen ve kurultay gibi toplantılara hakanla birlikte katılmasıyla ne kadar önemli bir konumda olduğunu ortaya koymaktadır.

Kadim Türk kültüründe kadının dışa dönük ve güçlü olması bilhassa Dede Korkut Hikâyelerinde görülebilmektedir. Nitekim kadının tasvir edilişi hem fiziki özelliği hem de verilen değeri ile ortaya çıkmaktadır.

"Beri gelsene başım bahtı, evim tahtı,
Evden çıkıp yürüyende selvi boylum,
Kurulu yaya benzer çatma kaşlım,

İkiz badem sığmayan dar ağızlım,
Güz elmasına benzer al yanaklım,
Kadınım, direğim, döleğim"(Gökyay, 1976: 3).

Kadının evin tahtı, direği gibi betimlemelerle güçlü bir şekilde yer almasının yanı sıra evlenilecek kadında aranan özelliklerin sıralanması da Dede Korkut Hikâyelerinde dikkat çekmektedir. Bu bağlamda anlatılan hikâyelerden biri olan Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı'nın eş seçiminde kadının yiğit ve hareketli olarak istenmesi önemlidir. Kan Turalı'nın, eş adayında kendinden önce ata binmiş olması ve düşmana eline kendi varmadan kadının gidip baş getirmesi (Gökyay, 1976: 133) gerektiği ifade edilerek yiğit bir kadının eş olarak kabul edileceği görülmektedir.

Dede Korkut'ta kadın karakterlerin özelliklerinden hareketle kadınları üç tipte tasnif edilebilmektedir. Bunlar; ideal eş ve anne tipi, ideal sevgili tipi, yardımcı tipi olarak yer almaktadır. İdeal eş ve anne tipi olarak yer alan kadın; eşine akıl veren, ailenin birliğini ve devamlılığını sağlayan, eşinden daha çok çaba gösteren bir özelliğe sahipken anne olarak ise çocuklarını koruyan ve iyi bir gelecek sağlamak için eşleri kadar mücadele eden bir tip olarak değerlendirilmektedir. Bu özelliklere istinaden ideal eş ve anne tipindeki kadınlar, alp tipi olarak görülebilmekte ve aktif olarak bulundukları toplumsal yapıda yer alabilmektedir. İdeal eş ve anne tipiyle birlikte bir başla alp tipi olarak ele alınabilecek kadın tipi ideal sevgili tipidir. Selcen Hatun ve Banu Çiçek karakteri örnek teşkil ettiği gibi bu kadınlar; evlenecekleri erkeklerin sadece güzellik değil, yetenekli ve akıllı olmaları üzerine de dikkat etmelerini isteyen ve erkeğe sadık olan, aynı zamanda onlarla eşit bir konumda gören tipler olarak bulunmaktadır. Bilhassa bu kadın tipleri, kadının toplumda erkek kadar önemli ve seçici olduğunu da vurgulamaktadır. Yardımcı tiplerde ise eş, anne, sevgili ve genel yardımcı karakterler olarak ana kahramana destek olmaktadır. Yardımcı tipler görev olarak cariye, kardeş gibi konumlar üstlenen ama olaylarda pasif olan ve tam olarak tasvir edilmemiş kadın tipleridir (Ekici, 4-12). Bununla birlikte kadın, tek eştir ve Türk töresinde aileyi kuran asli bir göreve sahiptir (Tural, 1998: 79). Nitekim Dede Korkut Hikâyelerinde kadınlar; aktif olarak yer almakta, Kan Turalı ve Selcen Hatun ile Bamsı Beyrek- Banu Çiçek çiftlerinde olduğu gibi eş seçebilmekte ve savaşabilmekte, tek eşli evlilik anlayışıyla ailenin kurucusu olabilmekte, hem bir anne hem de bir eş olarak yol gösterici, koruyucu olarak görülmektedir.

Genel olarak ele alındığında kadın, ilk olarak avcı toplayıcı kültür ortamında oyun ve eğlenceyle meşgulken atlı göçebe kültür ortamında toplumun içinde daha hareketli bir biçimde görülmektedir. Yerleşik yaşama geçince ise kadın, bir önceki kültür ortamına göre daha pasif ve yaşam tarzına göre de daha durgun yer almaktadır. Böylece toplumun bir üyesi olan kadın, toplumsal yapının değişkenliği içerisinde yer alarak işbölümüne de dâhil edilmiş; ancak konumu pek farksız olmamıştır. Nitekim yapılan işbölümü kültürel değerler ve sosyal kabulleri de şekillendirmektedir. Bunun sonucunda erkek, dış dünyayı üstlenmiş; kadına ise ev içini kapsayan aile ilişkilerini düzenleme gibi görevler verilmiş ve kadınının kendini geliştirme, kanıtlama ve üretme özellikleri engellenmiştir. Bu durum kadının anne ve eş görevleri birincil sorumluluk alanı yaratırken hayatın diğer alanlarında ya ikincil konumda yer almasına ya da hiçbir şekilde var olamamasına neden olmuştur (Günay, 2000: 4). Kadın, toplumsal yapının değişkenliğiyle oluşan kültür ortamında anne ve eş gibi üstlendiği görevlerle her ne kadar toplum içinde önemli yere sahip olsa da erkeğin gölgesinde kalmıştır.

Kadının ikincil konumda yer alması, yaşam tarzının oluşturduğu toplumsal yapının yanı sıra farklı kültürel çevrelerin tesirine girildiği zamanda devam etmektedir. İslam inancında Kuran ve sahih hadislere göz önüne bulundurulduğunda kadının ve erkeğin ayrımına dair bilgiler bulunmasa da kadına bakış algısındaki olumsuzluk, Arap- Fars ve Hint kültüründen aktarılan bilgiler nedeniyle kaynaklanmaktadır. Her ne kadar Kuran ve sahih hadislerde kadın erkekten aşağı görülmese de İslami dönemde kadının küçümsenmesi, eş ve anne görevlerinden başka bir eylemin verilememesinin nedeni, Müslümanlığın İslamiyet öncesi birçok kabul ve pratikleriyle beraber Arap- Fars ve Türk kültürünün harmanlanmış pratikleriyle öğretilmesinden ileri gelmektedir. Bununla birlikte toplum, hiç sorgulamadan inanç, pratik ve kabullerini İslamiyet adına nesillere akmaktadır (Günay, 2000: 4-6). İslamiyet'in yarattığı kültürel ortamın yanı sıra farklı bir başka kültür ortamı olan Batı etkisi, kadının toplumdaki öneminin fark edilmesini ve toplumsal, sosyal, hukuki haklar edinmesini sağlamıştır. Bilhassa 18-19. yüzyıllar arasında gerçekleşen Sanayii Devrimi ile kadın işgücüne de ihtiyaç duyulması ve kadının iş hayatına girmesi kadının hayatın çeşitli alanlarda mücadelesini başlatmıştır. Böylece 19.yüzyılda kadın hareketleri başlamış ve kadınlar her alanda haklarını aramıştır. 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise kadınlar, dış dünyayla ilgili alanlarda başarılı ve erkeklerle aynı zekâ düzeyinde üretken olabildiklerini göstermiştir (Günay, 2000: 9).

Kadının dış dünyada yer alması siyasette de aktif olmasını sağlamıştır. Siyasal alanda kendine yer edinmeye çalışan kadın, modern dönemde verdiği mücadelelerle hak ve özgürlük kazanmıştır. Bu bağlamda Türk siyasal hayatı incelendiğinde milli mücadelenin ardından kurulan yeni Türk devletinde kadına önemli haklar verilmiştir. Önce 1924 yılında eşit eğitim hakkıyla başlayan süreç kısa sürede yeni hakları da beraberinde getirmiştir. 1926 yılında Türk Medeni Kanunu kabul edilerek kadınlara boşanma, velayet hakkı, mallarda tasarruf hakkı tanınması kadına verilen değeri arttırmaya yönelik adımları oluşturmuştur. 1930 yılında belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı ile 1933 yılında köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine katılma hakkının verilmesi kadının siyasal alana katılmasında aktif rol oynaması için önemli bir gelişme olmuştur. 1934 yılında ise kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmesi de 1935 yılında TBMM'ne ilk kez 18 kadın milletvekilinin girmesini sağlamıştır. Çok partili hayata geçişin ardından 1950 yılında ise Mersin'den ilk kadın belediye başkanının seçilmesi kadının siyasi katılımındaki rolünü taçlandırmıştır. Son yapılan genel seçimlerde ise 2015 yılında TBMM'de yer alan kadın milletvekili sayısı %14 iken 2018 yılında %17'ye yükselmiştir. 1950 yılından günümüze kadar yakın dönem Türk siyasi tarihinde kadının siyasi alandaki rolü çeşitli sorunları aşarak güçlenerek artmış ve artmaya da devam etmektedir.

Görülüyor ki Kadim Türk Devletlerinden bu yana Kadın toplumda ne kadar Varol'muşsa toplum o kadar güçlü olmuştur. Gelecek Dünyasında Kadını Bugünün annelerinin yetiştirdiğini varsayarsak ki "Çocuk ne öğrenirse ilk Ailede öğrenir" tezinden ilerleyerek günümüz Eğitim-Öğretim alanında Kadınlarımıza Annelerimize ve Babalarımıza düşen görev çok büyüktür.

Günümüzde Türk kadının verdiği mücadele dış dünyanın her alanında devam etmekte, yapılan toplumsal cinsiyet alanındaki çalışmalar artmakta, kadın hareketleri belli kalıplar arasında sıkışan kadın algılarını yıkmakta ve her geçen gün kadın, hem toplumun bir üyesi hem de bir birey olarak güçlenmektedir.

#BilgiGüçtür ve #GüçlüKadınGüçlüToplum düşüncelerimizle;
Hepinize Dinlediğiniz için teşekkür ediyor, Sevgi ve Saygılarımı iletip
"Kadının Kadın ile Güçlendiği çok Güzel Günler Diliyorum"

Mine BAYRAM
Türk Kadın Hareketi Derneği Başkanı

Oturum Başkanı Prof. Dr. Yonca İldeş'in Geleceğin Türk Dünyasında Kadının Yeri, Geleceğin Dünyasında Kadına Biçilen Görevi Oturumu Kapanış ve Değerlendirme Konuşması

Sayın Mine bayrama teşekkür ediyorum. Evet kendisinin de belirttiği gibi akşam oturduk, yemekte ne yapmalı sorusuna cevap aradık ve yine kendisinin de vurguladığı gibi Sayın Devlet Bahçeli'nin sözleri ile: "Kadın Vatan, kadın ülke, kadın gelecek, kadın gelecek nesillerin de teminatı". Biz ne yapacağız o zaman? Öncelikle üzerinde durulması gereken nokta eğitim. Bizler Türk Eğitim Sen çatısı altında bir araya gelen eğitimciler olarak diyoruz ki önceliğimiz eğitim olmalıdır. Sayın Bayram, Türk kadın hareketinin Türk dünyasındaki öneminden bahsetti.

Yine konuşmacılardan Sayın Afaq Kasımova dedi ki: "Türk anneleri birleşmeli". Evet birleşmek zorundayız. Çünkü Türk dünyasının yükselişini istiyorsak Türk dünyasının kalbi kadınların bir araya gelmeden bu işin başarılması mümkün değil. Kısaca bir katkı yapacağım, sizlerin de katkıları ve soruları olursa konuşmacılarımıza ya da bana cevaplandırmaya çalışacağız. Türk devletleri teşkilatının 2040 Vizyon belgesine bakıldığında bizi ilgilendiren boyutunda biz ne yapabiliriz sorusunun cevabını düşünmemiz gerekiyor. Şöyle söylüyor 2040 Vizyon belgesi: Türk dünyasında birlik beraberlik ve dayanışma bilincine sahip nesiller yetiştirmek. Bu kimin görevi; annelerin görevi, eğitimcilerin görevi. Neler var bu programın içerisinde? Biz bir öğrenci değişimi programını Türk dünyası ile birlikte uyguluyoruz, öğretim elemanı değişimi gerçekleştiriyoruz. Bunun daha aktif ve canlı hale getirilmesi gerekiyor. Alfabe birliği ve ortak terminoloji birlikteliğine vurgu var yine vizyon belgesinde, bunun için çalışmak zorundayız. Eğitim ve gençlik programlarının geliştirilmesine vurgu var Benim önerim bütün Türk dünyasına yönelik ortak bir eğitim programı belirlemek adına çalışmalara başlamak olacak. Bu programı e-eğitim olarak başlatabiliriz ama aynı zamanda e-eğitim programına paralel bir biçimde yüz yüze eğitimle de desteklememiz gerekiyor. Bu eğitim değişim programları çerçevesinde olabilir sadece üniversite düzeyinde değil kreş, ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde de bizim bunun birlikte yapmamız gerekiyor.

Türk Dünyasının anneleri bir araya gelmeli. Türk devletleri Teşkilatı içerisinde kadınlara ayrıca bir organizasyon teşkil edilmesi gerektiğini de burada vurgulamak istiyorum. İki gündür sorunlardan bahsediyoruz. Sayın Mine Bayram dedi ki: "Türk kadını güçlüdür". Evet sorunlarını çözme açısından da gerçekten başarılı. Avukatlarıyla, eğitimcileriyle meslek hayatının her dalında temsil edilen kadın güçlü bir biçimde hayatın içinde. Elbette ki, her toplumda dünyanın her yerinde olduğu gibi insanların yaşadığı sorunlara benzer sorunlar ülkemizde de var. Burada ne yapılmalı sorusuna cevap bulmamız gerekiyor ve bu işin gelip dayandığı noktada aile oluyor. Bütün konuşmacıların temel vurgusu bu yönde oldu. Ailenin çekirdek eğitimcisi de anneler; yani bizleriz ve Sayın Türk Kadın Hareketi Derneği yöneticisi Derya Ölmez'in sosyal medya kullanımı ile ilgili bir vurgusu vardı. Eve girdiğimizde telefonlarımızı hep birlikte kenara bırakalım, örnek olacağız anneler olarak. Bizler "varlığım Türk varlığına armağan olsun" derken içi dolu dolu söyleyerek yetiştirildik. Ben de evladımı varlığım Türk varlığına armağan olacak diye yetiştiriyorum. Sorumluluğu büyük mü? Evet, büyük ama zorda değil ve yetiştireceğimiz her genç, gelecek nesiller olarak bayrağı bizden devralarak devam edecekler. Teknolojinin tabii ki faydaları var, telefon iletişim kurulması için önemli. Ama iletişim dışında aktivite sağlaması konusunda düşünmek ve dikkatli olmak gerekiyor. Aile üyelerinin kaliteli vakit geçirmesi için yapılabilecek aktivitelere yönlenmek gerekiyor. Çocuklarımızı spora yönlendirelim, bir insanın sağlıklı düşünebilmesi için sağlıklı bir vücuda sahip olması gerekiyor. İyi beslenmeli kötü alışkanlıklardan uzak durmalı ve bütün bunları yaparken önündeki örnek anne ve babası olmalı. Ailecek spor yapmaya vakit ayırdığınızda cep telefonunuzla da münasebetiniz inanın en aza inecek. Türk ailesinin anne ve babasının sorumluluğu olduğu gibi yetiştirdiği Türk evladın da sorumluluğu var ve bunu bilinçli bir biçimde çocuğa vererek yetiştirmek zorundayız.

Bütün konuşmacılarımız altını çize çize dedi ki "birlik olmak" zorundayız. Birlik olmayı da Türk Birliği çerçevesinde gerçekleştireceğiz. Türk Oğuzu Yurdu Azerbaycan'dan Sayın İlahe Talibova, "geçmişi bilmeden geleceği konuşmak manasız" dedi. O zaman ne yapacağız; çocuklara geçmişimizi öğreteceğiz. Bunu öğretirken de ana dilimizle öğreteceğiz, fikirde ve işte birliği sağlamanın yolu da dilde birlik, bunun için çalışacağız. Kadın değerlidir, aile her zaman değerlidir Türk toplumunda dedi ve Arap seyyahların özellikle dile getirdiği bir gerçeği, İdil Bulgarlarında kadının yerinin ne derece önemli olduğunu vurguladı. Yine bir konuşmacımız Marco Polo'ya atıf yaparak aynı gerçeğe dikkatleri çekti. Evet Avrupalılar da bilirler, Araplar da bilirler ki Türk toplumunda kadının yeri Han'ın yanıdır adı da sıfatı da Hanımdır.

Dolayısıyla Han ve Hanım yan yanadır. Devlette karar alırken Han'ın mührünün yanında Hanımın da mührü vardır. Devlet idaresinde kararları birlikte alırlar. Elçi de gider. Şurada küçücük bir tarihsel bilgi notu da vermek isterim. Bizans tarihini şöyle bir araştırdığınızda Bizans askeriyesinin Türklerden oluştuğunu görürsünüz. Geçmişte evlilik, diplomasi için önemli bir yere sahip olmuştur. Hazar Devleti ile Bizans Devleti arasında diplomatik bir evlilik gerçekleşmiştir. II: Leon oğlu V. Konstantinos Hazar Prensesi Çiçek ile evlenmiştir. Bu evlilikten doğan IV. Leon Hazar da 775 yılında tahta çıkan Bizan imparatoru olacaktır. Bütün Bizans tarihi onu annesinin kimliği ile tanıyacak ve Hazar Leon adıyla anılacaktır. Oğlu tahta oturmadan önce de İmparatoriçe Çiçek yönetmiştir Bizans Devletini. Bu tarihi gerçekliği de burada dile getirmek isterim.

Sayın Leman Şerifova da aile ve cemiyetin toplumun şekillenmesindeki rolüne vurgu yaparken bu noktada kadının önemine de değindi. İş hayatında kadın istihdamının ve hayatın tüm alanında kadının önemine vurgu yaptı ve Irak Türkmeneli, Türk Kerkük'ten bir ses yükseldi ve Nedva Halil İbrahim şöyle seslendi: "Kadın çiçek istemiyor". Evet kadına çiçek de verilmeli ama yaşadığı coğrafya şartlarında verdikleri mücadeleyi düşündüğümüzde Türk kadınının huzur istediğini, savaşsız bir ortam istediğini, haklarının teslim edilmesini istediğini Türk Eğitim Sen aracılığıyla dünyaya duyurdu. Zaten biliyoruz, bir kez daha duyduk. O coğrafyada yaşamak çok daha zor, dilini koruyabilmek çok daha zor ve bunu başarmış bir Türk kadınından dinledik. Arapça kitapları Türkçe'ye tercüme ettiğini dinledik. Yaşasın, var olsun diyoruz, emeğine sağlık. Türk olmak konusunda yaşadıkları zorluklara rağmen dillerini ve kimliklerini korumayı başarmış olan bugün Rus işgali altındaki Donbass Bölgesi'nde yaşayan Urum Türklerinden kısaca bahsetmek istiyorum. 2002 yılında Ukrayna'da bir saha çalışması yaptım.Nüfusları 500.000 civarında olduğu söyleniyordu. Birlik isminde bir gazeteleri var, Kiril alfabesiyle yazıyorlar. Biz Türk'üz diyorlar. Anadolu Türkü ile Kıpçak Türkü karışımıyız diyorlar. Yaşlı bir teyzeyle Türkçe konuşmaya başladığımda sen nerede biliyorsun Urumca'yı dedi. Türkçe konuşuyoruz Teyze dediğimde durdu yüzüme baktı ve doğru bizim dilimize Türkçe derler dedi…. Nasıl oldu da bu zamana kadar Bir dağ köyünde bir kütüphane görevlisi kadından da bahsetmek istiyorum sizlere. Kril alfasinden Latin alfabesine dönüş çalışmaları yapmakta ve köyün çocuklarına Latin alfabesi ile Türkçe yazmayı öğretiyorti. Bana sizin Kemal'İn yaptığı şey doğru. Dilimizi en iyi ifade eden alfabe Latin Alfabesi dedi. Sizin Kemal dediği kişi Ukrayna'nın bir dağ köyüne kadar varlığı ve yaptıkları ulaşmış olan Mustafa Kemal Atatürk elbette. Bu da bize şunu gösteriyor ki Türk coğrafyasının bilinmeyen

köşelerinde diliyle varlığını ve kimliğini korumuş Türklere de ulaşmak zorundayız.

Sözlerime son verirken bizler Türk Kadınları olarak birlikte hareket etmek zorundayız. 2040 Vizyon belgesinde yer aldığı gibi Türk gençlerini birlik beraberlik ve dayanışma ruhuna sahip olacak şekilde geleceğe hazırlamak zorundayız diyorum ve Türk Eğitim Sen'e tekrar emeklerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Saygılarımla.

"Türk Dünyasında; Sosyal Hayat Ve Çalışma Hayatında Kadın" Kurultayı Sonuç Bildirgesi

16-18 ARALIK 2022 TÜRKİYE

(Türk Eğitim Sen Kadın Komisyonları Başkanı Sayın Firdes Işık Tarafından Kurultay Katılımcılarını Temsilen Okunmuştur.)

Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi tarafından düzenlenen ve Uluslararası Avrasya Eğitim Sendikaları Birliği'nin katılımıyla gerçekleşen, Türk Dünyasında; Sosyal Hayat Ve Çalışma Hayatında Kadın" Kurultayı 16-18 ARALIK 2022 tarihinde Antalya TÜRKİYE'de başarıyla gerçekleştirilmiştir.

Türk Eğitim Sen Genel başkanı, merkez yönetim kurulu, Kadın Komisyonu üyeleri, UAESEB yöneticileri ve temsilcileri, Türk Kadın Hareketi Derneği başkanı ile yöneticilerinin katıldığı kurultay 16 Aralık 2022 10:00'da başlamış ardından da Türk Dünyasında; Sosyal Hayat Ve Çalışma Hayatında Kadın" paneli ile devam ederek aşağıda ifade edeceğimiz;

- Sendikal örgütlenmede kadının yeri, Sorunları ve Çözüm Önerileri
- Kadın istihdamına yönelik çıkarılan yasaların eksiklikleri ve çözüm önerileri
- Çalışma hayatında kadın hakları.
- Kadına Yönelik şiddet ve çözüm önerileri
- Çalışma hayatında kadınların maruz kaldığı mobbing
- Toplumsal Cinsiyet Rolü Çalışma Hayatında Kadın
- Sosyal Medya ve Kitle iletişim araçlarında kadınlara yönelik duyarlılık
- Kadın Erkek Fırsat Eşitliğinin Geliştirilmesi için öneriler.
- Geleceğin Türk Dünyasında kadının yeri
- Geleceğin dünyasında kadına biçilen görev

10 başlık; 4 farklı oturumda, alanında uzman bilim insanlarının, araştırmacıların ve söz konusu konular dâhilinde çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşları ile eğitim çalışanlarının katkısı ile masaya yatırılmıştır. Türk Dünyası'nda kadın farkındalığının geliştirilmesi, kadınlara sendikal örgütlenmede, istihdamda yeterince imkan tanınması, kadınlara yönelik şiddet ve mobbingin önlenmesi, sosyal medya ve kitle iletişim araçlarında kadınlara yönelik duyarlılığın arttırılması, fırsat eşitliğinin sağlanması ve 21. Yüzyılın Türk asrı olacağı inancımızın ete kemiğe bürünmesi için kadınların hangi görevleri üstlenmesi ve inisiyatif kullanması, Türk Dünyası'nın çeşitli bölgelerinde savaş, göç, yokluk, asimilasyon politikasına maruz kalan Türklerin, Türk kadınlarının durumlarının dünya kamuyoyuna duyurulmasına yönelik aşağıdaki kararlar alınarak kurultay sonuç toplantısında kıymetli katılımcılarının onayına sunulmak üzere hazırlanmıştır.

1- Küreselleşme olgusunun pek çok sorunu da beraberinde getirdiği bilinmektedir. Bu çerçevede millî kültürlerin de bu etkinin dışında kalmadığı açıktır. Sibirya'dan Avrupa'ya, Afrika'nın Kuzeyinden Güney Türkistan'a kadar oldukça geniş bir coğrafî alana yayılmış olan Türk kültür sahası da çeşitli boyutlarıyla birlikte aynı olumsuzluklarla karşı karşıyadır. Türk kadının layık olduğu yere kavuşabilmesinde Türk kültürünü ana dinamiklerinden yola çıkarak geçmişimizden bu güne güçlü ve aktif Türk kadını imgesinin mevcut ve gelecek nesillere aktarılabilmesi konusunda Türk Devletleri Teşkilatı, UAESEB, UNESCO başta olmak üzere, ilgili ve etkili uluslararası kuruluşlar nezdinde gerekli girişimleri yapmalıdır.

2- Kadim bir geçmişe, köklü bir mirasa dayanan Türk kültürünün ve medeniyet değerlerinin, bütün unsurlarıyla korunmasının en temel yolu Türk kızlarının, Türk kadınlarının ve annelerinin layık olduğu itibarı kazanması ile gerçekleşebilecektir. Bu bağlamda, Türk Kültür Coğrafyasının her bölgesinde özellikle de Bağımsız Türk Devletlerinde, toplumsal bilincin uyandırılması ve gereken hassasiyet resmî düzeyde ve bütün zeminlerde gösterilmelidir.

3- Azerbaycan'ın kırk dört günlük vatan muharebesi ile elde ettiği Karabağ Zaferi Türk dünyasının ortak gururudur. Karabağ'da kanlı Ermeni işgali, büyük tahribatlar yaratmış ve masum Azerbaycanlı sivillere yönelik katliamlar ile tarihin kara lekeleri arasına girmiştir. Ermenistan'ın saldırılarına karşılık veren Kahraman Azerbaycan ordusunun yiğit mücadelesi ile Karabağ topraklarının önemli bir kısmı Ermeni işgal ve zulmünden kurtarılmıştır. Gerek işgal sürecinde gerek mücadele sırasında Ermenilerin bu bölgede

yaptıkları tahribat ve düşmanca faaliyetler sürecinde mağdur olan kadın ve çocukların uğradığı katliam ve ermeni zulmü için uluslarası kamuoyu göreve davet edilmelidir. Ermenilerden suçluların cezalandırılması ve "işgal tazminatı" istenmeli bütün bu süreç dikkatle takip edilmelidir.

4- Doğu Türkistan'da yaşanan insan hakları ihlalleri, Türk kadınlarının gördüğü zulüm ve aile yapısına kast eden uygulamalar Türk dünyasının ve insanlığın ortak yarası halini almıştır. Ekonomik ve siyasi gücüne rağmen, Çin devletine karşı gerekli çağrılar ve diplomatik uyarılar yapılmalı, uluslararası kuruluşlar nezdinde ortak bir tavır alınmalıdır. Türk Dünyası'nın yerel ve küresel sorunları yanında ayrıca Kadın hakları ihlallerine yönelik kurulacak denetleme organı vasıtasıyla; bütün Türk bölgelerinde titizlikle takip edilmeli gündem/kamuoyu oluşturulmalıdır.

5- İnsan hakları ihlâllerine ve kültürel baskılara maruz kalan soydaşlarımız arasında kadınlar daha fazla mağdur olmaktadır. Özellikle Doğu Türkistan, Ahıska, Kırım, Karabağ, Irak ve Suriye başta olmak üzere Dünya'nın her bölgesinde kadınlarımız başta olmak üzere soydaşlarımızın yaşadığı drama kayıtsız kalınmamalıdır. Temel insan hakları ihlâlleri karşısında, uluslararası hukukun imkân tanıdığı bütün siyasî girişimler, eksiksiz olarak yerine getirilmeli; bu hususlar, uluslararası yargı organlarına taşınmalıdır. Bu çerçevede Türkiye Cumhuriyeti Devleti başta olmak üzere bütün Türk Cumhuriyetleri, gereken teknik desteği sağlamalıdır.

6- Rusya'nın Ukrayna'daki işgali, Kırım'ın yasa dışı ilhakı kadın ve çocuklar başta olmak üzere bütün soydaşlarımız açısından önemli insan hakları ihlallerini ortaya çıkartmıştır. Kırım Türk'lerinin ana yurtlarında yaşamalarına imkân verilmemesi ve bu coğrafyada Türk nüfusunun azaltılması bölgesel bir sorun olarak ortada durmaktadır. Ukrayna'da yaşan Kırım Tatarları ve diğer Türk topluluklarının maruz kaldıkları baskılar dünya gündeminde tutulmalıdır.

7- Ahıska Türk'lerinin ana vatanları olan Gürcistan'a dönüşleri başta olmak üzere, dağınık olarak yaşadıkları ülkelerdeki vatandaşlık problemleri hususunda Türk devletlerinin ortak bir karar ve tavır içerisinde olması, 78 yıldır devam eden bu insanlık ayıbının giderilmesinde tarihi bir öneme sahip olacaktır.

8- Suriye iç savaşı sonrasında, yüz yıldır işgal altında yaşayan, zulüm ve baskılara duçar olmuş Suriye Türkmenlerinin siyasi hakları, kültürel kimlik

sorunları, eğitim meseleleri, Türk devletleri tarafından desteklenmelidir. Kalıcı bir barış sağlanması şartıyla, Türkmenlerin bu ülkedeki geleceklerine ilişkin anayasal hak ve güvencelerin belirginleştirilmesi için bugünden çalışmaların yapılması gerekmektedir.

9- Irak'ın yerleşik ve medeni topluluklarının başında gelen Irak Türkmenleri, küresel ve bölgesel güç mücadelelerinin arasında büyük acılar çekerek, katliamlara maruz kalmışlardır. Evlerini terk etmek zorunda bırakılmışlar, kültürel kimliklerine yönelik yok etme siyaseti ile karşı karşıya kalmışlardır. Kerkük'ün statüsü başta olmak üzere, Türkmen nüfusunun yoğun olarak yaşadığı bölgelerde; siyasi ve kültürel hakların tanınması mücadelesi Türk dünyasının ortak sorumluklarının başında gelmektedir.

10- Taliban işgali sonrasında, Güney Türkistan'da ve Afganistan genelinde Türk'lere yönelik siyasi baskı, tutuklama ve cinayetler büyük bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Afganistan'daki Türkler ve mağdur diğer gruplar için, uluslararası camia bilinçlendirilmeli, Taliban yönetimine karşı diplomatik ve siyasi tedbirler alınmalıdır.

11- Türk Devletleri Teşkilatının kurulması tarihi öneme sahip bir adımdır. Türk Eğitim-Sen ve UAESEB; bu teşkilatı, Türk dünyasının geleceği bakımından fevkalade önemli bulmaktadır. Teşkilat bünyesinde kadın hakları çalışma grubu kurulmalı ve uluslarası normlar dahilinde kadınların mağduriyetleri, çözüm önerileri ve geleceğe ilişkin teşvik edici önerileri ortaya çıkarmak açısından faaliyetlere ivedilikle başlanmalıdır. Teşkilatın kurucu belgeleri ve 2040 Vizyon Belgesinde belirtilen amaçlar ve işbirliği alanları içine kadınlara yönelik başlıklar da eklenerek üye devletlerin resmî politikaları hâline getirilmelidir.

12- Teşkilatın mevcut üyelerinin yanına gözlemci statüsünde yer alan Türkmenistan ve Macaristan daimi olarak katılmalıdır.

13- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin gözlemci üye statüsünde birliğin içerisinde yer alması kıymetli bir siyasi gelişmedir. Türk devletleri teşkilatına üye ülkelerin, KKTC'nin siyasi bağımsızlığını tanıması yönündeki engeller adım adım ortadan kalkmaktadır. Bağımsız ve etkili bir KKTC, Doğu Akdeniz'de bütün Türk devletleri için jeopolitik bir merkez olma özelliğini taşıyacaktır.

15- Türk Dünyası'nın birliği yolunda atılacak adımların temelinde, geleceğin Türk kadınına yükleyeceği stratejik görevler üzerine çalışmalar yapılarak gerçekleştirecek proje ve faaliyetler ivedilikle hayata geçirilmelidir.

16- Türk cumhuriyetlerinin her seviyedeki eğitim-öğretim müfredatlarında, ortak ders kitaplarının okutulması hayatî önem taşımaktadır. Ders kitaplarında toplumsal cinsiyet, Türk kadınının statüsü ve önemi üzerine metin ve ünitelerin yer alması teklif edilmelidir. Tomris Hatun, Terken Hatun, İlbilge Hatun gibi olumlu örnekler ders kitaplarında özellikle yer almalıdır.

17- Üniversiteler ve lise ve ilköğretim düzeyinde, eğitim-öğretim alanındaki değişim programları, etkinleştirilmelidir. Bilim adamı, öğretmen ve öğrenci değişim programları dahilinde kadınlara yönelik ortak projeler, kadın hakları, eşitlik ve toplumsal duyarlılık ekseninde programları geliştirilmelidir.

18- Türk Dünyası'nda, "Dilde, Fikirde, İşte Birlik" ilkesine uygun olarak sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel, vb. alanlarda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kadınlara yönelik projelerine yönelik hatrı sayılır bir kota konularak bunun abadinde desteklenmelidir.

19- Sendikal örgütlenmede kadının daha aktif yer alabilmesi için sendikal izinlerin kadınlar için artırımlı olarak verilmesi gibi teşvik edici yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

20- Kadın istihdamına yönelik çıkarılan yasaların ivedilikle gözden geçirilmesi gerekmektedir. Kadın çalışanlara yönelik sigorta ve vergi indirimi gibi istisnalar getirilmelidir. Dünyanın bazı ülkelerinde olduğu gibi çalışma hayatında yer almaya çalışan kadınlara yönelik sigorta prim desteği, iş yeri açma desteği gibi teşvikler hayata geçirilmelidir. Sistematik şiddete uğramış, yalnız başına hayata tutunmaya çalışan kadınlarımız için ise bu teşvikler durumların hassasiyetine, çocuk sayısına göre değişerek artırımlı olarak sunulmalıdır.

21- Türk dünyasının genelinde ve ülkemizde Çalışma hayatında kadın hakları konusunda çalışma örgütlerinden üç aylık dönemler halinde alınacak rapor ve öneriler doğrultusunda çalışma hayatı izleme ajansları kurulmalıdır.

22- Kadına Yönelik şiddet katalog suçlar dâhiline alınmış olmasına rağmen uygulamada sair nedenlerden dolayı farklı mağduriyetler doğmaktadır. Bu konunun çözümü için ağırlaştırılmış cezalar yanında toplumsal duyarlılığın arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

23- Çalışma hayatında kadınların maruz kaldığı mobbinge ilişkin caydırıcı tedbirler alınmalı mobinge uğrayanın yapması gereken prosedürler azaltılarak mobing yapanın zorunlu olarak tedavi ve izleme gibi gerçekleştirmesi gereken basamaklar arttılmalıdır.

24- Toplumsal Cinsiyet Rolü konusunda gerekli hassasiyet uyandırılarak yaşanan mağduriyetlerin sonlanması sağlanmalıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların güçlenmesini sağlamak tüm toplumlar için bir gerekliliktir. Bu süreçte devlet ve pek çok farklı şekilde ortaya çıkan kamu politikaları önemli bir rol oynamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin, kamu politikaları ile sosyoekonomik yaşamın birçok alanında geliştirilmesi mümkündür. Toplumsal cinsiyet bakımından işgücü piyasalarının kadınlara karşı daha ayrımcı uygulamalar içerdiği bilinmektedir. Sözü edilen ayrımcı uygulamalar; işe alım sürecinden çalışma koşullarına, mesleki yükselme ve kıdemden ücretlere, diğer bir ifade ile kadınlar, erkeklerden daha düşük ücretler karşılığında istihdam edilmekte, daha güvencesiz koşullarda çalışmakta, iş ve meslek yaşamında işgücü piyasalarının dışında kalmayı tercih etmelerine neden olan çeşitli ayrımcılıklara maruz kalmaktadırlar.

Devletin bu alana dolaylı ve doğrudan kamu politikaları ile müdahale ederek kadınlar için istihdam artışı sağlayacak önlemler alması gerekmektedir. Böylelikle gerek kadınlar ve gerekse işverenler açısından kadınların işgücü piyasalarına girişini ve çalışmaya devam etmelerini kolaylaştıracak indirim, istisna, muafiyet gibi teşvikler önem arz etmektedir.

Birtakım hizmetlerden yararlanmanın karşılığı olarak alınan harçlar, özellikle eğitim ve sağlık gibi alanlarda uygulandığında ortaya çıkardığı toplumsal cinsiyet etkileri de göz ardı edilmemelidir. Çünkü hane içinde kaynaklar, büyük ölçüde kadınların ve kız çocukların dezavantajına dağılmaktadır. Kaynakların kısıtlı olması durumunda kadınların ve kız çocukların sözü edilen hizmetlerden yararlanması çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Bu bakımdan eğitim ve sağlık gibi toplumsal cinsiyet eşitliğine önemli katkılar yapan stratejik alanların harç kapsamı dışında tutulması gerekmektedir.

Kamu harcamalarının ve vergilerin toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine yönelik kullanılmasında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme aracı önemli bir yere sahiptir.

25- Sosyal Medya ve Kitle iletişim araçlarında kadınlara yönelik duyarlılık arttırılmalıdır. Kadınların olumlu ve başarılı çalışmaları kamu spotu olarak primtime saatlerinde yayınlanarak olumlu örneklemler üzerinden teşvik sağlanmalıdır. TV denetleme kurumlarında kadınların suiistimal edildiği, aşağılandığı, haksız ithamlara maruz kaldığı yayınlara ilişkin ağır müeyyideler getirilmelidir.

26- Kadın erkek kavramları yerine birey kavramı kullanılarak cinsiyetçi yaklaşıma sebebiyet verebilecek söylemlerden kaçınılmalıdır. Kadın ve erkek fırsat eşitliğinin sağlanması için öncelikle; kadının çalışma hayatında istihdamı sağlanırken mesleklere cinsiyet kimliği biçilmemeli, istihdam sağlanırken, pozisyon ve özellikle terfi durumunda cinsiyetin değil ehil liyakatın esas alınması gerekmektedir. kısıtlı yükselmelerin cinsiyetçi tavırla, skotalarla sınırlanmadığı bir işleyişin hayata geçmesi gerekmektedir.

27- Ebeveynlerin özellikle de öğretmenlerin toplumun yapı taşı olan bireyleri yetiştirirken, toplumsal cinsiyet ayrımcılığından uzak (toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı) bir anlayışla hareket etmeleri gerekmektedir. toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dayalı kalıp yargıların değişmesi yolunda ders kitaplarını ve müfredat içeriklerini eşitlikçi anlayışla geliştirilerek, Okullarda çocuklara kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesi ve nefret söyleminin önlenmesi için dramalı eğitimler verilmelidir. eğitimcilerin özellikle de Akademisyenlerin toplumsal cinsiyet ayrımcılığını ortaya koyan araştırmalarını yazılı metinlerle kamuoyuna duyurması, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik duyarlılık geliştirici eğitimler vermesi gerekmektedir.

28- Medyanın özellikle televizyondan sunulan programlarda toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulayan mesajların üretilmesine ve şiddet içerikli senaryoların dizi ve filmler olarak medyada yer almamasına özen gösterilmelidir.

29- Sosyal pratiklerde mevcut olan hegemonik erkeklik anlayışının erkekler ve kadınlar üzerindeki örseleyici sonuçlarını önlemek için medya, sanat, kültür ve edebiyat eserlerindeki söylemlerin eşitlikçi anlayışla kaleme alınması gerekmektedir.

30- Sivil toplum kuruluşlarının kadınların ataerkil sistemindeki rolünü artırmak ve bu kapsamda farkındalık yaratmak amacıyla, halka bilgilendirici seminerler düzenlemeli, harekete geçirici eylemlerin destekleyen eğitim çalışmaları yapmalıdırlar.

31- Geleceğin Türk Dünyasında kadının yerinin belirlenmesinde Türk Dünyası'nın büyük önderi Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "Ey kahraman Türk kadını! Sen yerde sürünmeye değil, omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın" sözlerinin parola olarak kabul edilmesi önerilerek Türklüğün yükselişinin Türk kadınının hak ettiği yere yükselmesi ile özdeş olduğu Bütün Türk Devletleri tarafından benimsenmelidir.

Bu kurultayı düzenleyerek büyük bir organizasyonu gerçekleştiren Türk Eğitim-Sen ve UAESEB yöneticilerinin, emek veren koordinasyon kurulunun, ilgi göstererek büyük bir ciddiyetle katılım sağlayan Türk Kadın Hareketi Derneği ve bu sivil toplum kuruluşu temsilcilerine; Türk Eğitim Sen'i Cumhuriyet'in 100. Yılında yetki masasına taşıyacak; 21. Yüzyıl'ın Türk Aslı olacağını bir kez daha bize gösteren ve buradan Tüm Türk Dünyası'na haykıran Türk Eğitim Sen'in Peçeli Efesi, Nene Hatunu olan yiğit Türk kadınlarına teşekkürü zevkle yerine getirilmesi gereken bir vazife olarak görüyorum.

Ne Mutlu Türküm Diyene….

Kurultayımızda oy birliği ile kabul edilen bu kararlar Türk ve Dünya Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve Çalışma Hayatında Kadın Kurultayı
Fotoğraf Albümü

Kurultay
Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN
15-18 Aralık 2022 / ANTALYA

Kurultay
Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN
15-18 Aralık 2022 / ANTALYA
15-18 Aralık 2022 / A
WWW

Kurultay
Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN

TÜRK EĞİTİM-SEN
1992
Kurultay
Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN
15-18 Aralık 2022 / ANTALYA
UAESB

Çalışma Hayatında
KADIN
15-18 Aralık 2022 / ANTALYA

Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN
15-18 Aralık 2022 / ANTALYA

Kurultay
Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN

Kurultay
Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN

Kurultay
Türk Dünyasında

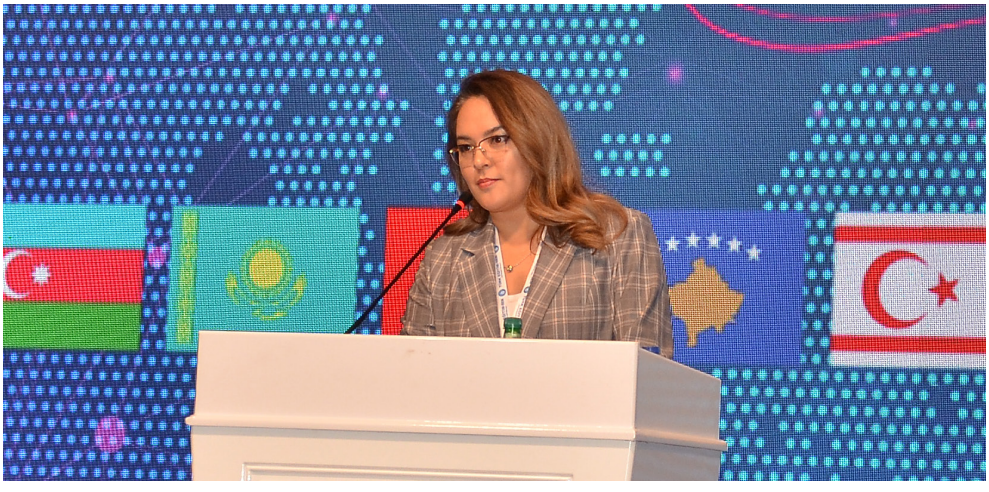

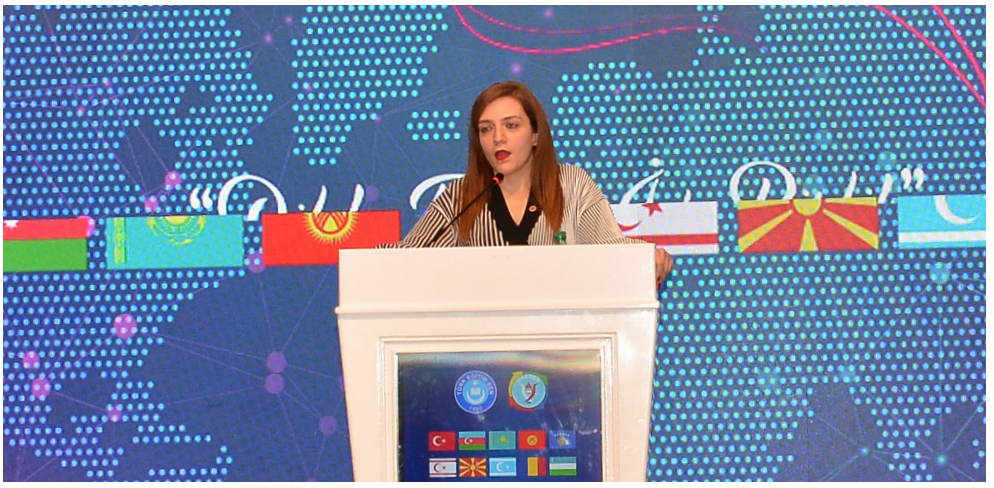

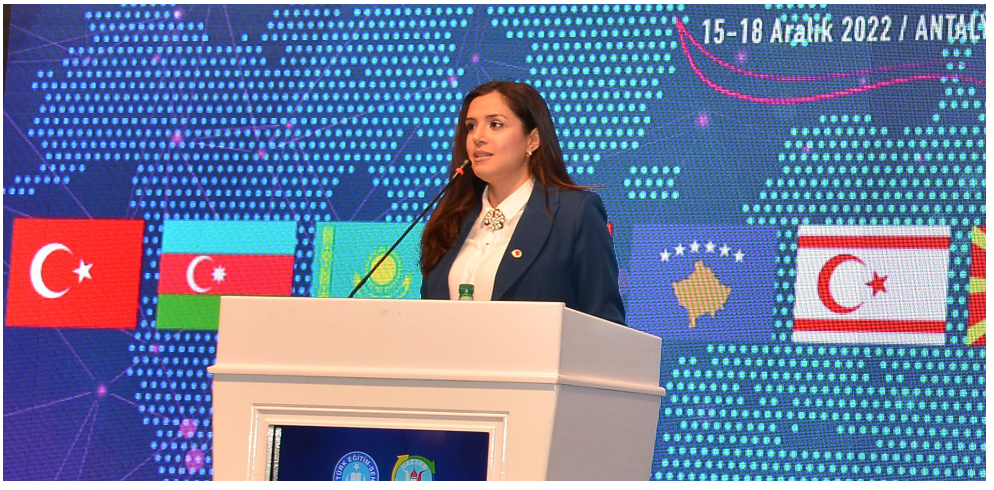

KOSOVA TÜRK ÖĞRETMENLER
ÜLKÜ DERNEĞİ

15-18 Aralık 2022 / ANTAL

KIBRIS TÜRK MEMUR SENDİKASI
UFUK

KOSOVA TÜRK ÖĞRETMENLER DERNEĞİ

Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN

Fikirde, İşte Birl

Kurultay
Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN
15-18 Aralık 2022 / ANTALYA
TÜRK EĞİTİM-SEN
1992
UAESER
"Dilde, İşte Birlik"

"Dilde, İşte Birlik"
Türk Dünyasında
KADIN

RENKLER VE DESENLERLE TÜRK DÜNYASINDA KADIN

KADIN
2022 / ANTALYA
TÜRK EĞİTİM-SEN
1992

TÜRK EĞİTİM-SEN
1992
Kurultay
UAESEB

15-18 Aralık 2022 / ANTALYA

Kurultay
Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN

Kurultay
Türk Dünyasında
Sosyal Hayat ve
Çalışma Hayatında
KADIN
15-18 Aralık 2022 / ANTALYA
turkegitimsen.org.tr